
PTK

Bolagsstyrelseledamot

En handbok för arbetstagarrepresentanter i bolagsstyrelser | 2011

LSA

ABL

Svensk kod

UVA

EFR

Bolagsstyrelseledamot

En handbok för arbetstagarrepresentanter i bolagsstyrelser

Innehåll

5 Förord

---

1. Lagar och regler

---

7 Lag om styrelserepresentation för privatanställda – LSA
7 Medbestämmandelagen MBL
8 Skilj på MBL och LSA!
8 Rätten till styrelserepresentation
9 Förtroendemannalagen
9 Svensk kod för bolagsstyrning

---

2. Bolagets organisation

---

11 Bolagsstämman
12 Styrelsen
12 Verkställande direktör
12 Revisor
13 Beredningsutskott & arbetsutskott

---

3. Styrelsens uppgifter och ansvar

---

15 Styrelseledamöternas rättigheter
17 Styrelseledamöternas ansvar och skyldigheter

---

4. Styrelsens roll i det strategiska arbetet

---

26 Styrelsens roll i det strategiska arbetet

---

5. Fackliga mål – intressentrollen

---

31 Samarbete mellan de fackliga organisationerna

---

6. Val av arbetstagarnas representant i styrelsen

---

37 Hur ska platserna fördelas?
38 Att utse tjänstemännens representant

---

7. Det praktiska arbetet i styrelsen

- 43 Före styrelsemötet
- 45 Under styrelsemötet
- 44 Efter styrelsemötet

---

8. Vanliga frågor

---

49 – 51

---

9. Bilagor

- 53 Lagen om styrelserepresentation för de privatanställda, LSA
- 57 Förordning om tillämpning av lagen om styrelserepresentation för de privatanställda
- 58 Aktiebolagslagen, ABL
- 104 Lagen om europeiska företagsråd
- 113 Brottsbalken
- 114 Skattebetalningslag
- 116 Svensk kod för bolagsstyrning
- 131 Utvecklingsavtal SAF-LO/PTK (UVA)
- 141 Valprocedurer

Förord

Handboken riktar sig till dig som är arbetstagarnas representant eller suppleant i bolagsstyrelsen. Den kan med fördel även läsas av dig som kommer i kontakt med bolagsstyrelsefrågor eller är intresserad av de anställdas inflytande i företag.

Rollen som styrelseledamot ger dig insyn och inflytande. Målet för ditt arbete i styrelsen är att få ett stabilt och långsiktigt lönsamt företag. Detta är en förutsättning för fortsatt arbete och goda villkor för de anställda. Arbetstagarnas representant har mycket kunskap att tillföra den övriga styrelsen om företaget och de anställda. När de anställda är representerade blir besluten bättre förankrade och lättare att genomföra. Det blir också ett bättre samarbetsklimat i företaget.

Ett sätt att öka inflytandet i företaget är att de anställda utser kompetenta bolagsstyrelseledamöter. Vad krävs då av en styrelseledamot? Hon eller han ska vara aktiv, påläst och kompetent med en portion civilkurage och goda kunskaper om företagets verksamhet. Dessutom krävs det kunskaper i ekonomi, lagar och regler.

Handboken beskriver vad rollen innebär och vilka rättigheter och skyldigheter en bolagsstyrelserepresentant har. Den används som litteratur på PTKs utbildning för bolagsstyrelseledamöter. Du kan också läsa mer om vad uppdraget innebär och om våra utbildningar på www.ptk.se

---

Lagar och regler

1

---

1. Lagar och regler

I slutet av 60-talet växte de fackliga kraven på utökad företagsdemokrati. Man ville ha inflytande i företagets ledningsfrågor för att bättre tillvarata de anställdas intressen. Riksdagen antog på 70-talet två nya lagar som förändrade förutsättningarna för de anställda. De fick genom sina fackliga organisationer ökat medbestämmande och inflytande i arbetslivet. Det var dels lagen om styrelserepresentation för privatanställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar (LSA). Dels lagen om medbestämmande i arbetslivet (MBL).

Lag om styrelserepresentation för privatanställda – LSA

I början av 70-talet utarbetade både TCO och LO program för att öka arbetstagarnas inflytande på arbetsplatsen. Ett krav var att de anställda skulle få representeras i företagets styrelse. De båda organisationerna begärde förhandlingar med SAF – numera Svenskt Näringsliv. Förhandlingarna avbröts dock eftersom SAF inte ansåg sig behörig att träffa avtal i den här frågan.

Istället för ett frivilligt avtal blev det ett lagförslag om styrelserepresentation för anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar. När lagförslaget gick ut på remiss var det ingen instans som var negativ till syftet att ge de anställda mer inflytande. Lagförslaget gällde dock inte banker och försäkringsbolag, så dessa branscher fick en egen lag något senare. De båda lagarna trädde i kraft 1973 som försökslagar och tre år senare permanentades de med små förändringar. Det var först 1988 de slogs samman till lagen om styrelserepresentation för privatanställda (LSA).

Medbestämmandelagen – MBL

Samma år som försökslagarna om styrelserepresentation blev permanenta kom lagen om medbestämmande i arbetslivet (MBL). Lagen innebar att arbetsgivaren blev skyldig att löpande informera om företagets utveckling. Företagen blev även tvungna att förhandla innan de fick fatta beslut om större förändringar. Till exempel om åtgärder som väsentligt skulle påverka de anställda eller företagets verksamhet. MBL har karaktären av en ramlag som ger parterna frihet att anpassa den till olika branscher och arbetsplatser.

Skilj på MBL och LSA!

Styrelserepresentationslagen (LSA) och medbestämmandelagen (MBL) bygger på skilda synsätt. LSA ger arbetstagarna insyn och inflytande genom att de kan medverka i företagets beslutsprocess. Lagen utgår från att alla företrädare i styrelsen har samma intresse för ögonen – nämligen hela företagets bästa.

MBL utgår däremot från att arbetsgivaren och de anställda är motparter.

Rätten att förhandla tillhör den lokala fackliga klubben eller avdelningen. Därför ska förhandlingar mellan facket och företagets ledning aldrig ske i bolagets styrelse. Rätten till förhandlingar enligt MBL ska alltså inte förväxlas med rätten till inflytande genom styrelserepresentation. Information som arbetstagarnas företrädare får i egenskap av styrelseledamot kan inte ersätta information som arbetsgivaren måste ge enligt MBL. Denna informationsplikt finns alltså kvar även om arbetstagarna är representerade i styrelsen.

**MBL-förhandlingar.
Vad gäller?**

Rätten till styrelserepresentation

Rätten till styrelserepresentation gäller för aktiebolag, banker, hypoteksinstitut, försäkringsbolag och ekonomiska föreningar med minst 25 anställda. I företag med upp till 999 anställda får två ledamöter och två suppleanter utses. I företag som bedriver verksamhet i skilda branscher och har minst 1 000 anställda får arbetstagarna utse tre ledamöter och tre suppleanter*.

De som arbetar i ett företag som ingår i en större koncern har även rätt att ha representanter i moderbolagets styrelse. Om koncernen sammanlagt har minst 25 anställda får arbetstagarna utse två ledamöter och två suppleanter i moderbolagets styrelse även om moderbolaget har färre anställda.

Det får dock aldrig finnas fler arbetstagarledamöter än stämмоvalda i styrelsen. Det kan innebära att de anställda ibland får nöja sig med att ha en ledamot och en suppleant representerad.

* Reglerna för hur många styrelseledamöter arbetstagarna får ha återfinns i paragraf 4 styrelserepresentationslagen (LSA). Se sidan 54.

Förtroendemannalagen

Den som utses till arbetstagarnas representant omfattas av förtroendemannalagen. Det innebär att man har rätt att förbereda och delta i styrelsemöten på betald arbetstid. Dessutom har man rätt till betald utbildning på arbetstid.

Omfattas arbetstagarnas representant av förtroendemannalagen?

I en styrelse brukar man skilja mellan anställda och externa ledamöter. De externa får styrelsearvode medan anställda oftast ersätts med lön för att utföra sitt uppdrag. Utgångspunkten är att arbetstagarnas representanter inte ska särbehandlas eftersom de har samma juridiska ansvar som övriga ledamöter. Om arbetstagarnas representanter får styrelsearvode bör detta dock redovisas för kontaktgruppen eller motsvarande.

Arvoden.
Vad gäller?

I koncerner eller företag med verksamhet på olika orter gäller speciella regler. Då ska tjänstemannaklubbar träffa lokala utvecklingsavtal (LUVA) med företaget om hur det fackliga arbetet ska bedrivas*.

Svensk kod för bolagsstyrning

Svensk kod för bolagsstyrning** är en regelsamling som utarbetats av det privata näringslivet i samarbete med Kodgruppen inom den statliga Förtroendekommissionen. Den kompletterar aktiebolagslagen och annan tvingande reglering. Utöver lagens minimikrav beskriver koden en norm för vad som kan anses vara god – inte bara acceptabel – bolagsstyrning.

Syftet är att förbättra styrningen i svenska börsnoterade bolag. Detta är ett led i strävan efter självregleringen inom det svenska näringslivet. Koden bygger på principen följ eller förklara. Det innebär att ett företag får avvika från enskilda regler i koden, men då ska man tydligt ange skälen till varför man valt att avvika. Vidare ska företaget i en årlig bolagsstyrningsrapport redogöra för hur man tillämpat koden samt på sin hemsida redovisa nyckeldata om bolagsstyrningen. Förutom Sverige är det många länder som på senare år etablerat koder för bolagsstyrning.

* Utvecklingsavtalet SAF – LO/PTK, UVA, paragraf 11 mom. 3. Se sidan 137.

** Svensk kod för bolagsstyrning, se sidan 116.

Bolagets organisation

2

---

2. Bolagets organisation

Styrelserepresentationslagen (LSA) omfattar aktiebolag, banker, hypoteksinstitut, försäkringsbolag och ekonomiska föreningar. Inom PTK-förbundens avtalsområden är dock aktiebolag den vanligaste bolagsformen. Därför beskriver den här skriften i första hand hur styrelsearbetet går till i ett aktiebolag. De övriga företagsformerna har dock snarlika regler.

Aktiebolagslagen (ABL) har olika regler för privata och publika aktiebolag. Ett publikt aktiebolag har ofta stor ägarspridning och måste ha minst 500 000 kr i aktiekapital. Här ska styrelsen bestå av minst tre ledamöter och styrelsens ordförande får inte vara samma person som vd för bolaget. Ett publikt aktiebolag kan handlas på börsen och får vända sig till allmänheten för att skaffa nytt kapital.

För att omfattas av reglerna för privata aktiebolag får man inte introducera bolagets aktier på börsen. Ett privat aktiebolag får inte sprida aktier, teckningsrätter, skuldebrev eller teckningsoptioner genom annonsering. Det är inte heller möjligt att på annat sätt erbjuda fler än 200 personer rätt att teckna aktier eller värdepapper.

Ett privat aktiebolag måste ha ett aktiekapital på minst 50 000 kronor.

Bolagsstämman

På bolagsstämman kan företagets ägare utöva sin beslutsrätt. Stämman är bolagets högsta beslutande organ, och ska sammankallas minst en gång om året till en så kallad årsstämma. Då väljs revisorer och styrelse, men inte arbetstagarnas representanter. Stämman avgör om styrelsen – inklusive arbetstagarnas representanter – ska få ansvarsfrihet för det gångna räkenskapsåret. Ansvarsfrihet innebär att ingen talan om skadestånd ska väckas mot styrelsens ledamöter.

Stämman fattar även beslut om

- Att godkänna årsredovisningen och besluta hur årets resultat ska disponeras.
- Eventuell ökning eller minskning av aktiekapitalet.
- Bolagsordningen ska ändras.
- Bolaget ska likvideras eller fusioneras med ett annat företag.

Styrelsen

Styrelsen har det yttersta ansvaret för företagets verksamhet. Bland annat för att bokföring, medelsförvaltning och övriga ekonomiska förhållanden kontrolleras på ett betryggande sätt. Styrelsen ska se till att strategiskt arbete bedrivs och att strategiska beslut tas i styrelsen. Styrelsen ska även tillsätta och avsätta verkställande direktör. Till styrelsens uppgifter hör också att se till att det finns skriftliga instruktioner på

- Hur arbetet ska fördelas mellan styrelsen och vd.
- När och hur uppgifter om bolagets eller koncernens ekonomiska situation behövs för styrelsens bedömning.
- En arbetsordning som uppdateras årligen. Den ska innehålla uppgifter om hur styrelsens eget arbete ska skötas och hur ofta man ska sammanträda*.

Styrelsens ordförande leder arbetet och ska se till att instruktioner och arbetsordning upprättas och följs.

Verkställande direktör

Till skillnad från privata aktiebolag måste publika aktiebolag ha en verkställande direktör (vd). Denne utses av styrelsen och har ansvar för den löpande förvaltningen. Till detta hör bland annat att se till så bokföring och medelsförvaltning sköts enligt lag. Om företaget inte kan avvakta ett styrelsebeslut utan att det blir problem för bolaget får vd fatta beslut utanför givna ramar. Vd ska dock så fort som möjligt underrätta styrelsen om situationen.

Revisor

Revisorn utses av bolagsstämman och ska granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och verkställande direktörens arbete.

Uppdraget omfattar tre delar

- Löpande granskning av bolagets räkenskaper.
- Årlig granskning av bokslut och årsredovisning.
- Revision av styrelsens och företagsledningens förvaltning.

Vilka uppgifter har revisorerna?

* Aktiebolagslagens kapitel 8, paragraf 6, se sidan 71.

Revisorn redovisar sin granskning en gång om året i en revisionsberättelse. I samband med detta ska styrelsen och vd uppmärksammas på eventuella anmärkningar genom så kallade erinringar och revisions PM. Finns det misstankar om ekonomisk brottslighet är revisorn skyldig att omedelbart underrätta styrelsen och därefter ska revisorn avgå inom två veckor. Misstankarna ska även anmälas till åklagare.

Aktiebolag som uppfyller minst två av följande tre gränsvärden måste utse auktoriserad revisor

- 3 miljoner i omsättning
- 15 miljoner i balansomsättning
- 3 anställda

Företagets revisor är inte skyldig att lämna information till enskilda ledamöter. Styrelsen kan dock inbjuda revisorn till ett eller flera möten under året för att svara på frågor.

Är revisorn skyldig att svara på frågor från alla styrelseledamöter?

Beredningsutskott & arbetsutskott

Ett arbets- eller beredningsutskott förbereder ärenden som styrelsen senare ska fatta beslut om. I sådana utskott har de fackliga organisationerna tillsammans rätt till en plats*. Vem av arbetstagarnas representanter som ska sitta med i ett sådant organ bestäms av de lokala fackliga organisationerna tillsammans. Det är dock endast arbetstagarnas representanter i bolagets styrelse eller deras suppleanter som kan komma ifråga. Den här typen av interna val kan förslagsvis hållas i det lokala medbestämmanderådet.

Kan man inte enas om en kandidat får den som företräder flest kollektivavtalsbundna arbetstagare välja vem som ska utses. Gäller det en plats till ett beredningsutskott som är kopplat till koncernstyrelsen är det den organisation som representerar flest kollektivavtalsbundna arbetstagare i hela koncernen som utser kandidaten.

* LSA, paragraf 13, se sidan 55.

Styrelsens uppgifter och ansvar

---

3. Styrelsens uppgifter och ansvar

Styrelseledamöternas rättigheter

Alla styrelseledamöter har samma rättigheter, skyldigheter och ansvar. För arbetstagarnas ledamöter finns det dock tre särskilda bestämmelser i LSA*:

- Suppleant för arbetstagarnas ledamöter har samma ställning som ledamöterna.
- En precisering av arbetstagarledamöternas jävsituation i förhandlingar som rör kollektivavtal, stridsåtgärder eller liknande.
- Arbetstagarnas ledamöter får i vissa fall inte delta i beslut som gäller verksamhetens mål och inriktning**.

Suppleant för arbetstagarnas representant får alltid närvara

Suppleanter för arbetstagarnas ledamöter har en unik ställning. De har laglig rätt att delta och yttra sig på styrelsemötet även om den ordinarie ledamoten är närvarande. Någon sådan rätt har inte övriga suppleanter i styrelsen. Arbetstagarnas suppleanter ska därför alltid kallas till styrelsemötet och få samma underlag som ordinarie ledamöter. I övrigt deltar de på samma villkor men har endast rösträtt när de ersätter en ordinarie ledamot.

Kallelse

Det är styrelsens ordförande som ska se till att sammanträden hålls vid behov. Vd och varje enskild ledamot har dessutom rätt att begära att styrelsen sammankallas. Kommer en sådan begäran måste styrelsens ordförande kalla till möte***.

Kan jag begära att styrelsen kallas till ett möte?

Tillfredsställande beslutsunderlag

För att styrelsens ledamöter ska kunna ta det ansvar som aktiebolagslagen ålägger dem måste de få tillgång till relevant information. Därför finns

* LSA, paragraf 12 samt första och andra stycket i paragraf 14, se sidan 55.

** MBL, paragraf 2: Arbetsgivares verksamhet som är av religiös, vetenskaplig, konstnärlig eller annan ideell natur eller som har kooperativt, fackligt, politiskt eller annat opinionsbildande ändamål undantages från lagens tillämpningsområde såvitt avser verksamhetens mål och inriktning.

*** Aktiebolagslagen, kapitel 8, paragraf 18, se sidan 72.

speciella regler om detta i ABL. Styrelsen har till exempel inte rätt att fatta beslut i ett ärende om inte alla ledamöter fått möjlighet att delta i behandlingen av det. Samma sak gäller ärenden där ledamöterna inte fått tillfredsställande underlag för att ta ställning i frågan. Denna regel anses så viktig att ordförande kan dömas till böter eller fängelse om detta inte uppfylls.

Begreppet tillfredsställande underlag inkluderar tre generella krav. Underlaget ska vara utsänt i god tid, tillräckligt omfattande samt begripligt. Alla tre kraven bör diskuteras och ges en mer exakt definition i styrelsens skriftliga arbetsordning.

1. Beslutsunderlag i god tid

Styrelsens ledamöter måste ges tillräckligt med tid för att sätta sig in i ett ärende. Även om kallelse, dagordning och underlag håller hög kvalitet anses det inte som tillfredsställande om ledamöten inte får det i god tid.

Tiden ska vara tillräcklig för att

- Läsa och förstå materialet.
- Ställa kompletterande frågor och hinna få svar på dem.
- Skaffa sig ytterligare information.
- Diskutera ställningstaganden med de fackliga uppdragsgivarna.

Hur långt före mötet ska jag ha handlingarna?

2. Tillräckligt beslutsunderlag

Begreppet tillräckligt beslutsunderlag ska ses mot bakgrund av det ansvar som styrelsen och den enskilde ledamöten har. Enligt aktiebolagslagen ansvarar styrelsen för beslut i frågor som är av "osedvanlig beskaffenhet eller stor betydelse". Dessa frågor brukar kännetecknas av att de påverkar företagets långsiktiga utvecklingsförmåga och möjligheter. Besluten kan dessutom vara förenade med osäkerhet och risker.

Vad som är ett tillräckligt beslutsunderlag måste dock bedömas från fall till fall beroende på hur omfattande och komplex frågan är. En bra utgångspunkt är att det aldrig ska saknas information som är lätt att få fram och att underlaget ska hålla hög kvalitet. Det gäller såväl skriftligt material som muntliga presentationer för styrelsen.

3. Begripligt beslutsunderlag

Det beslutsunderlag som ledamöterna tar del av får inte vara mer svårtillgängligt än att det går att begripa innehållet. Det innebär bland annat att språket i svenska bolagsstyrelser ska vara svenska. Behövs det tolk för att alla ledamöter ska förstå vad som diskuteras kan en sådan anlitas. Även handlingar och protokoll bör översättas till svenska om en ledamot begär det. Andra språk bör endast användas om samtliga styrelseledamöter accepterar det.

Styrelseledamöternas ansvar och skyldigheter

Arbetstagarnas representant har samma juridiska ansvar som övriga ledamöter. Det är ett ansvar mot flera olika intressenter, till exempel

- Aktieägarna
- Utomstående som gör affärer med företaget
- De anställda
- Samhället i stort

Styrelsens instruktion och arbetsordning

Styrelsen är skyldig att löpande bevaka företagets ekonomiska utveckling. Hur det här arbetet ska organiseras måste dokumenteras skriftligt i en så kallad instruktion. Där ska det framgå när och hur de uppgifter styrelsen behöver ska samlas in och rapporteras. Rapporteringen ska ge en bild av företagets orderstock, finanser, likviditet och andra ekonomiska förhållanden av betydelse. Till exempel särskilda risker om sådana finns.

Styrelsen är också skyldig att upprätta en skriftlig arbetsordning för sitt eget arbete*.

I arbetsordningen ska det anges hur arbetet fördelas mellan styrelsens ledamöter, hur ofta styrelsen ska sammanträda samt i vilken utsträckning de bolagsstämموvalda suppleanterna ska delta i styrelsens arbete och kallas till sammanträden. Förutom denna information har styrelsen frihet att själv bestämma hur arbetsordningen utformas. Den kan till exempel innehålla

- Regler om vilka ärenden som ska behandlas på styrelsemötena.
- När och hur beslutsunderlag ska skickas ut.
- Hur den ekonomiska uppföljningen ska göras.
- Hur muntliga presentationer för styrelsen ska göras.
- Hur protokollen ska utformas.

Om det finns berednings- och/eller arbetsutskott bör deras befogenheter fastställas i ett separat dokument som läggs till arbetsordningen. Styrelsen är ansvarig för att instruktioner och arbetsordning följs. Styrelsen kan inte heller komma undan sitt ansvar genom att delegera uppgifterna till olika berednings- eller arbetsutskott. Arbetsordningen ska ses över minst en gång om året.

* Aktiebolagslagen, kapitel 8, paragraf 6, se sidan 71.

Aktieägarnas krav på företagets styrelse

1. Vårdnadsplikt

Enligt ABL har alla ledamöter i bolagets styrelse vårdnadsplikt mot företaget*. Vårdnadsplikt innebär att de är skyldiga att skydda och förvalta företagets affärshemligheter, kapital och tillgångar på bästa möjliga sätt. För att en ledamot ska krävas på skadestånd för brott mot vårdnadsplikten måste dock flera förutsättningar vara uppfyllda, bland annat måste

- Bolaget bevisligen ha skadats ekonomiskt.
- Skadan vara orsakad av ledamotens handlande och inte något annat.
- Ledamoten ha begått den skadliga handlingen med avsikt eller av oaktsamhet.

Dessutom krävs det att någon väcker talan mot ledamoten, vilket är ovanligt. Det enda kända exemplet med arbetstagarledamöter inblandade är från ett företag som enligt bolagsordningen skulle bedriva industriell tillverkning. Styrelsen beslutade att företaget skulle köpa en avelshingst för vidare försäljning till USA. Man räknade med att affären skulle ge företaget en avsevärd vinst. Under sjötransporten till USA dog emellertid hingsten och företaget gjorde en förlust på över en miljon kronor. Då stämde hela styrelsen för brott mot vårdnadsplikten. De hade beslutat om något som företaget enligt bolagsordningen inte skulle befatta sig med och inte heller var kompetent för. Styrelsen borde dessutom ha insett riskerna, speciellt med ett så känsligt djur som en avelshingst. Situationen hade varit annorlunda om företaget hade ägnat sig åt handel med avelsdjur. Under sådana omständigheter hade dödsfallet varit en kalkylerad risk i verksamheten, argumenterade aktieägarna. Strax innan de rättsliga förhandlingarna skulle börja lyckades dock den fackliga organisationen träffa en uppgörelse som innebar att kravet på arbetstagarernas ledamöter drogs tillbaka.

* Aktiebolagslagen, kapitel 29, paragraf 1. Regeln ger uttryck för den vårdnadsplikt som alla styrelseledamöter har i egenskap av bolagets så kallade sysslomän eller förtroendemän, se sidan 100. Mer information finns i Handelsbalken, kapitel 18, paragraf 1 som definierar syssloman och ombudsman.

2. Rätt att informera vidare

Varken ABL eller LSA ålägger en ledamot tystnadsplikt. Arbetstagarnas representant har med andra ord både rätt och skyldighet att informera sin uppdragsgivare om det som avhandlas i bolagets styrelse. Ledamoten har dock alltid skyldighet att se till företagets bästa – en så kallad vårdnadsplikt (se vårdnadsplikt, se föregående sida). Det innebär att ledamoten måste hantera företagsinformation med försiktighet.

Det förekommer att styrelseordföranden föreslår tystnadsplikt kring styrelsens arbete. Till exempel i skriftliga instruktioner eller i arbetsordningen för styrelsen. Ett sådant förslag kan omöjligen accepteras av arbetstagarnas ledamöter. De måste ha rätt att själva avgöra om de behöver informera och rådgöra med sina uppdragsgivare. Till exempel med en facklig kontaktgrupp eller annan lämplig gruppering.

Alla ledamöter i en styrelse har frihet att själv avgöra med vem de diskuterar ett ärende. Vårdnadsplikten innebär dock att ledamoten måste vara lojal mot bolaget och inte får hantera information vårdslöst. Den som inte är försiktig med information som kan skada bolaget kan krävas på skadestånd.

3. Likhetsprincipen

En annan grundregel är likhetsprincipen som innebär att alla aktieägare ska behandlas lika. Styrelsen får inte gynna någon eller några aktieägare – till exempel genom att låta de köpa bolagets egendom till underpris. Då kan ledamöterna bli skyldiga att betala skadestånd till övriga aktieägare. Det förutsätter dock att styrelsen varit medveten om att priset varit för lågt eller att egendomen undervärderats på grund av vårdslöshet.

Fordringsägarnas krav på företagets styrelse

Fordringsägarnas möjligheter att driva in skulder är begränsat till det kapital som finns i aktiebolaget. Det betyder att aktieägarna inte är personligt ansvariga för företagets skulder. För att skydda fordringsägarna finns det regler som ska garantera att det egna kapitalet inte förbrukas*. Reglerna lägger ett speciellt ansvar på styrelsen i dessa frågor. De är skyldiga att omedelbart upprätta en särskild balansräkning, en så kallad kontrollbalansräkning, om de misstänker att företagets egna kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Detta gäller också om kronofogden gjort en utmätning men inte funnit några utmätningsbara tillgångar i företaget.

Om kontrollbalansräkningen visar att det egna kapitalet är mindre än hälften av det registrerade kapitalet är likvidationspunkten nådd. Då har varje ledamot ansvar för att styrelsen snarast kallar till en bolagsstämma. Därefter har stämman åtta månader på sig att antingen se till att hela kapitalet återställs eller besluta om likvidation. Om stämman inte agerar under den här tidsperioden måste styrelsen ansöka hos rätten om att bolaget ska likvideras.

Om styrelsen inte uppfyller alla skyldigheter kan de enskilda ledamöterna i värsta fall bli personligt betalningsansvariga. Detta gäller för skulder som uppkommit efter den dag då bolaget egentligen borde ha trätt i likvidation. Det finns dock en möjlighet att slippa betalningsansvar om ledamoten kan visa att man inte varit försumlig. Bevisbördan ligger då på styrelseledamoten. Exempel på situationer som lagstiftaren avser är:

- Om ledamoten inte fått ta del av väsentlig information.
- Om personen inte kunnat inse att det var tid att upprätta kontrollbalansräkning eftersom det material ledamoten fått varit missvisande eller felaktigt.

Det finns dessutom individuella omständigheter som kan göra att en ledamot går fri från ansvar – även om resten av styrelsen fälls. Till exempel att man reserverat sig mot ett beslut i styrelsen.

2002 var ett turbulent år för SJ. Om styrelsen inte hade fattat beslut om att upprätta en kontrollbalansräkning i slutet på året hade ledamöterna riskerat att bli personligt betalningsansvariga. Kontrollbalansräkningen visade att inte bara halva, utan hela, aktiekapitalet var förbrukat. SJ AB hade ett negativt eget kapital på 115 miljoner kronor.

* Regler om likvidationsplikt i aktiebolagslagen, kapitel 25, paragraf 14, se sidan 92.

Årsredovisningen för 2002 visade senare att man hade förbrukat aktiekapitalet på två miljarder och gjort en förlust på en miljard.

Eftersom styrelsen agerat enligt reglerna i ABL gav revisorerna styrelsen ansvarsfrihet. Revisorerna påtalade dock allvarliga brister i internkontroll samt i hanteringen av de olönsamma trafikavtalen. Stämman beslutade att bolagets verksamhet skulle fortsätta och man hade då åtta månader på sig att återställa hela aktiekapitalet. I mitten av april 2003 kom besked om att staten skulle skjuta till cirka 1,8 miljarder för att täcka förlusten. Dessutom fick SJ låna två miljarder av Riksgäldskontoret mellan åren 2004 till 2007.

De anställdas krav på företagets styrelse

Styrelsen är ytterst ansvarig för att företaget uppfyller de skyldigheter som arbetsgivaren har enligt arbetsrätten och arbetsmiljölagen. Det innebär till exempel att företaget är skyldig att ha en rutin för att löpande undersöka och motverka risker och brister i verksamheten. Det bör även understrykas att det är arbetsgivaren och inte skyddsombudet som har ansvaret för arbetsmiljön.

Samhällets krav på företagets styrelse

Styrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt det regelverk som finns för att skydda samhällets intressen. Exempel på sådana regler är:

- Reglerna om informationsskyldighet för vissa bolag
- Miljölagarna
- Bokföringslagen
- Skattelagarna

Påföljden för den här typen av brott är böter eller fängelse – inte skadestånd. Precis som i arbetsmiljöfrågor ligger ansvaret i första hand på vd, men styrelsen kan också ställas till svars. Ett exempel är styrelsen för Fermenta, inklusive arbetstagarnas ledamöter, som dömdes till böter för brott mot miljöskyddslagen. Företaget släppte under nästan tre år ut betydligt mer miljöfarliga ämnen än koncessionsnämnden gett tillstånd till, och alla styrelseledamöter var medvetna om det.

1. Informationsskyldighet

Publika aktiebolag har en informationsplikt som ska tillgodose minst två behov:

- För att allmänheten ska kunna värdera bolagets aktier korrekt måste de få information om företagets ekonomiska situation. Därför krävs det att informationen är offentlig, relevant, rättvisande och tydlig. Informationen ska dessutom lämnas ut snabbt och samtidigt till alla.
- Börsen behöver information för att bevaka handeln med aktier. All den information som offentliggörs ska därför även lämnas separat till börsen.

Informationsskyldigheten gäller bolag som är noterade på en aktiemarknad. Reglerna återfinns i lagen och förordningen om börs- och clearingverksamhet. Dessutom har Finansinspektionen publicerat föreskrifter om vad den här skyldigheten innebär. Den som sitter i styrelsen för ett publikt aktiebolag är skyldig att sätta sig in i reglerna och se till att de följs.

2. Insiderstrafflagen

En styrelseledamot som köper eller säljer aktier i bolaget omfattas av insiderstrafflagens regler. Det innebär att ledamoten inte får utnyttja den information man har tillgång till i bolagets styrelse för egen ekonomisk vinning.

Jäv

Styrelseledamöterna får inte delta i diskussioner och beslut i frågor där de har ett eget intresse som kan strida mot företagets intressen. I sådana situationer anses ledamoten vara jävig. Detta gäller alla ledamöter i styrelsen. LSA räknar dessutom upp tre områden där just arbetstagarnas representanter anses jäviga. Det är i frågor som rör

- Kollektivavtal
- Stridsåtgärder
- Övriga frågor där den lokala fackliga organisationen har ett väsentligt intresse som kan strida mot företagets.

I företag som bedriver ideell verksamhet eller har politiska eller opinionsbildande mål finns det ytterligare en begränsning för arbetstagarnas representant. När styrelsen ska fatta strategiska beslut som rör verksamhetens mål och inriktning får arbetstagarnas företrädare delta i diskussionen men inte i beslutet, så kallat partiellt jäv*.

Att avgå ur styrelsen

Alla ledamöter har rätt att avgå ur styrelsen. Om man anser att styrelsen missköter företaget eller fattar alltför ekonomiskt riskabla beslut bör man avgå för att slippa ansvar. Då är det viktigt att försäkra sig om att man även avregistreras hos Bolagsverket.

Ibland kan det vara befogat att avgå ur styrelsen för att markera sitt ställningstagande. Innan arbetstagarnas ledamot väljer att avgå ska dock problemet alltid först diskuteras i kontaktgruppen.

---

* Regeln finns i paragraf 14 i styrelserepresentationslagen och handlar om samma slags frågor som paragraf 2 i medbestämmandelagen.

Styrelsens roll i det strategiska arbetet

---

4. Styrelsens roll i det strategiska arbetet

En strategi är en handlingsplan för hur man ska nå de långsiktiga mål företaget satt upp. Styrelsen i ett bolag är det organ som bestämmer företagets strategi. Verkställande direktören har sedan ansvar för att handlingsplanen genomförs. Vd har då frihet att använda olika taktiska åtgärder för att nå målen. Alla företag behöver en genomtänkt strategi för att leva vidare och blomstra även i framtiden. Bästa garantin för att strategiarbetet inte glöms bort är en väl sammansatt styrelse där ledamöterna tillför olika kompetenser och erfarenheter.

Ledamöterna ska ha förmåga att anlägga ett kritiskt och analytiskt synsätt när styrelsen ska fatta beslut av strategisk karaktär. Sådana beslut rör oftast vägval där:

- Beslutet innebär åtaganden som är omfattande i förhållande till företagets storlek.
- Beslutet är långsiktigt och binder företagets resurser i framtiden.
- Okända faktorer försvårar bedömningen av konsekvenserna.
- Beslutet innebär åtaganden som är svåra att återkalla eller förändra.

Styrelsen är ofta upptagen med rutinmässiga frågor. Mindre tid blir över för att diskutera företagets långsiktiga mål. Bristen på strategiska planer kan dock leda till att företaget råkar ut för oväntade problem. Lösningarna blir inte alltid lika genomtänkta jämfört med om problemen hade förutsetts tidigare. Därför är det viktigt att med jämna mellanrum kartlägga faktorer som kan vara av betydelse för företagets långsiktiga utveckling.

En företagskris kan vara orsakad av ogenomtänkta strategiska beslut. Eller kanske ännu oftare på att företaget inte har någon strategi alls. När företaget inte når uppsatta mål beror det sällan på att beslutsunderlaget innehållit felaktigheter. Det är snarare en fråga om att beslutsunderlaget inte varit relevant eller att viktig information saknats.

Att komma fram till en hållbar strategi förutsätter noggranna förberedelser. Därför krävs det ingående utredningar innan ärendet är redo att hamna på styrelsens bord. Styrelsens uppgift är dock inte att ägna sig åt utredande arbete, utan att analysera och fatta beslut. Det är den verkställande ledningen som har ansvar för att styrelsens ledamöter förses med

relevant beslutsunderlag. Underlaget ska dels ge en överblick av de handlingsalternativ styrelsen har att välja mellan. Dels göra det möjligt för styrelsens ledamöter att utvärdera vilket alternativ som passar företaget bäst. I ett fruktbart samarbete växer de rätta strategierna fram i en växelverkan mellan styrelsen och den verkställande ledningen.

Vilken roll har arbetstagarnas representant i det strategiska arbetet?

Arbetstagarnas representant bör ta initiativ till att företagets framtidsfrågor diskuteras inom den fackliga organisationen. Syftet är att identifiera de hot, möjligheter, svagheter och styrkor som företaget kan stå inför. På så sätt får de tidigt kunskap om vilka åtgärder som ska vidtas för att trygga de anställdas framtid i företaget. För att ett ärende ska tas upp för beslut i bolagsstyrelsen måste det anmälas av ledamoten i förväg. Tyvärr händer det allt för sällan att arbetstagarnas representanter tar egna initiativ i de här frågorna. Det minskar deras möjlighet att få kunskap och att påverka besluten i en viss riktning. Det förtjänar att understrykas hur viktigt det är att ledamöter i styrelsen är aktiva och tar egna initiativ – inte bara reagerar på förslag som andra lägger fram!

Arbetstagarnas representant har en unik roll i styrelsen. Vid sidan av företagsledningens representanter är de ensamma om att ha sin dagliga verksamhet i företaget. Det ger dem stora möjligheter att presentera en alternativ bild av de interna förhållandena. Dessutom har de ofta kontakt med personer på olika avdelningar och med skilda befattningar. Detta breda kontaktnät är en viktig tillgång som arbetstagarnas representanter ska utnyttja. Framför allt genom att bidra med sitt kunnande till arbetet i företagets styrelse. "Företagsdoktorn" Ulf af Trolle har skrivit:

"Få saker har upprört mig mer än när jag trängt in i krisföretag och funnit, att ansvariga anställda sitter på information, som skulle ha förhindrat katastrof, om styrelsen fått reda på dem i tid, men där man av 'lojalitetsuskäl' inte velat lämna dem. När en styrelseledamot får anledning misstänka att allt inte står rätt till, är han skyldig att söka erforderlig information där han kan finna den. Det enda krav man kan ställa är att han skall göra det öppet."

Alla beslut som styrelsen fattar i framtidsfrågor påverkar de anställda på kort eller lång sikt. Därför är det extra viktigt att arbetstagarnas representant har en klar uppfattning om konsekvenserna av ett strategiskt beslut innan man tar ställning i frågan. Ledamoten bör också se till att fattade beslut följs upp och utvärderas i efterhand.

Strategisk planering

Det finns många metoder för hur ett företag kan arbeta med den strategiska planen. Den modell som presenteras här beskriver de baselement som bör ingå. Det bör även nämnas att uttrycket "strategisk plan" kan ha andra namn i vissa sammanhang. Ett renodlat försäljningsföretag kanske kallar det för marknadsplan, ett produktionsföretag för affärsplan och så vidare.

Den strategiska planen innehåller två övergripande delar som kan presenteras i fem avsnitt. Fyra delar beskrivs i ord och sista delen i siffror. Tyvärr är det alltför vanligt att de avsnitt som beskrivs i ord inte överensstämmer med den siffermässiga framställningen. Orden kan ibland ge uttryck för ett önsketänkande medan siffrorna ger en otvetydig och mer realistisk bild av verkligheten. Ska planen bli ett bra beslutsunderlag måste dock de båda beskrivningarna stämma överens.

Här följer en uppräknig av de fem delarna i den strategiska planen

1. Beskrivning av nuläget

- Kortfattad historik.
- Omvärldsanalys, till exempel om politik, marknad och kapital.
- Konkurrentanalys, till exempel beskrivning av konkurrenternas produkt, pris, distribution och service.
- Lönsamhetsanalys, till exempel hur lönsamma företagets produkter är, kapitalomsättningshastighet och andra nyckeltal.
- Genomgång av tänkbara rationaliseringsmöjligheter.

Nulägesbeskrivningen ska sammanfatta företagets styrkor och svagheter.

2. Beskrivning av framtiden

- Hur kommer omvärldsfaktorerna att förändras?
- Hur kommer marknaden att utvecklas?
- Hur kommer konkurrenterna att agera?
- Hur kommer tekniken att utvecklas?
- Vilka politiska förändringar kan inträffa?

Beskrivningen av framtiden ska sammanfatta de hot och möjligheter företaget står inför.

3. Precisera målen

Nästa steg är att sätta upp de mål som företaget vill nå med hänsyn till nuläge och framtid. Det gör man genom att precisera affärsidén och eventuellt justera företagets nuvarande mål och krav.

4. Strategisk handlingsplan

Med ovanstående information som underlag beskriver man till sist själva strategin. Det är den handlingsplan som beskriver hur man ska nå företagets uttalade mål. Strategin ska ta hänsyn till hur företaget kan utnyttja möjligheter och framgångsfaktorer – samtidigt som man försöker undvika hot och risker. Handlingsplanen ska beskriva hur företaget stärker sin affärsposition i förhållande till konkurrenterna. Det är också viktigt att anpassa företagets organisation och resurser efter de strategiska mål man formulerat.

5. Företagets ekonomi och mål i siffror

I sifferdelen beskrivs hur företagets resurser ska användas och hur man önskar att resultatet utvecklas. Till exempel i form av investeringskalkyler, försäljningsprognoser och nyckeltal. Den kvantitativa presentationen bör omfatta samma period som den strategiska planen i övrigt. Den ska också vara överskådlig och på ett begripligt sätt sammanfatta företagets nuläge och framtida mål.

Fackliga mål – intressentrollen

5

---

5. Fackliga mål – intressentrollen

Styrelserepresentationslagen ger arbetstagarna möjlighet att vara med och fatta beslut i frågor som rör företagets framtid. Detta inflytande ska användas för att förverkliga de fackliga målen om

- Trygga anställningsvillkor
- Meningsfulla arbetsuppgifter
- En god arbetsmiljö
- Social och ekonomisk trygghet
- Jämställdhet på arbetsplatsen
- Medbestämmande och inflytande

För att nå de fackliga målen krävs det att företaget är långsiktigt lönsamt.

Samarbete mellan de fackliga organisationerna

Den bästa hjälp en arbetstagarledamot kan få är en kunnig och aktiv kontaktgrupp. En sådan grupp kan bestå av representanter från olika tjänstemannaorganisationer inom företaget.

I kontaktgruppen kan styrelsens ledamöter

- Rapportera från föregående styrelsemöte.
- Gå igenom fackliga krav, argument och ställningstaganden.
- Kontrollera att arbetsgivaren har MBL-förhandlat om de frågor som ska beslutas i styrelsen.
- Gå igenom vilken linje man ska argumentera för i styrelsen.
- Gå igenom vilka nya ärenden som ska tas upp.

Fackligt samarbete över gränserna i medbestämmanderåd, (MBR-L)

Ibland är det nödvändigt att de lokala fackliga organisationerna har en gemensam uppfattning om hur ett problem ska lösas. Erfarenheter av lokal samverkan mellan tjänstemannaklubbar visar att en sådan enighet ökar förhandlingsstyrkan avsevärt. Därför ska klubbarna även ta initiativ till samarbete med LO-klubbarna vid företaget i styrelserepresentationsfrågor.

1977 kom PTK och LO överens om att samarbeta i medbestämmandefrågor. I ett avtal bestämdes formella regler för den här typen av samarbeten, som oftast sker i lokala medbestämmanderåd – MBR-L. Det är arbetsgrupper som består av avdelningar och klubbar som tillhör såväl PTK som LO.

Facklig samverkan i koncerner

Förtroendevalda inom en och samma koncern har rätt att träffas och bedriva fackligt kontaktarbete enligt utvecklingsavtalet*. Det gäller även om de arbetar på olika företag inom koncernen. I praktiken innebär det att man kan ha fackliga möten med andra förtroendevalda på arbetstid. Detta förutsätter dock att de lokala parterna har kommit överens med koncernledningen om hur det ska arrangeras. Överenskommelsen bör innehålla regler för hur omfattande arbetet ska vara. En vanlig lösning är att man träffas ett par gånger om året i koncernfackliga konferenser.

På de här konferenserna bör arbetstagarnas representanter

- Diskutera arbetet i moderbolagets styrelse.
- Diskutera frågor som är gemensamma för alla företag i koncernen.
- Analysera koncernens framtid baserat på de olika bolagens aktuella situation.
- Utbyta erfarenheter om hela koncernens verksamhet.

Koncernkonferensen är ett viktigt forum för arbetstagarnas representanter. Där får deltagarna ett helikopterperspektiv och blir insatta i frågor som senare ska drivas i de egna bolagsstyrelserna.

---

* Utvecklingsavtalet mellan Svenskt Näringsliv och LO/PTK, paragraf 11, se sidan 137.

Facklig samordning vid stora förändringar

Förslag till större förändringar inom ett företag brukar först dyka upp i styrelsen. Arbetstagarnas representant bör då informera kontaktgruppen. Enligt vårdnadsplikten avgör du om vad du kan informera om. Vid sådana tillfällen brukar alla fackligt aktiva inom företaget samlas till ett möte. Där diskuteras gemensamma strategier inför de kommande MBL-förhandlingarna.

Om klubbarna behöver stöd utifrån kan förbundens kanslier vara behjälpliga. De kan bistå med utredningar och delta i förhandlingar. Vissa förbund har också regionala expeditioner man kan vända sig till.

Vid större förändringar som väsentligt påverkar ekonomin och de anställdas sysselsättning gäller speciella regler. Då har de lokala fackliga organisationerna rätt att anlita en expert som hjälper till att analysera det faktaunderlag som arbetsgivaren presenterat. En sådan expert kallas för arbetstagarkonsult, och får anlitas när företaget har minst 50 anställda. Det kan antingen vara en utomstående expert eller någon som är anställd i företaget.

Innan konsulten anlitas ska det ske en förhandling med arbetsgivaren om uppdragets omfattning, innehåll och kostnad. Företaget har också rätt att få veta vilken person man har för avsikt att anlita.

Arbetstagarkonsultens arvode betalas av företaget, men det är facket som är uppdragsgivare. Det betyder att man förfogar över resultatet av arbetet. De fackliga organisationerna är dock på begäran skyldig att informera arbetsgivaren om konsultens arbete. Det bör också nämnas att konsulten aldrig kan få i uppdrag att förhandla, utan endast ha en rådgivande funktion åt de fackliga företrädarna.

Samarbete inom EU och EES

Genom ett EU-direktiv 1994 stärktes arbetstagarnas rätt till fackligt samarbete i internationella företag och koncerner. Direktivet innebar att de anställda fick rätt att inrätta europeiska företagsråd, EFR (European Works Councils, EWC). Detta gäller för arbetsplatser med minst 1000 anställda*. Även länder utanför EU som ingår i EES-avtalet omfattas av direktivet, det vill säga Norge, Island och Liechtenstein.

Nytt EU-direktiv

Nytt direktiv träder ikraft 2011-06-06. Nya direktivet ger klarare definitioner om vad samråd och information är. Dessutom har man understrukit att arbetsgivaren skall utbilda och betala utbildningen för de som ingår EFR.

Syftet är dels att underlätta samarbetet mellan anställda som arbetar i europeiska koncerner och företag. Dels att få igång en dialog direkt mellan koncernledningen och företrädarna för de anställda. Det fackliga arbetet kan ske i det europeiska företagsrådet på företaget. Om företaget och de fackliga representanterna är överens kan arbetet organiseras på annat sätt. Parterna ska då sluta ett separat avtal om detta.

Idag saknar arbetstagarna en internationell europeisk organisation med mandat att sluta avtal över nationsgränserna. Därför måste en särskild delegation bildas för detta ändamål. Delegationen ska innehålla representanter från alla länder där företaget har verksamhet. De svenska representanterna utses enligt den svenska lagen om europeiska företagsråd**. Ledamöter från andra länder utses i enlighet med dessa länders lagar.

I Sverige utses ledamöterna av de fackliga organisationer som har kollektivavtal med företaget. Utomlands är det inte ovanligt att ledamöterna väljs av alla anställda – även de som inte är fackligt organiserade.

Om koncernledningen vägrar att förhandla slår tvingande regler till. Samma sak gäller om förhandlingarna inte leder till något resultat inom tre år. Reglerna är nästan identiska i alla EES-länder, och mycket tydliga med att ett europeiskt företagsråd måste inrättas i företaget. Reglerna anger i detalj hur företagsrådet ska organiseras och det är företaget som ska stå för kostnaderna.

* Direktiv 94/45 EG omfattar koncerner eller företag som har minst 1000 anställda i EES-länderna, varav minst 150 är anställda i ett land och ytterligare minst 150 i ett annat land.

** Lagen om europeiska företagsråd infördes i Sverige 1996, se sidan 104.

Om koncernledningen finns i ett land utanför EU eller EES gäller särskilda regler. De säger att även utomeuropeiska koncerner kan bli skyldiga att inrätta europeiska företagsråd om de har tillräckligt många anställda i EU- och EES-länderna.

Brist på internationell samordning utanför EU och EES

Allt fler företag etablerar sig i olika länder och världsdelar. Då ökar behovet av samarbete mellan de lokala fackliga organisationerna i olika länder.

I dag finns inte några sådana samarbeten utanför EU och EES. De flesta fackförbund är dock med i internationella bransch- och yrkesinternationaler. Dessa kan vara en väg till kontakt med fackligt aktiva i utländska dotterbolag.

Val av arbetstagarnas representant i styrelsen

---

6. Val av arbetstagarnas representant i styrelsen

Det är de lokala fackliga organisationerna som måste ta initiativet till att inrätta en plats i styrelsen för arbetstagarnas representant*. Denna rättighet förutsätter att arbetsgivaren har tecknat kollektivavtal. Gäller det representation i moderbolagets styrelse ska initiativet tas av en lokal facklig organisation i något av företagen inom koncernen. Även då är kollektivavtal ett krav. Klubben eller avdelningen ska skriftligt underrätta företaget om att de vill vara företrädare i styrelsen. Detta bör göras i god tid innan man påbörjar proceduren med att välja en företrädare för de anställda. Det finns nämligen en "karenstid" i lagen. Om man inte kommit överens om något annat har arbetstagarnas representant inte rätt att tillträda styrelseplatsen förrän tidigast tre månader efter att den skriftliga anmälan gjorts.

Hur ska platserna fördelas?

Innan nomineringen av tjänstemännens representanter påbörjas krävs vissa förberedelser. De lokala klubbarna måste till exempel vara överens om hur platserna i styrelsen fördelas mellan arbetare och tjänstemän. Det är en uppgift som klubbarna med fördel kan diskutera i det lokala medbestämmanderådet, MBR-L.

Finns det flera lokala organisationer som har kollektivavtal med arbetsgivaren ska alla få möjlighet att vara med i överläggningarna**. Det betyder inte att alla har rätt till en egen representant i styrelsen, utan bara att de inte får ställas utanför diskussionen.

Hur det rent praktiskt ska gå till när platserna fördelas beskrivs i lagen om styrelserepresentation***. Reglerna utgår från att klubbarna delas in efter den centralorganisation de tillhör. Det betyder att alla klubbar som är anslutna till LO räknas till en organisation, och alla som tillhör PTK en annan. Denna indelning styr sedan fördelningen av platserna i styrelsen.

* Enligt LSA, paragraf 6 är det de lokala fackliga organisationer som tecknat kollektivavtal med arbetsgivaren som ska ta initiativet, sidan 54.

** Det framgår av LSA, paragraf 7, att arbetstagarrepresentanterna ska utses av de lokala arbetstagarorganisationer som är bundna av kollektivavtal, sidan 54.

*** LSA, paragraf 8, sidan 54.

1. Huvudregel

LSA ger de lokala organisationerna möjlighet att själva komma överens om fördelningen av styrelseplatserna*. En praxis har dock utvecklats under åren som innebär att LO-klubbarna utser en ordinarie ledamot och en suppleant och PTK-klubbarna gör detsamma.

2. Hjälpregler

Om de lokala representanterna för PTK och LO inte kommer överens får de följa hjälpreglerna i LSA*. Lagen utgår ifrån vilken centralorganisation arbetstagarna tillhör. Om 80 procent eller fler av de anställda hör till en och samma centralorganisation får man utse samtliga arbetstagarledamöter i styrelsen. Om någon annan organisation företräder minst fem procent eller fler har de dock rätt till en suppleantplats. Om varken LO-klubbarna eller PTK-klubbarna företräder 80 procent av de anställda får de utse varsin ordinarie ledamot och suppleant.

Det finns också specifika hjälpregler för större företag där arbetstagarerna får utse tre ordinarie ledamöter och tre suppleanter. Likaså om styrelsen är så liten att bara en ordinarie ledamot och suppleant ska utses.

Att utse tjänstemännens representant

När platserna fördelats mellan arbetare och tjänstemän kan arbetet med att utse kandidaterna till styrelsen påbörjas. PTK- och LO-klubbarna väljer var för sig sina representanter. De lokala tjänstemannaklubbarna arbetar gemensamt med nomineringen. Syftet är att enas om en representant som kan företräda dem alla. I stora företag kan det vara PTK-L som sköter detta. I mindre företag de lokala fackliga organisationerna gemensamt.

I de flesta företag har man hittat former för hur styrelserepresentanterna ska utses. Så länge klubbarna är överens har man frihet att utforma reglerna på det sätt som passar dem bäst. Reglerna ska endast tillämpas i de fall där man inte kan enas.

Om man inte kan enas

För valet av tjänstemännens representanter finns särskilda procedurer som fastställts av PTKs styrelse**. Procedurerna skiljer sig något åt beroende på företagets eller koncernens storlek.

* LSA, paragraf 8, sidan 54.

** Valprocedurerna återfinns bland bilagorna, se sidan 141.

Om de lokala organisationerna inte kan enas kopplas PTKs grupp för inflytande frågor in som medlare. En förutsättning för att PTK ska kunna medla är dock att det finns ett uttalat behov av att de lokala organisationerna hittar en gemensam lösning.

Om medlingen inte lyckas, har de lokala fackliga organisationerna fortfarande kvar ansvaret för att utse styrelsens ledamöter. Beslutet fattas då i PTK-L med enkel majoritet. Enkel majoritet betyder att den kandidat som får flest röster utses.

Förväntningar och krav på arbetstagarnas representant i styrelsen

Arbetstagarnas representanter, liksom övriga styrelseledamöter, har en dubbel roll. De svarar för hela företagets verksamhet och har dessutom särskilt ansvar gentemot de anställda. De bolagsstämموvalda ledamöterna har särskilt ansvar gentemot ägarna.

Den ledamot som representerar de anställda har ett "PTK-uppdrag". Det innebär att alla anställdas intressen ska tillvaratas – oavsett vilket förbund ledamoten själv tillhör. För att uppfylla de fackliga förväntningar som uppdraget innebär ska personen

Vem är min
uppdragsgivare?

- Arbeta för att förverkliga de fackliga målen (se kapitel 5, sidan 31).
- Ha stöd på arbetsplatsen från arbetskamrater och fackliga ombud.
- Utnyttja sina möjligheter att påverka beslut i styrelsearbetet.
- Vara utbildad för att klara av uppdraget.

Den som utses till arbetstagarnas representant i styrelsen bör givetvis dela de fackliga värderingarna och ha personlig erfarenhet av fackligt arbete. Personen bör dessutom ha tillräckligt med civilkurage för att våga stå för sina åsikter. Utöver detta bör ledamoten ha följande kvalifikationer:

- God kunskap om företaget och dess verksamhet.
- Kunskap i företagsekonomi, organisation och aktiebolagsrätt.
- Förmåga att kritiskt granska verksamheten.
- Vilja att motarbeta diskriminering i alla former.
- Färdighet att uttrycka sig i tal och skrift.

Den som kandiderar till en styrelseplats bör dessutom gå PTKs utbildning* för att klara arbetet i styrelsen.

Det är upp till de lokala organisationerna att bedöma om personen som nomineras har de egenskaper och den kompetens som efterfrågas. Det är dock en klar fördel om den nominerade redan har ett fackligt uppdrag i klubbstyrelsen.

Det kanske inte är klubbordföranden som ska ta på sig uppdraget som representant i styrelsen. Klubbordförandens viktigaste uppgift är att förhandla med arbetsgivaren, och om samma person även arbetar i styrelsen får denne dubbla roller. Det kan vara olämpligt och även svårt att hantera på ett personligt plan. Det är dessutom en fördel om uppdragen inom en klubbstyrelse kan spridas ut. Då engageras ännu fler i det fackliga arbetet.

Kan klubbordförande vara arbetstagarrepresentant?

Utbildning

Arbetstagarernas representanter har samma skyldigheter och rättigheter som övriga ledamöter i styrelsen. Förutom facklig skolning behöver de därför kunskap om företagsekonomi, organisation och aktiebolagsrätt. PTKs utbildning för styrelseledamöter innehåller bland annat en diplomutbildning i tre steg. Man har rätt att gå kursen på arbetstid*.

Se aktuella kurser på www.ptk.se

Mandatperiod

De som utser de anställdas representant bestämmer också hur lång tid ledamoten ska sitta i styrelsen. En tumregel är att man bör sitta kvar i minst tre år för att inte kontinuiteten ska gå förlorad. Mandatperioden får enligt aktiebolagslagen inte vara längre än fyra räkenskapsår åt gången. Den bör tidsmässigt läggas så att uppdraget upphör i samband med en ordinarie bolagsstämma. Då väljer nämligen stämman en ny styrelse**.

Det är ingenting som hindrar att en person väljs om för en ny mandatperiod. Efter en längre tid kan det dock vara bra att välja ny ledamot.

* Regleras i Förtroendemannalagen.

** LSA, paragraf 10, sidan 55.

Det är de lokala fackliga organisationerna som gemensamt innehar rätten till en plats i styrelsen. Det innebär att den grupp som valt en ledamot också har rätt att avsätta personen när som helst. Detta oavsett om mandatperioden har gått ut eller inte. Den ansvariga gruppen kan till exempel vara PTK-L, som givetvis har rätt att direkt tillsätta en ny ledamot på en vakant plats.

Kan den förtroendevalda arbetstagarrepresentanten bytas ut när som helst?

Registrering av styrelsens ledamöter

1. Rapport till företaget

Förbundens klubbar och avdelningar ska överlämna en skriftlig rapport till företaget när man utsett arbetstagarrepresentanter. I rapporten ska namnen på samtliga ledamöter och suppleanter finnas med. Företaget är i sin tur skyldigt att registrera de nya ledamöterna till Bolagsverket.

2. Rapport till förbunden

Klubbar och avdelningar ska även rapportera namnen på ledamöter och suppleanter till sina förbund. Förbunden skickar årligen ut speciella formulär där man kan anmäla vilka som valts till klubbstyrelsen och andra fackliga förtroendeuppdrag.

3. Registrera sig på PTKs hemsida

När den nyvalda arbetstagarrepresentanten registrerar sig som bolagsstyrelseledamot på PTKs hemsida skickar PTK bland annat inbjudan till aktuella bolagsstyrelsekurser och seminarier, information om nytt och uppdaterat material.

Det praktiska arbetet i styrelsen

---

7. Det praktiska arbetet i styrelsen

Före styrelsemötet

Styrelsehandlingar i god tid

Styrelsehandlingarna ska skickas ut i god tid före styrelsemötet. Hur långt i förväg det ska ske bör framgå av arbetsordningen för styrelsen. Handlingarna består av kallelse, dagordning och beslutsunderlag. De viktigaste frågorna ska stå högt upp på dagordningen. Dels för att ledamöterna enkelt ska se vilka frågor som är viktigast. Dels för att det ska finnas tillräckligt med tid för att diskutera dem.

Alla ledamöter i styrelsen har rätt att fortlöpande få rapporter om företagets ekonomiska utveckling. Hur den informationen ska levereras ska framgå av styrelsens instruktion. Ledamoten bör noga gå igenom dessa handlingar för att vara förberedd inför styrelsemötet. Det kan vara lämpligt att förbereda sig både skriftligt och muntligt för att kunna kommentera underlag eller förslag.

Rätten till information och delaktighet

Vi har tidigare nämnt att aktiebolagslagen ställer höga krav på ledamöternas rätt att få sätta sig in i frågor de ska fatta beslut om*. En konsekvens av det här blir att kvalitén på styrelsens beslut säkras, men också att arbetstagarnas representanter får en rimlig chans att fungera i styrelsen.

Alla ledamöter ska ha fått möjlighet att delta i styrelsemötet och även fått ta del av tillfredsställande beslutsunderlag. Annars finns det risk för att ordföranden – i allvarliga fall – kan dömas till böter eller fängelse**. Detta gäller också om ordföranden inte kallar till styrelsemöte när någon av ledamöterna begär det. Den här straffsanktionen tillkom samtidigt som lagen om styrelserepresentation för de anställda infördes.

Ett exempel på fällande dom finns från 1999. När styrelsen för Stor-Stockholms Lokaltrafik beslutade att sälja dotterbolaget SL Tunnebana AB till fransköga CGEA Connex, hade inte alla ledamöter fått möjlighet att sätta sig in i ärendet. Såväl tingsrätten som hovrätten dömde styrelsens ordförande till dagsböter för att ha brutit mot aktiebolagslagen då inte alla ledamöter fått tillfälle att delta i ärendets behandling. Enligt domen hade

* I ABL, kapitel 8, paragraf 21, står det att styrelsen inte får fatta beslut om inte samtliga styrelseledamöter dels fått tillfälle att delta i ärendets behandling, dels fått tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet, sidan 72.

** I ABL, 30 kapitel 1 §.

några av ledamöterna informerats om den förestående affären först någon timme innan beslutet skulle fattas.

Sena handlingar

För att hinna läsa handlingarna och förbereda sig för styrelsemötet behöver ledamöterna normalt 8–10 dagar på sig. Om dagordning eller beslutsunderlag inte skickats ut i enlighet med reglerna i arbetsordningen bör ledamoten begära att styrelsemötet skjuts upp. Begäran ska ställas till styrelsens ordförande eller vd så snart det är möjligt.

Om ordföranden inte vill senarelägga mötet bör man acceptera det – men bara som en engångsföreteelse. För att undvika att händelsen upprepas kan ledamoten begära en översyn av styrelsens arbetsordning till nästa möte. Eventuellt bör arbetsordningen då kompletteras med formella regler om att styrelsemöten ska skjutas upp om handlingar skickas ut för sent.

Att bordlägga ett ärende

Om ett ärende inte är tillräckligt förberett för att fatta beslut om kan ledamoten begära att det bordläggs. Går övriga i styrelsen inte med på bordläggning, bör ledamoten reservera sig om ärendet är tillräckligt betydelsefullt. Om detta sker vid upprepade tillfällen kan man begära att detta tas upp som en särskild punkt på nästa styrelsemöte. Då bör styrelsen diskutera om det i arbetsordningen ska preciseras hur man agerar i liknande situationer i framtiden.

Anmäla styrelsefrågor

Alla ledamöter har rätt att ta upp en fråga i styrelsen. När en ledamot anser att ett ärende ska upp till behandling i styrelsen ska det formellt anmälas till ordföranden. Det vanligaste är dock att ärendet anmäls till vd. Det bör göras i så god tid att det blir en särskild punkt på dagordningen. Frågan måste också dokumenteras så väl att alla ledamöter får möjlighet att sätta sig in i ärendet.

Innan arbetstagarnas representant begär att ett ärende ska upp på dagordningen ska frågan vara väl förankrad i kontaktgruppen. Är ledamoten osäker på vilka ärenden som är styrelsefrågor kan man studera aktiebolagslagen*. Där beskrivs vilket ansvar och vilka uppgifter som vilar på styrelsen.

* ABL, kapitel 8, paragraf 4, se sidan 70.

Förmöte för arbetstagarnas representanter

Före varje styrelsemöte bör arbetstagarnas representanter träffas för att gå igenom styrelsehandlingarna. Syftet är att bestämma hur man gemensamt ska agera på mötet.

Informella kontakter

De informella kontakterna mellan styrelsemötena ska inte underskattas. De kan ge värdefull information samtidigt som fackklubbarna visar att de är aktiva och beredda att driva olika frågor. Det är till exempel bra att hålla regelbunden kontakt med vd för att få löpande information om verksamheten. Likaså kan det vara nyttigt att känna till de andra styrelseledamöternas åsikter i olika frågor. Anställda på alla nivåer är också en värdefull resurs som arbetstagarnas representanter har tillgång till och bör utnyttja.

Under styrelsemötet

Korrekt och aktiv

För att upprätthålla goda relationer med styrelsen är det viktigt att ledamöterna agerar korrekt och ansvarsfullt. Ett exempel är att i god tid anmäla om man inte kan vara med på ett styrelsemöte.

Mötet är ofta mycket formellt. Det är vanligt att tempot är högt och att många beslut fattas på kort tid. Om inget annat sagts fattas beslut med enkel majoritet. Enkel majoritet betyder att styrelsen fattar beslut om det alternativ som får flest röster. Vid lika röstetal är det ordföranden som har utslagsröst.

Arbetstagarnas representanter bör vara aktiva och ställa frågor när det är nödvändigt. De deltar i styrelsearbetet för att få insyn och inflytande, men också för att tillföra ett kunnande om företaget som bara de anställda har. Ledamöterna bör lämna utförliga skriftliga motiveringar när de lägger fram ett förslag.

Styrelsens ordförande

Det är styrelsens ordförande som ska leda styrelsemötet och se till att varje punkt på dagordningen får den tid som behövs. Ordföranden har också ansvar för att alla ges möjlighet att delta i diskussionen. Ordföranderollen innebär också att vara pådrivande och ansvara för att det fattas beslut i de ärenden som styrelsen behandlar.

Ajournering av styrelsemöte

Ledamöterna har rätt att föreslå att styrelsemötet ajourneras. Det innebär att mötet skjuts upp en tid eller att styrelsen tar en tidsbestämd paus under en viss punkt. Beslut om ajournering fattas med enkel majoritet.

Bordläggning av beslut

Skulle det uppstå oenighet i ett ärende eller saknas tillfredsställande underlag kan frågan bordläggas. Det betyder att beslutet skjuts upp till ett kommande styrelsemöte. Detta kan även bli aktuellt om arbetsgivaren inte fullgjort sin skyldighet att förhandla enligt MBL. Alla ledamöter i styrelsen kan begära bordläggning. Beslut om bordläggning fattas med enkel majoritet.

Beslut

Bakom de bästa besluten står en enig styrelse. Därför bör man eftersträva största möjliga samförstånd i styrelsearbetet, det vill säga att besluten fattas i konsensus. De flesta beslut i en styrelse fattas enhälligt, och det hör till ovanligheterna att man behöver rösta. Om inte bolagsordningen säger något annat, fattas styrelsebeslut med enkel majoritet.

För att styrelsen ska vara beslutsför krävs det att två villkor är uppfyllda. Dels måste minst hälften av styrelsens ledamöter vara närvarande. Dels ska minst en tredjedel av alla ledamöter – inte bara de närvarande – rösta för förslaget.

Reservationer

Ibland räcker det inte med att markera sin uppfattning enbart genom att rösta nej. En starkare signal är att reservera sig emot ett beslut. Det betyder att sekreteraren specifikt antecknar ledamotens uppfattning i styrelseprotokollet.

Reservera sig mot beslut eller inte, hur gör jag om jag är osäker?

Det är dock viktigt att reservationen inte kommer som en överraskning för övriga ledamöter i styrelsen. Redan när förslag till beslut diskuteras bör de få klart för sig om arbetstagarnas ledamot kommer att reservera sig. Det kan i bästa fall påverka beslutet i positiv riktning.

En reservation är en stark markering som även påverkar det ansvar som styrelseledamoten har. Om man inte vill ta ansvar för ett beslut, är det enbart en reservation som gör att ledamoten slipper det juridiska ansvaret.

Den som reserverar sig ska alltid lämna en motivation. En skriftlig

reservation kan lämnas in efter styrelsemötet, men redan under sammanträdet ska ledamoten vara tydlig med sina avsikter. Det är dessutom mycket viktigt att reservationen antecknas i protokollet. Annars kan det uppstå tveksamhet om vad reservationen gällde och varför den gjordes.

Efter styrelsemötet

Efter styrelsemötet ska arbetstagarnas representanter informera sina kontaktgrupper. De bör tala om vad som beslutades och hur de tog ställning i olika frågor.

Så snart ett styrelsemöte är avslutat börjar också förberedelserna för nästa. Det finns kanske nya frågor som bör undersökas och tas upp i styrelsen. Föregående möte kanske innehöll information som behöver följas upp eller så behöver de fackliga utgångspunkterna diskuteras.

Protokoll

Vid styrelsens sammanträden ska protokoll föras. Där redogörs för vilka som var närvarande, vad som diskuterats och vilka beslut som fattats. Med hjälp av protokollet kan styrelsens ledamöter lättare följa upp de ärenden som behandlats. Det visar också vilka direktiv vd fått och speglar styrelsens arbete i övrigt.

Protokollen ska justeras av ordföranden och den eller de ledamöter som styrelsen utser. I många styrelser är det praxis att en av protokolljusterarna väljs bland arbetstagarnas representanter.

Det finns olika metoder för hur ett protokoll justeras. Ett sätt är att ha en stående punkt på dagordningen där man går igenom protokollet från föregående möte. Ett annat är att det skickas ut till alla styrelseledamöter, som då ges möjlighet att lämna synpunkter innan protokollet justeras.

Alla styrelseprotokoll ska numreras. Numreringen kan antingen ske med ny nummerserie varje år eller i en evighetsnummerserie. Protokollen ska sedan förvaras på ett betryggande sätt. Protokollet är dessutom sekretessbelagt.

Vanliga frågor

Vilka egenskaper bör en arbetstagarledamot i bolagsstyrelsen ha?

Ledamoten ska vara aktiv, påläst och kompetent med en portion civilkurage och goda kunskaper om företagets verksamhet. Dessutom krävs goda kunskaper i ekonomi, lagar och regler.

Vad gör jag om jag inte har fått tillfredsställande beslutsunderlag?

Före styrelsemötet kan du:

- begära kompletterande information
- begära att dagordningspunkten flyttas till nästa möte
- begära att styrelsemötet skjuts upp.

Om ingen av dessa åtgärder leder till något resultat kan du under styrelsemötet:

- begära kompletterande information
- argumentera för att styrelsen inte ska fatta beslut i frågan eftersom den inte har fått tillfredsställande underlag
- begära att mötet ajourneras
- begära att ärendet bordläggs så att du får tid att skaffa kompletterande information
- reservera dig till styrelseprotokollet och motivera varför.

Om du trots detta inte får gehör för dina synpunkter kan du efter styrelsemötet:

- begära att få en särskild punkt på nästa dagordning där man ska diskutera vilka krav styrelseledamöterna har rätt att ställa på beslutsunderlaget och/eller hur lång tid i förväg som handlingarna ska sändas ut. Regler om detta bör sedan föras in i styrelsens arbetsordning
- i mycket allvarliga fall avgå ur styrelsen.

Kan den förtroendevalda arbetstagarrepresentanten bytas ut när som helst?

Ja, men tänk på kontinuiteten.

Har jag som arbetstagarrepresentant tystnadsplikt?

Nej, du är betrodd med att själv kunna avgöra med vilka du ska diskutera ett ärende. Men du har en vårdnadsplikt som innebär att du inte får hantera styrelseinformation så att företaget skadas ekonomiskt.

MBL-förhandlingar – vad gäller?

Att arbetstagarrepresentanten i styrelsen gör inte förhandlingar och information enligt MBL överflödiga. MBL-förhandlingar kan aldrig äga rum i styrelsen. Sådana beslut som klubben inte har rätt att förhandla om enligt MBLs 2 § (avseende mål och riktlinjer för vissa företag) får arbetstagarrepresentanten i styrelsen inte heller vara med och besluta om. Däremot får han eller hon delta i diskussionen.

Vilka är revisorernas uppgifter?

Revisorernas huvuduppgifter är att revidera styrelsens och Vd:s förvaltning och räkenskaper och avge revisionsberättelse till bolagsstämman. De får inte delta i företagets beslutsprocess.

Arvodet – vad gäller?

Om arbetstagarrepresentanten får styrelsearvode ska han eller hon redovisa detta för kontaktgruppen.

Ska klubbordföranden vara arbetstagarrepresentant?

Det är viktigt att arbetstagarrepresentanten är fackligt erfaren, men man kan diskutera om just klubbordföranden ska sitta i bolagsstyrelsen, eftersom såväl arbetstagarrepresentanten som företagsledningen kan få svårt att hålla isär de olika rollerna.

Omfattas arbetstagarrepresentanten av förtroendemannalagen?

Ja.

Är revisorn skyldig att svara på frågor från alla styrelseledamöter?

Inte om han eller hon ställer frågor som enskild styrelseledamot. Däremot kan styrelsen bjuda in revisorn till ett styrelsemöte för att ledamöterna ska få möjlighet att ställa frågor. Observera dock att revisorn har tystnadsplikt enligt ABL kapitel 9 § 41.

Kan jag begära styrelsemöte?

Ja, och då är ordföranden skyldig att sammankalla styrelsen. Regeln är straffsanktionerad.

Hur långt före mötet ska jag ha handlingarna?

I så god tid att du hinner läsa in dem, ställa kompletterande frågor och få dem besvarade, skaffa dig ytterligare information och diskutera fackliga ställningstaganden med dina uppdragsgivare. Det innebär i normalfallet åtminstone 8–10 dagar. Regler om hur långt i förväg handlingar ska sändas ut bör finnas i styrelsens arbetsordning.

Vem är min uppdragsgivare?

Att vara arbetstagarnas representant i styrelsen är ett "PTK-uppdrag". Men att alla anställda vid företaget är dina uppdragsgivare.

Reservera sig mot beslut eller inte, hur gör jag om jag är osäker?

Man bör eftersträva samförstånd i styrelsen, men om man inte vill vara med och ta ansvar för ett beslut måste man reservera sig. Annars är man rättsligt sett lika ansvarig som resten av ledamöterna. När man diskuterar de aktuella ärendena med kontaktgruppen mellan styrelsemötena kan man också ta upp frågan om arbetstagarrepresentanten kan få anledning att reservera sig i något fall.

Bilagor

53	1. Lag om styrelserepresentation för de privatanställda
57	2. Förordning om tillämpning av lagen om styrelserepresentation för de privatanställda
58	3. Aktiebolagslag
104	4. Lag om europeiska företagsråd
113	5. Brottsbalken
114	6. Skattebetalningslag
116	7. Svensk kod för bolagsstyrning
131	8. Utvecklingsavtal SAF-LO/PTK
141	9. Valprocedurer

Lagen om styrelsrepresentation för de privatanställda SFS 1987:1245

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag syftar till att genom styrelsrepresentation ge de anställda insyn i och inflytande på företagets verksamhet.

1 a § Denna lag skall inte tillämpas på bolag som bildats enligt rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag. Lag (2004:560).

1 b § Denna lag skall tillämpas på europakooperativ som bildats enligt rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar) under förutsättning att

- a) europakooperativet bildats av enbart fysiska personer eller av en juridisk person och fysiska personer, och
- b) europakooperativet, dess dotterföretag och filialer vid tidpunkten då europakooperativet registrerades, hade färre än sammanlagt 50 arbetstagare, eller arbetstagare enbart i en EES-stat.

Lagen skall dock inte tillämpas på europakooperativ enligt första stycket i de fall

- a) minst en tredjedel av arbetstagarna i europakooperativet, dess dotterföretag och filialer i minst två EES-stater har begärt att arbetstagarinflytande enligt lagen (2006:477) om arbetstagarinflytande i europakooperativ skall gälla, eller
- b) arbetsstyrkan i europakooperativet, dess dotterföretag och filialer uppgår eller uppgått till sammanlagt minst 50 arbetstagare i minst två EES-stater. Lag (2006:479).

1 c § Denna lag ska inte tillämpas på företag som blivit resultatet av en fusion, om lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner gäller i företaget. Lag (2008:13).

2 § Med företag avses i denna lag aktiebolag, bank, hypoteksinstitut, försäkringsbolag och ekonomisk förening samt europakooperativ för vilket lagen gäller enligt 1 b §.

Med koncern avses i denna lag svenska juridiska personer som enligt bestämmelserna i 1 kap. 11 och 12 §§ aktie lagen (1995:1570) om medlemsbanker, 1 kap. 9 § försäkringsrörelselagen (1982:713) eller 1 kap. 4 § lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar är moderföretag och dotterföretag i förhållande till varandra eller företag som enligt 9-12 §§ lagen (1996:359) om europeiska företagsråd utövar ett bestämmande inflytande över ett annat företag och de företag över vilka detta inflytande utövas. Lag (2006:479).

3 § En arbetstagare hos ett kommittent- eller moderföretag, som stadigvarande är verksam i ett kommissionärs- eller dotterföretag utan att vara anställd där, skall vid tillämpningen av denna lag betraktas som anställd även i kommissionärs- eller dotterföretaget.

Vid tillämpningen av denna lag skall ett kollektivavtal som gäller mellan en lokal arbetstagarorganisation och kommittent- eller moderföretaget betraktas som ett kollektivavtal även i förhållande till kommissionärs- eller dotterföretaget.

Rätten till styrelserepresentation

4 § I ett företag som under det senast förflutna räkenskapsåret här i landet har sysselsatt i genomsnitt minst 25 arbetstagare har de anställda rätt till två ledamöter i styrelsen (arbetstagarledamöter) och en suppleant för varje sådan ledamot. Bedriver företaget verksamhet inom skilda branscher och har det under det senast förflutna räkenskapsåret här i landet sysselsatt i genomsnitt minst 1 000 arbetstagare, har de anställda rätt till tre ledamöter i styrelsen och en suppleant för varje sådan ledamot.

De anställdas rätt till styrelserepresentation enligt första stycket får dock inte leda till att antalet arbetstagarledamöter överstiger antalet övriga styrelseledamöter.

Om företaget är ett moderföretag, skall vad som sägs i första och andra styckena om företag avse koncernen i dess helhet och rätten till styrelserepresentation tillkomma samtliga anställda inom koncernen.

4 a § Om ett europakooperativ flyttar sitt säte till Sverige och arbetstagarnas rätt till inflytande inte omfattas av lagen (2006:477) om arbetstagarinflytande i europakooperativ, skall minst samma rätt till arbetstagarinflytande gälla som innan europakooperativet flyttade sitt säte. Lag (2006:479).

5 § När arbetstagarledamöterna har utsetts förändras inte de anställdas rätt till styrelserepresentation under mandatperioden, om antalet anställda eller antalet övriga styrelseledamöter minskar.

Inrättande av styrelserepresentation

6 § Beslut att inrätta styrelserepresentation för de anställda fattas av en lokal arbetstagarorganisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till företaget.

Om beslutet rör moderföretag, fattas det av en lokal arbetstagarorganisation som är bunden av kollektivavtal i förhållande till ett företag inom koncernen.

Företagets styrelse skall skriftligen underrättas om beslut att inrätta styrelserepresentation för de anställda. I 10 § andra stycket finns bestämmelser om när arbetstagarledamöter eller suppleanter (arbetstagarrepresentanter) får tillträda sina uppdrag.

7 § Arbetstagarrepresentanterna utses av de lokala arbetstagarorganisationer som är bundna av kollektivavtal i förhållande till företaget eller, i moderföretag, av de lokala arbetstagarorganisationer som är bundna av kollektivavtal i förhållande till ett företag inom koncernen.

8 § Om organisationerna inte enas om annat, gäller följande ordning för att utse arbetstagarrepresentanterna.

Om mer än fyra femtedelar av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna vid företaget eller koncernen tillhör samma lokala arbetstagarorganisation, får denna utse samtliga arbetstagarrepresentanter. Om en annan sådan organisation företräder minst en tjugondel av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna, får dock denna organisation utse en av suppleanterna.

Om ingen organisation företräder mer än fyra femtedelar av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna vid företaget eller koncernen, får de två lokala arbetstagarorganisationer som företräder det största antalet sådana arbetstagare utse vardera en ledamot och en suppleant. Om de anställda har rätt till tre ledamöter och tre suppleanter, får den större av organisationerna utse två ledamöter och två suppleanter.

Om man, på grund av bestämmelsen i 4 § andra stycket, skall utse endast en arbetstagarrepresentant och en suppleant, görs det av den lokala arbetstagarorganisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller koncernen.

Vid tillämpningen av bestämmelserna i denna paragraf skall lokala arbetstagarorganisationer som tillhör samma huvudorganisation anses som en organisation.

9 § Arbetstagarrepresentanterna bör utses bland de anställda vid företaget eller, i fråga om moderföretag, inom koncernen.

Till arbetstagarrepresentant får inte utan särskilt tillstånd av nämnden för styrelserepresentationsfrågor utses den som är arbetstagarrepresentant i ett annat företags styrelse. Detta gäller inte, om företagen går med på något annat eller om de ingår i samma koncern.

10 § Tiden för en arbetstagarrepresentants uppdrag bestäms av den som utser honom. Mandatperioden får dock inte vara längre än fyra räkenskapsår. Den skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av en ordinarie stämma på vilken styrelseval förrättas.

Den som utser arbetstagarrepresentanterna bestämmer när de skall tillträda uppdraget. Om inte företagets styrelse medger annat, får de dock inte tillträda förrän tre månader efter det att styrelsen har fått underrättelse enligt 6 § tredje stycket.

Av 18 § andra stycket framgår att en annan tidpunkt för tillträdet kan gälla.

10 a § Om denna lag inte längre ska tillämpas på ett företag enligt 1 c §, upphör mandatperioden för uppdrag som bestämts med stöd av 10 § senast när fusionen registrerats. Lag (2008:13).

Arbetstagarrepresentanternas arbete m. m.

11 § Om inte annat följer av denna lag, skall vad som är föreskrivet i annan lag eller författning om styrelseledamot och styrelsesuppleant i ett företags styrelse tillämpas på arbetstagarledamöter och suppleanter för sådana ledamöter.

12 § Den som är suppleant för en arbetstagarledamot har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden och vid företagets stämma, även om ledamoten är närvarande.

13 § En av arbetstagarrepresentanterna får närvara och delta i överläggningarna när ett ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förbereds av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i företaget.

Om ett beslut enligt 3 kap. 6 § andra stycket sparbankslagen (1987:619) eller 6 kap. 6 § andra stycket lagen (1995:1570) om medlemsbanker innebär att ett uppdrag ges åt en regionsstyrelse eller ett motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall omfattas av uppdraget. En sådan representant har motsvarande rätt som avses i första stycket.

Om ett bankaktiebolag har inrättat en regionstyrelse eller motsvarande organ i en region, har de anställda inom regionen rätt att bestämma att en representant för dem och en suppleant skall ha motsvarande rätt som avses i första stycket.

Om arbetstagarorganisationerna inte enas om annat, utses den representant som avses i första–tredje styckena av den organisation som företräder det största antalet kollektivavtalsbundna arbetstagare vid företaget eller i fråga om moderföretag, inom koncernen. Lag (1998:1502).

14 § Arbetstagarrepresentanterna får inte delta i behandlingen av frågor som rör kollektivavtal eller stridsåtgärder eller av andra frågor där en facklig organisation på arbetsplatsen har ett väsentligt intresse som kan strida mot företagets.

Om ett företags verksamhet är av sådan natur eller har ett sådant ändamål som avses i 2 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, har arbetstagarrepresentanterna inte heller rätt att delta i ett beslut som gäller verksamhetens mål eller inriktning.

Skadestånd m. m.

15 § En arbetsgivare eller en arbetstagarorganisation som bryter mot denna lag skall betala ersättning för den skada som uppkommer. Skadeståndet kan avse både ersättning för den förlust som uppkommer och ersättning för den kränkning som lagbrottet innebär. Om det är skäligt, kan skadeståndet sättas ned eller helt falla bort.

En arbetstagarorganisation kan dock inte med stöd av denna lag kräva skadestånd av en annan arbetstagarorganisation.

16 § Den som vill kräva skadestånd enligt denna lag skall underrätta motparten om sitt anspråk inom fyra månader från det skadan inträffade. Om det inom den tiden har begärts förhandling om anspråket enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet eller med stöd av kollektivavtal, skall talan väckas inom fyra månader efter det att förhandlingen avslutades. I annat fall skall talan väckas inom åtta månader från det skadan inträffade.

Om underrättelse inte lämnas eller talan inte väcks inom den tid som anges i första stycket, har parten förlorat sin rätt till talan.

Övriga bestämmelser

17 § Undantag kan medges från denna lag, om styrelserepresentation för de anställda skulle medföra väsentlig olägenhet för ett företag på grund av att

1. styrelsens sammansättning beror på politiska styrkeförhållanden eller på förhållande mellan olika intressenter eller intressentgrupper, som framgår av bolagsordningen, stadgarna, avtal eller annan omständighet, eller
2. bolagsordningen eller motsvarande föreskriver särskild röstmajoritet för styrelsens beslut.

Ett undantag enligt första stycket får endast medges, om olägenheten inte kan undanröjas på annat sätt. Undantag skall förenas med villkor om åtgärder som på annat sätt tillgodoser arbetstagarnas intresse av insyn i och inflytande på företagets verksamhet.

18 § I frågor om tillstånd enligt 9 § andra stycket eller undantag enligt 17 § beslutar nämnden för styrelserepresentationsfrågor.

Nämnden kan för tiden fram till det slutliga avgörandet besluta att en arbetstagarrepresentant inte får tillträda ett uppdrag som styrelseledamot eller suppleant.

Nämndens beslut får inte överklagas.

19 § I övrigt gäller i mål om tillämpning av denna lag, i den mån tvisten avser förhållandet mellan företaget och de anställda, lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Övergångsbestämmelser

1987:1245

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988, då lagen (1976:351) om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar och lagen (1976:355) om styrelserepresentation för de anställda i bankinstitut och försäkringsbolag skall upphöra att gälla.
2. Beslut som med stöd av äldre lag har fattats om att inrätta styrelserepresentation för de anställda samt om att utse arbetstagarrepresentanter i styrelsen gäller fortfarande. Motsvarande gäller beslut om undantag som avses i 17 §.

Förordning (1987:1260) om tillämpning av lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de anställda

1 § Ansökningar till nämnden för styrelserepresentationsfrågor om tillstånd enligt 9 § andra stycket lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda eller om undantag enligt 17 § samma lag skall vara skriftliga.

2 § En ansökan om tillstånd enligt 1 § skall innehålla uppgifter om

1. sökanden,
2. den som avses bli utsedd till arbetstagarrepresentant,
3. företaget,
4. det företag vars styrelse den som skall utses redan tillhör,
5. de omständigheter som sökanden vill åberopa till stöd för sin ansökan.

3 § En ansökan om undantag enligt 1 § skall innehålla uppgifter om

1. det ansökande företaget,
2. den eller de arbetstagarorganisationer som har beslutat om inrättande av styrelserepresentation i företaget,
3. de förhandlingar som har hållits mellan företaget och berörda arbetstagarorganisationer,
4. de åtgärder som sökanden har vidtagit eller är beredd att vidta för att på annat sätt än genom styrelserepresentation tillgodose arbetstagarernas intresse av insyn i och inflytande på företagets verksamhet,
5. de omständigheter som sökanden vill åberopa till stöd för sin ansökan.

4 § De handlingar som sökanden åberopar skall bifogas ansökningen.

5 § Om en ansökan är så ofullständig att den inte kan läggas till grund för prövning i sak och om det inte går att få den kompletterad på annat sätt, får nämnden förelägga sökanden att inom viss tid komplettera den.

Om sökanden inte följer föreläggandet, skall ansökan avvisas. En upplysning om detta skall tas in i föreläggandet.

Aktiebolagslag (2005:551)

7 kap. Bolagsstämma

Utövande av aktieägares beslutanderätt i bolaget

1 § Aktieägarnas rätt att besluta i bolagets angelägenheter utövas vid bolagsstämma.

Rätt att delta i bolagsstämman som aktieägare

2 § Rätt att delta i bolagsstämma har den aktieägare som på dagen för bolagsstämman är införd i aktieboken. I avstämningsbolag gäller i stället att rätten att delta i bolagsstämma tillkommer den som har tagits upp som aktieägare i en sådan utskrift eller annan framställning av aktieboken som avses i 28 § tredje stycket.

I bolagsordningen får föreskrivas att en aktieägare får delta i bolagsstämma endast om han eller hon anmäler detta till bolaget senast den dag som anges i kallelsen till bolagsstämman. Denna dag får inte vara söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton och inte infalla tidigare än femte vardagen före bolagsstämman.

I 4 kap. 35 § finns särskilda bestämmelser om rätt att rösta för aktier som omfattas av hembudsförbehåll.

Ombud vid bolagsstämman

3 § En aktieägare som inte är personligen närvarande vid bolagsstämman får utöva sin rätt vid stämman genom ett ombud med skriftlig, av aktieägaren undertecknad och daterad fullmakt. Om bolaget är ett avstämningsbolag, får aktieägaren utse två eller flera ombud, varvid varje ombud får utöva den rätt som hänförs till en viss i fullmakten angiven andel av aktierna.

En fullmakt gäller högst ett år från utfärdandet. Om bolaget är ett avstämningsbolag, får det i fullmakten anges en längre giltighetstid, dock längst fem år från utfärdandet.

I fråga om publika aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, gäller även 54 a §. Lag (2010:1516).

Insamling av fullmakter

4 § Fullmakter får inte samlas in av bolaget. I bolagsordningen får det dock anges att styrelsen får samla in fullmakter enligt det förfarande som anges i andra stycket.

Innehåller bolagsordningen en sådan bestämmelse som anges i första stycket, får styrelsen i samband med kallelse till bolagsstämma tillhandahålla ett fullmaktsformulär åt aktieägarna. Formuläret ska kunna användas för att ge en person som anges i formuläret i uppdrag att företräda aktieägare vid bolagsstämman i de frågor som anges i formuläret. Det ska, med hänvisning till de framlagda förslag till beslut som anges i förslaget till dagordning för bolagsstämman, innehålla två likvärdigt presenterade svarsalternativ med rubrikerna Ja och Nej. Av formuläret ska det framgå att aktieägaren inte kan instruera ombudet på annat sätt än genom att markera ett av de angivna svarsalternativen och att det inte är tillåtet att villkora svaren. Det ska också framgå av formuläret vilken dag fullmakten ska vara ombudet tillhanda samt hur aktieägaren ska gå till väga för att återkalla fullmakten. Ombudet får inte vara styrelseledamot eller verkställande direktör i bolaget.

Om en aktieägare som lämnar fullmakt med hjälp av ett sådant formulär som anges i andra stycket har försett formuläret med särskilda instruktioner eller villkor, är fullmakten ogiltig. Lag (2010:1516).

Poströstning

4 a § I bolagsordningen får det anges att aktieägarna före bolagsstämman ska kunna utöva sin rösträtt per post eller att styrelsen inför en bolagsstämma får besluta att aktieägarna ska kunna göra detta.

Vid poströstning ska användas ett formulär som bolaget tillhandahåller. Formuläret ska, med hänvisning till de framlagda förslag till beslut som anges i förslaget till dagordning för bolagsstämman, innehålla två likvärdigt presenterade svarsalternativ med rubrikerna Ja och Nej. Lag (2010:1516).

Biträde vid bolagsstämman

5 § En aktieägare eller ett ombud får ha med sig högst två biträden vid bolagsstämman. Biträden får yttra sig vid bolagsstämman.

I bolagsordningen får det föreskrivas att en aktieägare får ha med sig biträden vid bolagsstämman endast om han eller hon anmäler antalet biträden till bolaget på det sätt som anges i 2 § andra stycket.

Utomstående närvaro vid bolagsstämman

6 § Bolagsstämman får besluta att den som inte är aktieägare skall ha rätt att närvara eller på annat sätt följa förhandlingarna vid bolagsstämman. Ett sådant beslut är giltigt endast om det biträds av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman.

I bolagsordningen får det föreskrivas att den som inte är aktieägare skall ha rätt att närvara eller på annat sätt följa förhandlingarna vid bolagsstämman även om något sådant beslut som anges i första stycket inte fattas.

I fråga om publika aktiebolag gäller 55 § i stället för första stycket andra meningen.

Egna aktiers ställning vid bolagsstämman

7 § En aktie som innehas av bolaget självt eller av dess dotterföretag kan inte företrädas vid bolagsstämman.

Aktieägares rösträtt

8 § En aktieägare får rösta för samtliga aktier som han eller hon äger eller företräder, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

9 § Om två eller flera allmänna pensionsfonder enligt lagen (2000:192) om allmänna pensionsfonder (AP-fonder) och lagen (2000:193) om Sjätte AP-fonden förvaltar aktier i bolaget, får varje fond för sig utöva rösträtt för de aktier fonden förvaltar.

Ordinarie bolagsstämma

10 § Inom sex månader från utgången av varje räkenskapsår skall aktieägarna hålla en ordinarie bolagsstämma där styrelsen skall lägga fram årsredovisningen och revisionsberättelsen samt, i moderbolag som är skyldigt att upprätta koncernredovisning, koncernredovisningen och koncern revisionsberättelsen (årsstämma).

11 § Vid årsstämman skall beslut fattas

1. om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt, i ett moderbolag som är skyldigt att upprätta koncernredovisning, koncernresultaträkningen och koncernbalansräkningen,
2. om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen,
3. om ansvarsfrihet gentemot bolaget för styrelseledamöterna och den verkställande direktören, och

4. i annat ärende som bolagsstämman enligt denna lag eller bolagsordningen skall behandla. I fråga om vissa publika aktiebolag gäller även 61 §. Lag (2006:562).

12 § I bolagsordningen får det föreskrivas att aktieägarna varje år skall hålla ytterligare en eller flera ordinarie bolagsstämmor.

Extra bolagsstämma

13 § Om styrelsen anser att det finns skäl att hålla bolagsstämma före nästa ordinarie bolagsstämma, skall den kalla till extra bolagsstämma.

Styrelsen skall även kalla till extra bolagsstämma, om en revisor i bolaget eller ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget skriftligen begär att en sådan bolagsstämma sammankallas för att behandla ett angivet ärende. Kallelsen skall i så fall utfärdas inom två veckor från det att begäran kom in till bolaget.

Fortsatt bolagsstämma

14 § Vid en bolagsstämma får det beslutas att fortsatt bolagsstämma skall hållas en senare dag.

Ett beslut i en fråga som avses i 11 § 1–3 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, om bolagsstämman beslutar om det eller ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget begär det. En sådan bolagsstämma skall hållas minst fyra veckor och högst åtta veckor därefter. Ytterligare uppskov är inte tillåtet.

Om ett beslut som avses i 11 § 1 eller 2 skall anstå till fortsatt bolagsstämma, skall styrelsen anmäla detta för registrering i aktiebolagsregistret. Anmälan skall göras inom fyra veckor efter det att beslut om fortsatt bolagsstämma fattades.

Ort för bolagsstämma

15 § Bolagsstämman skall hållas på den ort där styrelsen har sitt säte. I bolagsordningen får det dock föreskrivas att stämman skall eller kan hållas på annan angiven ort i Sverige.

Om extraordinära omständigheter kräver det, får bolagsstämman hållas på annan ort än som anges i första stycket.

Aktieägares initiativrätt

16 § En aktieägare som vill få ett ärende behandlat vid en bolagsstämma skall begära detta skriftligen hos styrelsen.

Ärendet skall tas upp vid bolagsstämman, om begäran har kommit in till styrelsen

1. senast en vecka före den tidpunkt då enligt 18-20 §§ kallelse tidigast får utfärdas, eller
2. efter den tidpunkt som anges i 1 men i sådan tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till bolagsstämman.

Sammankallande av bolagsstämma

17 § Styrelsen kallar till bolagsstämma.

Om en bolagsstämma som skall hållas enligt denna lag, bolagsordningen eller ett stämмоbeslut inte sammankallas på föreskrivet sätt, skall länsstyrelsen efter anmälan genast kalla till bolagsstämma på det sätt som anges i 18-24 §§. En anmälan kan göras av en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor eller en aktieägare. Bolaget skall ersätta kostnaderna för kallelsen.

Tid för kallelse

Ordinarie bolagsstämma

18 § Kallelse till ordinarie bolagsstämma skall utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före bolagsstämman.

I bolagsordningen får det föreskrivas att kallelse till en ordinarie bolagsstämma får utfärdas senare än vad som anges i första stycket, dock senast två veckor före bolagsstämman.

Andra stycket gäller inte i fråga om publika aktiebolag.

Extra bolagsstämma där ändring av bolagsordningen kommer att behandlas

19 § Kallelse till extra bolagsstämma där en fråga om ändring av bolagsordningen kommer att behandlas skall utfärdas tidigast sex veckor och senast fyra veckor före bolagsstämman.

I bolagsordningen får det föreskrivas att kallelse till en sådan bolagsstämma som avses i första stycket får utfärdas senare än vad som anges där, dock senast två veckor före bolagsstämman.

Andra stycket gäller inte i fråga om publika aktiebolag.

Annan extra bolagsstämma

20 § Kallelse till annan extra bolagsstämma än en sådan som avses i 19 § skall utfärdas tidigast sex veckor och senast två veckor före bolagsstämman.

I fråga om publika aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, gäller 55 a § i stället för denna paragraf. Lag (2010:1516).

Fortsatt bolagsstämma

21 § Om fortsatt bolagsstämma skall hållas fyra veckor eller senare räknat från och med bolagsstämmans första dag, skall det utfärdas en särskild kallelse till den fortsatta bolagsstämman. I så fall skall bestämmelserna i 19 och 20 §§ om tid för kallelse till extra bolagsstämma tillämpas.

Kallelse när beslut skall fattas vid två bolagsstämmor

22 § Om det enligt bolagsordningen krävs att ett bolagsstämmobeslut fattas vid två bolagsstämmor för att bli giltigt, får kallelse till den andra bolagsstämman inte utfärdas innan den första bolagsstämman har hållits. I kallelsen till den andra bolagsstämman skall styrelsen ange det beslut som den första bolagsstämman har fattat.

Kallelsesätt

23 § Aktieägarna ska kallas till bolagsstämma på det sätt som anges i bolagsordningen. Kallelse ska även skickas med post till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget, om

1. ordinarie bolagsstämma skall hållas på annan tid än som föreskrivs i bolagsordningen, eller
2. bolagsstämman skall
  - a) behandla en fråga om sådan ändring av bolagsordningen som avses i 43–45 §§,
  - b) ta ställning till om bolaget skall gå i likvidation,
  - c) granska likvidators slutredovisning, eller
  - d) behandla en fråga om att bolagets likvidation skall upphöra.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 56 §. I fråga om publika aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, gäller 56 a § och 64–67 §§ i stället för denna paragraf. Lag (2010:1516).

Kallelsens innehåll

24 § Kallelsen ska innehålla uppgift om tid och plats för bolagsstämman samt uppgift om förutsättningarna enligt 2 § för aktieägares rätt att delta i stämman. Kallelsen ska också innehålla ett förslag till dagordning för bolagsstämman. I förslaget till dagordning ska styrelsen tydligt ange de ärenden som ska behandlas vid bolagsstämman. Ärendena ska vara numrerade.

Det huvudsakliga innehållet i varje framlagt förslag ska anges, om förslaget inte rör en fråga av mindre betydelse för bolaget. Avser ett ärende en ändring av bolagsordningen, ska det huvudsakliga innehållet i förslaget till ändring alltid anges.

Om aktieägarna ska kunna utöva rösträtt vid bolagsstämman med användning av en sådan fullmakt som avses i 4 § andra stycket, genom poströstning eller med användning av elektroniska hjälpmedel, ska det framgå av kallelsen hur de ska gå till väga.

Särskilda bestämmelser om innehållet i en kallelse finns i

2 § detta kapitel (deltagande i stämma),

13 kap. 10, 33 och 36 §§ (nyemission av aktier),

14 kap. 12, 26 och 29 §§ (emission av teckningsoptioner),

15 kap. 12, 31 och 34 §§ (emission av konvertibler),

16 kap. 3–5 och 7 §§ (vissa riktade emissioner m.m.),

18 kap. 8 § (vinstutdelning),

19 kap. 26 och 35 §§ (förvärv eller överlåtelse av egna aktier),

20 kap. 16 § (minskning av aktiekapitalet), och

25 kap. 5 § (likvidation).

I fråga om publika aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, gäller även 63 §. Lag (2010:1516).

Tillhandahållande av handlingar inför årsstämman

25 § Styrelsen ska hålla redovisningshandlingar och revisionsberättelse eller kopior av dessa handlingar tillgängliga hos bolaget för aktieägarna under minst två veckor närmast före årsstämman. Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna skall läggas fram på stämman.

I fråga om publika aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, gäller 56 b § i stället för denna paragraf. Lag (2010:1516).

Fel i kallelse m.m.

26 § Om en bestämmelse i denna lag eller bolagsordningen som rör kallelse till bolagsstämman eller tillhandahållande av handlingar har åsidosatts i något ärende, får bolagsstämman inte besluta i ärendet utan samtycke av de aktieägare som berörs av felet. Även utan sådant samtycke får dock bolagsstämman avgöra ett ärende som inte har tagits upp i kallelsen, om ärendet enligt lag eller bolagsordningen skall tas upp vid bolagsstämman eller omedelbart föranleds av ett annat ärende som skall avgöras. Den får också besluta att en extra bolagsstämma skall sammankallas för att behandla ärendet. Lag (2007:317).

Bolagsstämmans öppnande

27 § Bolagsstämman öppnas av styrelsens ordförande eller av den som styrelsen har utsett. Om det i bolagsordningen har föreskrivits vem som skall vara ordförande vid bolagsstämman, öppnas dock bolagsstämman alltid av denne.

Tillhandahållande av aktiebok

28 § Vid bolagsstämman ska innehållet i aktieboken hållas tillgängligt för aktieägarna enligt andra eller tredje stycket.

I bolag som inte är avstämningsbolag ska hela aktieboken hållas tillgänglig. Om aktieboken förs med automatiserad behandling, ska en utskrift eller annan framställning av hela aktieboken hållas tillgänglig. Framställningen ska avse förhållandena på dagen för stämman.

I avstämningsbolag ska en utskrift eller annan framställning av hela aktieboken hållas tillgänglig. Denna framställning ska avse förhållandena fem vardagar före bolagsstämman. Lag (2010:1516).

Röstlängd

29 § Vid bolagsstämman ska det upprättas en förteckning över närvarande aktieägare, ombud och biträden (röstlängd). En aktieägare som har poströstat ska anses som närvarande. I röstlängden ska anges hur många aktier och röster varje aktieägare och ombud företräder vid bolagsstämman. Röstlängden ska upprättas av bolagsstämmans ordförande, om denne har valts av bolagsstämman utan omröstning. I annat fall ska röstlängden upprättas av den som har öppnat bolagsstämman.

Röstlängden ska godkännas av bolagsstämman. Den gäller till dess att bolagsstämman har beslutat att ändra den.

Om bolagsstämman skjuts upp till en senare dag än närmast följande vardag, ska en ny röstlängd upprättas. Lag (2010:1516).

Hur bolagsstämmans ordförande utses

30 § Ordföranden vid bolagsstämman skall utses av bolagsstämman, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Dagordning

31 § Det förslag till dagordning som har bifogats kallelsen skall läggas fram för bolagsstämmans godkännande. Ärendenas numrering får inte ändras.

Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt

Vilka upplysningar som skall lämnas

32 § Styrelsen och den verkställande direktören skall, om någon aktieägare begär det och styrelsen anser att det kan ske utan väsentlig skada för bolaget, vid bolagsstämman lämna upplysningar om

1. förhållanden som kan inverka på bedömningen av ett ärende på dagordningen, och
2. förhållanden som kan inverka på bedömningen av bolagets ekonomiska situation.

I bolag som ingår i en koncern avser upplysningsplikten även bolagets förhållande till annat koncernföretag. Om bolaget är moderbolag, avser upplysningsplikten också koncernredovisningen samt sådana förhållanden beträffande dotterföretag som avses i första stycket.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 57 §.

33 § Om en upplysning som har begärts enligt 32 § kan lämnas endast med stöd av uppgifter som inte är tillgängliga vid bolagsstämman, skall upplysningen inom två veckor därefter hållas tillgänglig i skriftlig form hos bolaget för aktieägarna samt sändas till den aktieägare som har begärt upplysningen.

Upplysningar som kan medföra väsentlig skada för bolaget

34 § Om styrelsen finner att en upplysning som har begärts enligt 32 § inte kan lämnas till aktieägarna utan väsentlig skada för bolaget, ska den aktieägare som har begärt upplysningen omedelbart underrättas om det.

Styrelsen ska lämna upplysningen till bolagets revisor, om aktieägaren begär det inom två veckor från underrättelsen enligt första stycket. Upplysningen ska lämnas till revisorn inom två veckor efter aktieägarens begäran om det.

Om bolaget i fall som avses i 9 kap. 1 § andra stycket inte har någon revisor, ska styrelsen i stället informera aktieägaren om möjligheten att föreslå att en revisor utses enligt 9 kap. 9 a §. Om en revisor utses enligt 9 kap. 9 a §, ska styrelsen omedelbart lämna upplysningen till honom eller henne. Lag (2010:834).

35 § I det fall som avses i 34 § skall revisorn inom två veckor efter det att den begärda upplysningen lämnades till honom eller henne avge ett skriftligt yttrande till styrelsen. Av yttrandet skall det framgå om upplysningen enligt revisorns mening borde ha föranlett någon ändring i revisionsberättelsen eller, i förekommande fall, koncernrevisionsberättelsen eller på annat sätt ger anledning till erinran. Om så är fallet, skall ändringen eller erinran anges i yttrandet. Styrelsen skall hålla revisorns yttrande tillgängligt för aktieägarna hos bolaget och sända en kopia av det till den aktieägare som har begärt upplysningen.

Aktieägares rätt till insyn i aktiebolag med högst tio aktieägare

36 § I ett aktiebolag med högst tio aktieägare gäller, utöver vad som följer av 32–35 §§, att varje aktieägare och ombud eller biträde som denne anlitar skall ges tillfälle att ta del av räkenskaper och andra handlingar som rör bolagets verksamhet, i den omfattning det behövs för att aktieägaren skall kunna bedöma bolagets ställning och resultat eller ett visst ärende som skall behandlas vid bolagsstämman.

Om det kan ske utan oskäliga kostnader eller besvär, skall styrelsen och den verkställande direktören dessutom på begäran hjälpa aktieägaren med den utredning som behövs för ändamålet och tillhandahålla behövliga kopior.

Första och andra styckena gäller inte, om det skulle medföra en påtaglig risk för allvarlig skada för bolaget att aktieägaren får del av uppgifter om bolagets verksamhet.

Omröstning

37 § Omröstning skall ske om någon av aktieägarna begär det.

38 § Omröstning som avser andra beslut än val skall ske öppet, om bolagsstämman inte beslutar om sluten omröstning.

Om det uppkommer lika röstetal och ordföranden enligt 40 § har utslagsröst, är han eller hon skyldig att tillkännage vilken mening han eller hon biträder.

39 § Vid val skall omröstning ske öppet. Omröstningen skall dock vara sluten, om någon röstberättigad begär det.

I fråga om publika aktiebolag gäller 58 § i stället för första stycket andra meningen.

Majoritetskrav vid andra beslut än val

40 § I ärenden som inte avser val utgörs bolagsstämmans beslut av den mening som har fått mer än hälften av de avgivna rösterna. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Första stycket gäller inte, om annat följer av denna lag eller föreskrivs i bolagsordningen. I fall

som avses i 42–45 §§ detta kapitel, 13 kap. 2 §, 14 kap. 2 §, 15 kap. 2 §, 16 kap. 8 §, 19 kap. 18 och 33 §§, 20 kap. 5 §, 23 kap. 17 §, 24 kap. 19 § samt 26 kap. 1 och 6 §§ får det dock i bolagsordningen endast föreskrivas längre gående villkor än som anges i nämnda bestämmelser.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 59 §.

Majoritetskrav vid val

41 § Vid val anses den vald som har fått de flesta rösterna. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottdragning, om bolagsstämman inte före valet beslutar att en ny omröstning skall genomföras i händelse av lika röstetal.

Första stycket gäller inte om annat föreskrivs i bolagsordningen. I bolagsordningen får dock inte föreskrivas att det för giltigt val fordras fler röster än som anges i första stycket.

Majoritetskrav vid beslut om ändring av bolagsordningen

42 § Ett beslut om ändring av bolagsordningen är giltigt om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de aktier som är företrädade vid bolagsstämman, om inte annat följer av 43–45 §§.

43 § I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträtts av samtliga aktieägare som är närvarande vid bolagsstämman och dessa tillsammans företräder minst nio tiondelar av samtliga aktier i bolaget, nämligen om beslutet när det gäller redan utgivna aktier innebär att

1. aktieägarnas rätt till bolagets vinst eller övriga tillgångar minskas genom en föreskrift enligt 3 kap. 3 §,
2. rätten att överlåta eller förvärva aktier i bolaget inskränks genom förbehåll enligt 4 kap. 8, 18 eller 27 §, eller
3. rättsförhållandet mellan aktier rubbas.

44 § I följande fall är ett beslut om ändring av bolagsordningen giltigt endast om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av de avgivna rösterna och nio tiondelar av de aktier som är företrädade vid bolagsstämman, nämligen om beslutet innebär att

1. det antal aktier för vilka aktieägarna får rösta vid bolagsstämman begränsas,
2. av nettovinsten för räkenskapsåret, efter avdrag för vad som går åt för att täcka balanserad förlust, viss del skall avsättas till en bunden fond, eller
3. användningen av bolagets vinst eller dess behållna tillgångar vid dess upplösning begränsas på annat sätt än som avses i 43 § 1 eller punkten 2 i denna paragraf.

45 § I följande fall är ett beslut om en sådan ändring av bolagsordningen som avses i 43 och 44 §§, trots vad som sägs där, giltigt, om det har biträtts av aktieägare med minst två tredjedelar av såväl de avgivna rösterna som de aktier som är företrädade vid bolagsstämman, nämligen om

1. ändringen försämrar endast viss eller vissa aktiers rätt och samtycke till ändringen lämnas av samtliga vid bolagsstämman närvarande ägare av sådana aktier och dessa ägare tillsammans företräder minst nio tiondelar av alla aktier vars rätt försämrar, eller
2. ändringen försämrar endast ett helt aktieslags rätt och ägare till hälften av alla aktier av detta slag och nio tiondelar av de vid bolagsstämman företrädade aktierna av detta slag samtycker till ändringen.

Jäv

46 § En aktieägare får inte själv eller genom ombud rösta i fråga om

1. talan mot honom eller henne,
2. hans eller hennes befrielse från skadeståndsansvar eller någon annan förpliktelse mot bolaget, eller
3. talan eller befrielse som avses i 1 och 2 och som gäller någon annan, om aktieägaren i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Bestämmelserna i första stycket om aktieägare tillämpas också på ombud för aktieägare.

Generell inskränkning i bolagsstämmans beslutanderätt

47 § Bolagsstämman får inte fatta ett beslut som är ägnat att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

Stämmoprotokoll

48 § Ordföranden ska se till att det förs protokoll vid bolagsstämman.

I protokollet ska det antecknas dag och ort för bolagsstämman samt vilka beslut som bolagsstämman har fattat. Om ett beslut har fattats genom omröstning, ska i protokollet antecknas vad som har yrkats och utfallet av omröstningen. Röstlängden ska tas in i eller läggas som en bilaga till protokollet.

Protokollet ska undertecknas av protokollföraren. Det ska justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet, och av minst en av bolagsstämman utsedd justeringsman. Om bolagets styrelse består av en ledamot och denne äger samtliga aktier i bolaget, behövs inte någon justeringsman.

I fråga om publika aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, gäller även 68 § andra stycket. Lag (2010:1516).

49 § Senast två veckor efter bolagsstämman ska protokollet hållas tillgängligt hos bolaget för aktieägarna. En kopia av protokollet ska sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Protokollen ska förvaras på ett betryggande sätt.

I fråga om publika aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, gäller även 68 § tredje stycket. Lag (2010:1516).

Talan mot bolagsstämmobeslut

50 § Om ett bolagsstämmobeslut inte har kommit till i behörig ordning eller på annat sätt strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen, får en aktieägare, styrelsen, en styrelseledamot eller den verkställande direktören föra talan mot bolaget vid allmän domstol om att beslutet skall upphävas eller ändras. Även den som styrelsen obehörigen har vägrat att föra in som aktieägare i aktieboken har rätt att föra en sådan talan.

51 § Talan enligt 50 § ska väckas inom tre månader från dagen för beslutet. Om talan inte väcks inom denna tid, är rätten att föra talan förlorad.

Talan får väckas senare än vad som anges i första stycket när

1. beslutet är sådant att det inte kan fattas ens med samtliga aktieägares samtycke,

2. samtycke till beslutet krävs av samtliga eller vissa aktieägare och något sådant samtycke inte har getts, eller
3. kallelse till bolagsstämman inte har skett eller de bestämmelser om kallelse som gäller för bolaget i väsentliga delar inte har följts.

Bestämmelserna i andra stycket om tiden för att väcka talan gäller inte i de fall som avses i 23 kap. 52 § första och tredje styckena och 24 kap. 30 § första stycket. Lag (2008:12).

52 § Om bolagsstämmans beslut upphävs eller ändras genom dom, gäller domen även för de aktieägare som inte har fört talan.

Domstolen får ändra bolagsstämmans beslut endast om det kan fastställas vilket innehåll beslutet rätteligen borde ha haft.

Styrelsens talan mot bolaget

53 § Om styrelsen vill väcka talan mot bolaget, skall en bolagsstämma sammankallas för val av ställföreträdare som skall föra bolagets talan i tvisten. Stämningen skall delges den valde ställföreträdaren.

Skiljeförfarande

54 § En föreskrift i bolagsordningen att en tvist mellan bolaget och styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en likvidator eller en aktieägare skall avgöras av en eller flera skiljemän har samma verkan som ett skiljeavtal.

Om styrelsen begär skiljeförfarande mot bolaget, tillämpas 53 §. Är det fråga om talan enligt 50 § av styrelsen mot bolagsstämmans beslut, är rätten till talan inte förlorad enligt 51 § första stycket, om styrelsen inom där angiven tid har kallat till bolagsstämma enligt 53 §.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 60 §.

Särskilda bestämmelser för publika aktiebolag

Fullmaktsformulär

54 a § Ett publikt aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, skall inför en bolagsstämma tillhandahålla aktieägarna ett fullmaktsformulär.

Formuläret skall tillhandahållas tillsammans med kallelsen till bolagsstämman, om kallelsen sänds till aktieägarna. Om kallelse sker på något annat sätt, skall fullmaktsformuläret tillhandahållas aktieägarna på begäran efter det att bolagsstämman har tillkännagetts.

Formuläret får inte innehålla namn på ombud eller ange hur ombudet skall rösta.

Bestämmelserna i denna paragraf hindrar inte bolaget att tillhandahålla sådana fullmaktsformulär som avses i 4 §. Lag (2007:566).

Utomstående närvaro vid bolagsstämma

55 § I ett publikt aktiebolag skall ett beslut enligt 6 § första stycket fattas med tillämpning av 40 § första stycket.

Tid för kallelse i vissa publika aktiebolag

55 a § I ett publikt aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, ska kallelse till annan extra bolagsstämma än en sådan som avses i 19 § utfärdas tidigast sex veckor och senast tre veckor före bolagsstämman. Lag (2010:1516).

Kallelsesätt

56 § I ett annat publikt aktiebolag än som avses i 56 a § ska kallelse till bolagsstämma, utöver vad som följer av 23 §, ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och minst en i bolagsordningen angiven rikstäckande dagstidning.

I bolagsordningen får det anges att kallelse i stället ska ske på det sätt som avses i 56 a §. I så fall ska 56 b § tillämpas i stället för 25 §. Vidare ska 56 c § och 63 § andra stycket tillämpas. Lag (2010:1516).

Kallelsesätt i vissa publika aktiebolag

56 a § I ett publikt aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, ska kallelse till bolagsstämma ske genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och genom att kallelsen hålls tillgänglig på bolagets webbplats. Kallelse ska, i förekommande fall, också ske på annat i bolagsordningen angivet sätt.

Kallelsen ska genast och utan kostnad för mottagaren skickas med post till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Om ordinarie bolagsstämma ska hållas på annan tid än den som anges i bolagsordningen, ska kallelsen utan kostnad för mottagaren skickas med post till varje aktieägare vars postadress är känd för bolaget.

Samtidigt som kallelse sker ska bolaget genom annonsering i minst en i bolagsordningen angiven rikstäckande dagstidning upplysa om att kallelse har skett och då ange bolagets namn och organisationsnummer, vilket slag av bolagsstämma som ska hållas, tid och plats för stämman samt förutsättningarna enligt 2 § för aktieägarnas rätt att delta i stämman. I annonsen ska det anges hur en aktieägare kan ta del av kallelsen på bolagets webbplats eller få den skickad till sig.

Av annonsen ska det även framgå om bolagsstämman ska

1. behandla en fråga om sådan ändring av bolagsordningen som avses i 43–45 §§,
2. ta ställning till om bolaget ska gå i likvidation,
3. granska likvidators slutredovisning eller
4. behandla en fråga om att bolagets likvidation ska upphöra. Lag (2010:1516).

Tillhandahållande av handlingar inför årsstämman i vissa publika aktiebolag

56 b § I ett publikt aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, ska styrelsen hålla redovisningshandlingar och revisionsberättelse, eller kopior av dessa handlingar, tillgängliga hos bolaget för aktieägarna under minst tre veckor närmast före årsstämman. Detsamma gäller, i förekommande fall, revisorns yttrande enligt 8 kap. 54 §. Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna ska hållas tillgängliga på bolagets webbplats under minst tre veckor närmast före årsstämman och dagen för stämman. De ska vidare läggas fram på stämman. Lag (2010:1516).

Tillhandahållande av formulär inför bolagsstämman i vissa publika aktiebolag

56 c § I ett publikt aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, ska fullmaktsformulär och formulär för poströstning hållas tillgängliga på bolagets webbplats under minst tre veckor närmast före bolagsstämman och dagen för stämman. Lag (2010:1516).

Styrelsens och den verkställande direktörens upplysningsplikt

57 § I ett publikt aktiebolag är styrelsen och den verkställande direktören skyldiga att lämna upplysningar enligt 32 § första stycket 2 endast vid en bolagsstämma där årsredovisningen eller, i förekommande fall, koncernredovisningen behandlas.

Omröstning

58 § I ett publikt aktiebolag skall omröstning som avser val vara sluten enbart om bolagsstämman beslutar om detta.

Majoritetskrav

59 § I bolagsordningen för ett publikt aktiebolag får, beträffande beslut om att entlediga en styrelseledamot som har utsetts av bolagsstämman, inte förekomma längre gående villkor än som anges i 40 § första stycket.

Ansvaret för ersättningen till skiljemän

60 § Om bolaget är ett publikt aktiebolag, skall detta vid ett skiljeförfarande enligt 54 § svara för ersättningen till skiljemännen. Skiljemännen får dock på yrkande av bolaget besluta att bolagets motpart helt eller delvis skall ersätta bolaget för dessa kostnader, om det finns särskilda skäl för det.

Beslut vid årsstämman i aktiemarknadsbolag

61 § I ett aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad i Sverige, skall det vid årsstämman fattas beslut om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare. Riktlinjerna skall ha det innehåll som anges i 8 kap. 51 § första stycket och 52 § första stycket. Lag (2007:566).

62 § I ett aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad i Sverige, skall det som sägs i 25 § även gälla revisorns yttrande enligt 8 kap. 54 §. Lag (2007:566).

Kallelsens innehåll i vissa publika aktiebolag

63 § I ett publikt aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, ska en kallelse till en bolagsstämma, utöver det som anges i 24 §, även innehålla uppgift om det totala antalet aktier och röster i bolaget samt, i förekommande fall, uppgift om bolagets innehav av egna aktier. Uppgifterna ska avse förhållandena vid den tidpunkt då kallelsen utfärdas och vara fördelade på aktieslag.

Kallelsen ska innehålla uppgift om på vilken webbplats som bolaget tillhandahåller de fullmaktformulär och formulär för poströstning som ska hållas tillgängliga inför stämman och de handlingar som ska läggas fram på stämman. I kallelsen ska det också informeras om aktieägarnas rätt att begära upplysningar enligt 32 §. Lag (2010:1516).

Information till aktieägare i vissa publika aktiebolag

64 § Under de förutsättningar som anges i 65-67 §§ får ett publikt aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, lämna information till aktieägare med elektroniska hjälpmedel även när det i lagen anges att informationen skall lämnas på något annat sätt. Lag (2007:566).

65 § Ett beslut om att använda elektroniska hjälpmedel för information till aktieägare fattas av bolagsstämman.

Elektroniska hjälpmedel får användas endast om bolaget har tillförlitliga rutiner för att identifiera aktieägarna. Lag (2007:373).

66 § Bolaget får informera en aktieägare med elektroniska hjälpmedel endast om aktieägaren efter en förfrågan som skickats med post har godtagit ett sådant förfarande. En aktieägare som inte inom två veckor från det att förfrågan sändes har motsatt sig användningen av elektroniska hjälpmedel skall anses ha godtagit förfarandet. Av förfrågan skall det framgå att framtida information kan komma att lämnas med elektroniska hjälpmedel, om inte aktieägaren uttryckligen motsätter sig detta.

En aktieägare som har godtagit att information lämnas med elektroniska hjälpmedel kan när som helst återta sitt godtagande. Lag (2007:373).

67 § Det som föreskrivs i fråga om aktieägare i 64-66 §§ skall också tillämpas på den som har rätt att utöva en aktieägars rättigheter i dennes ställe. Lag (2007:373).

Stämmoprotokoll i vissa publika aktiebolag

68 § Utöver det som anges i 48 och 49 §§, gäller i fråga om ett publikt aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, följande.

Om en aktieägare begär det inför en omröstning, ska aktiebolaget i stämmoprotokollet eller i en bilaga till protokollet redovisa

1. antalet röster för och mot förslaget till beslut,
2. antalet röster som närvarande aktieägare har avstått från att avge,
3. det antal aktier för vilka röster har avgetts och
4. den andel av aktiekapitalet som dessa röster representerar.

Protokollet, utom röstlängden, ska hållas tillgängligt på bolagets webbplats senast två veckor efter bolagsstämman och under minst tre år. Lag (2010:1516).

8 kap. Bolagets ledning

Styrelsen

1 § Ett aktiebolag skall ha en styrelse med en eller flera ledamöter. Av 3 kap. 1 § första stycket framgår att antalet styrelseledamöter eller lägsta och högsta antalet styrelseledamöter skall anges i bolagsordningen.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 46 §.

2 § Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter i styrelsen finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda och i lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner. Om inte annat följer av dessa lagar eller föreskrivs i denna lag, ska arbetstagarrepresentanter vid tillämpningen av denna lag jämsättas med styrelseledamöter. Lag (2008:14).

Styrelsesuppleanter

3 § För styrelseledamöter får utses suppleanter. Om styrelsen har färre än tre ledamöter, skall det finnas minst en suppleant. Av 3 kap. 1 § första stycket framgår att antalet suppleanter eller lägsta och högsta antalet suppleanter skall anges i bolagsordningen.

Bestämmelserna i denna lag om styrelseledamot gäller i tillämpliga delar även suppleant.

Styrelsens uppgifter

Huvuduppgifter

4 § Styrelsen svarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter.

Styrelsen skall fortlöpande bedöma bolagets och, om bolaget är moderbolag i en koncern, koncernens ekonomiska situation.

Styrelsen skall se till att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Om vissa uppgifter delegeras till en eller flera av styrelsens ledamöter eller till andra, skall styrelsen handla med omsorg och fortlöpande kontrollera om delegationen kan upprätthållas.

Instruktioner om rapportering till styrelsen

5 § Styrelsen skall meddela skriftliga instruktioner för när och hur sådana uppgifter som behövs för styrelsens bedömning enligt 4 § andra stycket skall samlas in och rapporteras till styrelsen. Instruktioner behöver dock inte meddelas om dessa med hänsyn till bolagets begränsade storlek och verksamhet skulle sakna betydelse för rapporteringen till styrelsen.

Arbetsordning

6 § Styrelsen skall årligen fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt arbete. I arbetsordningen skall det anges hur arbetet i förekommande fall skall fördelas mellan styrelsens ledamöter, hur ofta styrelsen skall sammanträda och i vilken utsträckning suppleanterna skall delta i styrelsens arbete och kallas till dess sammanträden.

Första stycket gäller inte i fråga om bolag vars styrelse har endast en ledamot.

Instruktioner om arbetsfördelningen mellan bolagsorganen

7 § Styrelsen skall i skriftliga instruktioner ange arbetsfördelningen mellan å ena sidan styrelsen och å andra sidan den verkställande direktören och de andra organ som styrelsen inrättar.

Hur styrelsen utses

8 § Styrelsen skall utses av bolagsstämman. I bolagsordningen får det föreskrivas att en eller flera styrelseledamöter skall utses på annat sätt. Styrelsen eller en styrelseledamot får inte ges rätt att utse styrelseledamöter.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 47 och 48 §§.

Bosättningskrav

9 § Minst halva antalet styrelseledamöter skall vara bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Bolagsverket för ett särskilt fall tillåter annat.

Hinder mot att vara styrelseledamot

10 § En juridisk person kan inte vara styrelseledamot.

11 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara styrelseledamot. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

12 § Till styrelseledamot får inte utan godtagbara skäl utses någon som inte avser att ta del i sådan verksamhet som enligt denna lag ankommer på styrelsen.

Styrelseledamots mandattid

13 § Ett uppdrag som styrelseledamot gäller till slutet av den första årsstämma som hålls efter det år då styrelseledamoten utsågs. Ändringar i styrelsens sammansättning har dock verkan först från den tidpunkt då anmälan om ändringen kom in till Bolagsverket eller från den senare tidpunkt som anges i det beslut som anmälan grundar sig på.

I bolagsordningen får föreskrivas att uppdraget som styrelseledamot skall gälla för en längre tid än som anges i första stycket första meningen. Uppdragstiden skall dock upphöra senast vid slutet av den årsstämma som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter det då styrelseledamoten utsågs.

Styrelseledamots förtida avgång

14 § Ett uppdrag som styrelseledamot upphör i förtid, om styrelseledamoten eller den som har utsett honom eller henne anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en styrelseledamot som inte är vald av bolagsstämman vill avgå, skall anmälan också göras hos den som har utsett honom eller henne.

I fråga om verkan av styrelseledamotens avgång gäller 13 § första stycket andra meningen.

15 § Om en styrelseledamots uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 11 § hindrar honom eller henne att vara styrelseledamot och det inte finns någon suppleant som kan träda in i hans eller hennes ställe, skall övriga styrelseledamöter vidta åtgärder för att en ny styrelseledamot utses för den återstående mandattiden. Sådana åtgärder behöver dock inte vidtas, om den förutvarande styrelseledamoten var en arbetstagarrepresentant. Skall styrelseledamoten väljas av bolagsstämman, får valet anstå till nästa årsstämma, om styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter och suppleanter.

Domstolsbeslut om ersättare för en styrelseledamot

16 § Om en styrelseledamot som enligt bolagsordningen skall utses på ett annat sätt än genom val av bolagsstämman inte har utsetts, skall allmän domstol på ansökan utse en ersättare. Ansökan får göras av en styrelseledamot, en aktieägare, en borgenär eller någon annan vars rätt kan vara beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Styrelsens ordförande

17 § I en styrelse som har mer än en ledamot skall en av ledamöterna vara ordförande. Ordföranden skall leda styrelsens arbete och bevaka att styrelsen fullgör de uppgifter som anges i 4–7 §§.

Om annat inte föreskrivs i bolagsordningen eller har beslutats av bolagsstämman, väljer styrelsen ordförande. Vid lika röstetal avgörs valet genom lottning.

I fråga om publika aktiebolag gäller även 49 §.

Styrelsens sammanträden

18 § Styrelsens ordförande skall se till att sammanträden hålls när det behövs. Styrelsen skall alltid sammankallas om en styrelseledamot eller den verkställande direktören begär det.

19 § Den verkställande direktören har rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden, om styrelsen inte i ett särskilt fall bestämmer något annat.

20 § Om en styrelseledamot inte kan närvara vid ett sammanträde och det finns en suppleant som skall träda in i hans eller hennes ställe, skall denne ges tillfälle till det.

En sådan suppleant för arbetstagarledamot som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda skall alltid få underlag och ges tillfälle att delta i behandlingen av styrelsens ärenden på samma sätt som en styrelseledamot.

Styrelsens beslutförhet

21 § Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelseledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen är närvarande. Vid bedömningen av om styrelsen är beslutför skall styrelseledamöter som är jäviga enligt 23 § anses som inte närvarande.

Beslut får inte fattas i ett ärende, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter har

1. fått tillfälle att delta i ärendets behandling, och
2. fått ett tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet.

Majoritetskrav vid styrelsebeslut

22 § Som styrelsens beslut gäller, om bolagsordningen inte föreskriver särskild röstmajoritet, den mening som mer än hälften av de närvarande röstar för vid sammanträdet. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen.

Jäv för styrelseledamot

23 § En styrelseledamot får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan styrelseledamoten och bolaget,
2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om styrelseledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller
3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som styrelseledamoten ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om styrelseledamoten, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Arvoden och annan ersättning till styrelseledamot

23 a § Bolagsstämman skall besluta om arvode och annan ersättning för styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna.

Första stycket gäller inte sådana emissioner och överlåtelser som omfattas av 16 kap. Lag (2006:562).

Styrelseprotokoll

24 § Vid styrelsens sammanträden skall det föras protokoll. I protokollet skall de beslut som styrelsen har fattat antecknas.

Protokollet skall undertecknas av den som har varit protokollförare. Det skall justeras av ordföranden, om denne inte har fört protokollet. Om styrelsen har flera ledamöter, skall det justeras även av en ledamot som utses av styrelsen.

Styrelseledamöterna och den verkställande direktören har rätt att få en avvikande mening antecknad till protokollet.

25 § Om ett bolag har endast en aktieägare, skall alla avtal mellan aktieägaren och bolaget, som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor, antecknas i eller läggas till styrelsens protokoll.

26 § Styrelsens protokoll skall föras i nummerföljd och förvaras på ett betryggande sätt.

Verkställande direktör

27 § Styrelsen får utse en verkställande direktör att fullgöra de uppgifter som anges i 29 §. För publika aktiebolag gäller även 50 §.

Vice verkställande direktör

28 § Om bolaget har en verkställande direktör, får styrelsen utse en eller flera vice verkställande direktörer. Bestämmelserna i denna lag om den verkställande direktören skall i tillämpliga delar gälla även en vice verkställande direktör.

Om styrelsen har utsett flera vice verkställande direktörer, skall den meddela skriftliga instruktioner om i vilken inbördes ordning dessa skall träda in i den verkställande direktörens ställe.

Den verkställande direktörens uppgifter

29 § Den verkställande direktören skall sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar.

Den verkställande direktören får dessutom utan styrelsens bemyndigande vidta åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av ovanligt slag eller av stor betydelse, om styrelsens beslut inte kan avvaktas utan väsentlig olägenhet för bolagets verksamhet. I sådana fall skall styrelsen så snart som möjligt underrättas om åtgärden.

Den verkställande direktören skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring skall fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen skall skötas på ett betryggande sätt.

Bosättningskrav för den verkställande direktören

30 § Den verkställande direktören skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Bolagsverket för ett särskilt fall tillåter något annat.

Hinder att vara verkställande direktör

31 § Den som är underårig eller i konkurs eller som har en förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara verkställande direktör. Att detsamma gäller den som har näringsförbud följer av 6 § lagen (1986:436) om näringsförbud.

32 § Till verkställande direktör får inte utses någon som inte avser att ta del i sådan verksamhet som enligt denna lag ankommer på den verkställande direktören.

Verkställande direktörs mandattid

33 § Ett beslut att utse en verkställande direktör i bolaget samt beslut om den verkställande direktörens avgång eller entledigande har verkan från den tidpunkt då anmälan om registrering kom in till Bolagsverket eller från den senare tidpunkt som har angetts i beslutet.

Jäv för den verkställande direktören

34 § Den verkställande direktören får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan den verkställande direktören och bolaget,
2. avtal mellan bolaget och tredje man, om den verkställande direktören i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller
3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som den verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelserna i första stycket gäller inte om den verkställande direktören, direkt eller indirekt genom en juridisk person, äger samtliga aktier i bolaget. Bestämmelsen i första stycket 3 gäller inte heller om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med sådana avtal som avses i första stycket jämställs rättegång eller annan talan.

Styrelsen som bolagets ställföreträdare

35 § Styrelsen företräder bolaget och tecknar dess firma.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

Den verkställande direktören som bolagets ställföreträdare

36 § Den verkställande direktören får alltid företräda bolaget och teckna dess firma beträffande uppgifter som han eller hon skall sköta enligt 29 §.

Särskild firmatecknare

37 § Styrelsen får bemyndiga en styrelseledamot, den verkställande direktören eller någon annan att företräda bolaget och teckna dess firma (särskild firmatecknare).

Minst en av dem som bemyndigas att företräda bolaget och teckna dess firma skall vara bosatt inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om inte Bolagsverket för ett särskilt fall tillåter något annat. I övrigt skall bestämmelserna i 31, 32 och 34 §§ tillämpas på en firmatecknare som inte är styrelseledamot eller verkställande direktör.

Styrelsen får när som helst återkalla ett bemyndigande som avses i första stycket.

I bolagsordningen får det föreskrivas att styrelsen inte får lämna ett sådant bemyndigande som avses i första stycket eller att ett sådant bemyndigande får lämnas endast på vissa villkor.

38 § Ett bemyndigande som avses i 37 § eller en återkallelse av ett sådant bemyndigande har verkan från den tidpunkt då anmälan om bemyndigandet eller återkallelsen kom in till Bolagsverket eller från den senare tidpunkt som har angetts i bemyndigandet eller beslutet om återkallelse.

Inskränkningar i firmateckningsrätt

39 § Styrelsen får föreskriva att rätten att företräda bolaget och teckna dess firma får utövas endast av två eller flera personer i förening. Någon annan inskränkning i en firmatecknares rätt att teckna bolagets firma får inte registreras.

Särskild delgivningsmottagare

40 § Om bolaget inte har någon behörig ställföreträdare som är bosatt i Sverige, skall styrelsen bemyndiga en person som är bosatt här att på bolagets vägnar ta emot delgivning (särskild delgivningsmottagare). Ett sådant bemyndigande får inte lämnas till någon som är underårig eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken.

Generella inskränkningar i ställföreträdares kompetens

41 § Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget får inte företa en rättshandling eller någon annan åtgärd som är ägnad att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

En ställföreträdare för bolaget får inte heller följa en anvisning av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om anvisningen inte gäller därför att den strider mot denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Kompetensöverskridande

42 § Om styrelsen eller en särskild firmatecknare har företagit en rättshandling för bolaget och då har handlat i strid med bestämmelserna i denna lag om bolagsorganens behörighet, gäller rättshandlingen inte mot bolaget. Detsamma är fallet om en verkställande direktör när en

rättshandling företogs överskred sin behörighet enligt 29 § och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse behörighetsöverskridandet.

En rättshandling gäller inte heller mot bolaget om styrelsen, den verkställande direktören eller en särskild firmatecknare har överskridit sin befogenhet och bolaget visar att motparten insåg eller bort inse befogenhetsöverskridandet. Detta gäller dock inte när styrelsen eller den verkställande direktören har överträtt en föreskrift om föremålet för bolagets verksamhet eller andra föreskrifter som har meddelats i bolagsordningen eller av ett annat bolagsorgan.

Registrering

43 § Bolaget ska för registrering i aktiebolagsregistret anmäla

1. bolagets postadress,
2. vem som har utsetts till styrelseledamot, styrelsesuppleant, styrelsens ordförande, verkställande direktör, vice verkställande direktör och särskild delgivningsmottagare,
3. av vilka och hur bolagets firma tecknas.

Anmälan ska innehålla uppgift om postadress för de personer som anges i första stycket 2 och 3. Om postadressen avviker från personernas hemvist, ska även hemvistet anges. Anmälan ska vidare innehålla uppgift om de angivna personernas personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Om en styrelseledamot eller en styrelsesuppleant har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda eller lagen (2008:9) om arbetstagares medverkan vid gränsöverskridande fusioner, ska detta anges.

Även den som anmälan gäller har rätt att göra anmälan enligt första stycket. Den som har utsetts till en sådan befattning som avses i första stycket 2 har även rätt att anmäla företrädarens avgång. Lag (2008:14).

44 § Anmälan enligt 43 § skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 22 § anmäls för registrering och därefter genast när ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering har ändrats.

Anmälan av aktieinnehav

45 § En styrelseledamot och en verkställande direktör skall när de tillträder sitt uppdrag till bolaget anmäla sitt innehav av aktier i bolaget och i andra bolag inom samma koncern, om det inte har skett dessförinnan. Förändringar i aktieinnehavet skall anmälas inom en månad. De anmälda uppgifterna skall antecknas i aktieboken.

Första stycket gäller inte i den utsträckning styrelseledamoten eller den verkställande direktören är anmälningsskyldig enligt lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument.

Särskilda bestämmelser för publika aktiebolag

Antalet styrelseledamöter

46 § I ett publikt aktiebolag skall styrelsen ha minst tre ledamöter.

Vem som utser styrelseledamöter

47 § I ett publikt aktiebolag skall mer än hälften av styrelseledamöterna utses av bolagsstämman.

Information inför styrelseval

48 § I ett publikt aktiebolag skall bolagsstämmans ordförande, innan styrelseval förrättas, lämna uppgift till bolagsstämman om vilka uppdrag den som valet gäller innehar i andra företag.

Särskilt om styrelseordföranden

49 § I ett publikt aktiebolag får styrelsens ordförande inte vara verkställande direktör i bolaget.

Revisionsutskott

49 a § I ett aktiebolag, vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad, ska styrelsen ha ett revisionsutskott. Utskottets ledamöter får inte vara anställda av bolaget. Minst en ledamot ska vara oberoende och ha redovisnings- eller revisionskompetens.

Bolaget får besluta att styrelsen inte ska ha något revisionsutskott, förutsatt att styrelsen

1. fullgör de uppgifter som anges i 49 b §, och
2. uppfyller det krav som anges i första stycket tredje meningen. Lag (2009:565).

49 b § Revisionsutskottet ska, utan att det påverkar styrelsens ansvar och uppgifter i övrigt,

1. övervaka bolagets finansiella rapportering,
2. med avseende på den finansiella rapporteringen övervaka effektiviteten i bolagets interna kontroll, internrevision och riskhantering,
3. hålla sig informerat om revisionen av årsredovisningen och koncernredovisningen,
4. granska och övervaka revisorns opartiskhet och självständighet och därvid särskilt uppmärksamma om revisorn tillhandahåller bolaget andra tjänster än revisionstjänster, och
5. biträda vid upprättandet av förslag till bolagsstämmans beslut om revisorsval. Lag (2009:565).

Verkställande direktör

50 § I ett publikt aktiebolag skall det alltid finnas en verkställande direktör som fullgör de uppgifter som anges i 29 §.

Hinder mot att vara styrelseledamot m.m. för tidigare revisor i vissa publika aktiebolag

50 a § Den som har varit revisor i ett bolag, vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad, får inte vara styrelseledamot, verkställande direktör eller annan ledande befattningshavare i bolaget, om inte minst två år har förflutit sedan han eller hon lämnade revisionsuppdraget.

Första stycket gäller även den som har varit huvudansvarig för revisionen enligt 17 § revisorslagen (2001:883). Lag (2009:565).

Riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare i aktiemarknadsbolag

51 § I ett aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad i Sverige, skall styrelsen varje år upprätta förslag till riktlinjer för bestämmande av lön och annan ersättning till den verkställande direktören och andra personer i bolagets ledning. Med ersättning jämställs överlåtelse av värdepapper och upplåtelse av rätt att i framtiden förvärva värdepapper från bolaget. Riktlinjerna skall avse tiden från nästa årsstämma.

Information om tidigare beslutade ersättningar som inte har förfallit till betalning skall fogas till förslaget.

Om, i fall som avses i 53 §, de riktlinjer som bolagsstämman har beslutat om inte har följts, skall även information om detta och om skälet till avvikelserna fogas till förslaget.

Första stycket gäller inte sådana emissioner och överlåtelser som omfattas av 16 kap. Det gäller inte heller ersättning som omfattas av 23 a § första stycket. Lag (2007:566).

52 § Om förslaget enligt 51 § ger utrymme för ersättning som inte på förhand är bestämd till ett visst belopp, skall det innehålla uppgift om ersättningens art och under vilka förutsättningar den skall lämnas eller kunna göras gällande.

I fall som avses i första stycket skall till förslaget fogas uppgift om vad bolagets åtaganden gentemot de personer som omfattas sammanlagt kan beräknas kosta bolaget vid olika tänkbara utfall. Lag (2006:562).

53 § I de riktlinjer som avses i 51 § får det bestämmas att styrelsen får frångå riktlinjerna, om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det. Lag (2006:562).

54 § Bolagets revisor skall senast tre veckor före årsstämman lämna ett skriftligt, under-tecknat yttrande till styrelsen om huruvida de riktlinjer som avses i 51 § och som har gällt sedan föregående årsstämma har följts. Om riktlinjerna enligt revisorns mening inte har följts, skall skälen för denna bedömning framgå. Lag (2006:562).

9 kap. Revision

Skyldighet att ha revisor

1 § Ett aktiebolag ska ha minst en revisor, om inte annat följer av denna paragraf.

I bolagsordningen för ett privat aktiebolag får det anges att bolaget inte ska ha någon revisor. Andra stycket gäller inte om bolaget uppfyller mer än ett av följande villkor:

1. medelantalet anställda i bolaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3,
2. bolagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 1,5 miljoner kronor,
3. bolagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 3 miljoner kronor.

Tredje stycket gäller även för moderbolag i en koncern, om koncernen uppfyller mer än ett av de villkor som anges där. Vid tillämpningen ska fordringar och skulder mellan koncernföretag, liksom internvinster, elimineras. Detsamma gäller för intäkter och kostnader som hänför sig till transaktioner mellan koncernföretag, liksom förändring av internvinst.

Om ett privat aktiebolag vid utgången av ett räkenskapsår har en revisor registrerad i aktiebolagsregistret, ska bolaget alltid ha en revisor som lämnar en revisionsberättelse för det räkenskapsåret. Lag (2010:834).

1 a § Även om bolaget i bolagsordningen har angett att bolaget inte ska ha någon revisor, får bolagsstämman besluta att utse en revisor. Lag (2010:834).

Revisorssuppleanter

2 § För en revisor får utses en eller flera suppleanter.

Bestämmelserna i denna lag om revisor gäller i tillämpliga delar även suppleant.

Revisorns uppgifter

3 § Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisions sed kräver.

Om bolaget är moderbolag, skall revisorn även granska koncernredovisningen, om en sådan har upprättats, samt koncernföretagens inbördes förhållanden.

4 § Revisorn skall följa bolagsstämmans anvisningar, om de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god revisionssed.

5 § Revisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman. Bestämmelser om berättelsens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 28-36 §§.

Om bolaget är ett moderbolag som är skyldigt att upprätta koncernredovisning, skall revisorn även lämna en koncernrevisionsberättelse enligt bestämmelserna i 38 §.

6 § I samband med revisionen skall revisorn till styrelsen och den verkställande direktören framställa de erinringar och göra de påpekanden som följer av god revisionssed. Bestämmelser om erinringar finns i 39 §.

6 a § Revisorn ska, utöver vad som följer av 6 §, rapportera till revisionsutskottet om viktiga omständigheter som framkommit vid revisionen. Detta gäller särskilt för brister i bolagets interna kontroll av den finansiella rapporteringen.

I fall som avses i 8 kap. 49 a § andra stycket ska revisorn i stället rapportera till styrelsen. Lag (2009:565).

6 b § Revisorn ska

1. om det finns någon omständighet som väsentligt kan rubba förtroendet för hans eller hennes opartiskhet eller självständighet, rådgöra med revisionsutskottet om detta förhållande och vilka åtgärder som har vidtagits,
2. till revisionsutskottet årligen lämna en skriftlig försäkran om sin opartiskhet och självständighet, och
3. för revisionsutskottet årligen redovisa vilka andra tjänster än revisionstjänster som han eller hon har tillhandahållit bolaget.

I fall som avses i 8 kap. 49 a § andra stycket ska revisorn i stället vända sig till styrelsen. Lag (2009:565).

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

7 § Styrelsen och den verkställande direktören skall ge revisorn tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning revisorn anser är nödvändig. De skall lämna de upplysningar och den hjälp som revisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören och revisorn i ett dotterbolag gentemot en revisor i moderbolaget.

Hur en revisor utses

8 § En revisor väljs av bolagsstämman.

Om bolaget ska ha flera revisorer, får det i bolagsordningen föreskrivas att en eller flera av dem, dock inte alla, ska utses på annat sätt än genom val på bolagsstämma.

I ett bolag som avses i 2 § 4 lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. får Riksrevisionen utse en eller flera revisorer att delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

I 9, 9 a, 25 och 26 §§ finns bestämmelser om att länsstyrelsen i vissa fall ska utse en revisor. Lag (2010:834).

Minoritetsrevisor

9 § En aktieägare kan föreslå att en revisor som utses av länsstyrelsen skall delta i revisionen tillsammans med övriga revisorer.

Förslaget skall framställas på en bolagsstämma där revisorsval skall ske eller förslaget enligt kallelsen till bolagsstämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget eller till minst en tredjedel av de aktier som är företrädna vid stämman och om någon aktieägare begär det hos länsstyrelsen, skall länsstyrelsen utse en revisor.

Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan den utser revisor. Beslutet skall avse tiden till och med nästa årsstämma.

9 a § Om ett bolag i fall som avses i 1 § andra stycket inte har någon revisor, får en aktieägare föreslå att länsstyrelsen ska utse en revisor. I så fall gäller 9 § andra och tredje styckena. Lag (2010:834).

Obehörighetsgrunder

10 § Den som är i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara revisor.

Kompetenskrav

11 § En revisor skall ha den insikt i och erfarenhet av redovisning och ekonomiska förhållanden som med hänsyn till arten och omfattningen av bolagets verksamhet fordras för att fullgöra uppdraget.

12 § Endast den som är auktoriserad eller godkänd revisor kan vara revisor.
Bestämmelser om auktoriserade och godkända revisorer finns i revisorslagen (2001:883).

13 § Minst en av bolagsstämman utsedd revisor ska vara auktoriserad revisor eller godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen, om

1. bolaget uppfyller mer än ett av följande villkor:
  - a) medelantalet anställda i bolaget har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50,
  - b) bolagets redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 40 miljoner kronor,
  - c) bolagets redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 80 miljoner kronor, eller
2. bolagets aktier, teckningsoptioner eller skuldebrev är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Lag (2010:834).

14 § Bestämmelserna i 13 § gäller även för moderbolag i en koncern, om koncernen uppfyller mer än ett av följande villkor:

1. medelantalet anställda i koncernen har under vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 50,
2. koncernföretagens redovisade balansomslutning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 40 miljoner kronor,
3. koncernföretagens redovisade nettoomsättning har för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren uppgått till mer än 80 miljoner kronor.

Vid tillämpningen av första stycket 2 och 3 ska fordringar och skulder mellan koncernföretag, liksom internvinster, elimineras. Detsamma gäller för intäkter och kostnader som hänför sig till transaktioner mellan koncernföretag, liksom förändring av internvinst. Lag (2010:834).

15 § För ett bolag som omfattas av bestämmelserna i 13 § 1 eller 2 eller 14 § får Bolagsverket besluta att bolaget i stället för en auktoriserad revisor eller en godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen får utse en viss annan godkänd revisor. Ett sådant beslut gäller i högst fem år.

16 § I andra bolag än de som avses i 13 och 14 §§ skall en auktoriserad revisor eller en godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen utses till revisor, om ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget begär det vid den bolagsstämma där revisorsval skall ske.

Jäv

17 § Den får inte vara revisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,
2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,
3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses i 2,
4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,
5. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses i 2,
6. är besvägrad med en person som avses i 2 i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
7. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

I fråga om aktiebolag som avses i 13 eller 14 § gäller, i stället för bestämmelsen i första stycket 4, att den inte får vara revisor som är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid bokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver. Den som enligt första eller andra stycket inte är behörig att vara revisor i ett moderbolag får inte heller vara revisor i dess dotterbolag. Lag (2006:399).

18 § En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt 17 § inte är behörig att vara revisor. Om bolaget eller dess moderbolag har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får revisorn dock vid revisionen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed.

Revisionsbolag

19 § Till revisor får även ett registrerat revisionsbolag utses.

Bestämmelser om vem som får vara huvudansvarig för revisionen när ett revisionsbolag utses att vara revisor och om underrättelseskyldighet finns i 17 § revisorslagen (2001:883). Följande bestämmelser i detta kapitel ska tillämpas på den huvudansvarige: 21 a § om uppdragets längd och förbud under viss tid att delta i revisionen, 40 § om närvaro vid bolagsstämma och 47 och 48 §§ om registrering. Lag (2009:565).

Revisor i dotterföretag

20 § Bland revisorerna i ett dotterföretag bör minst en också vara revisor i moderbolaget.

Revisorns mandattid

21 § Uppdraget som revisor gäller till slutet av den första årsstämma som hålls efter det år då revisorn utsågs.

I bolagsordningen får det anges att uppdraget som revisor ska gälla för en längre tid än som anges i första stycket. Uppdraget ska dock upphöra senast vid slutet av den årsstämma som hålls under det fjärde räkenskapsåret efter det då revisorn utsågs.

I de fall som avses i 24 § får en ny revisor utses för den tid som återstår av den tidigare revisorns mandattid. Lag (2010:834).

21 a § Uppdraget som revisor för ett bolag, vars överlåtbara värdepapper är upptagna till handel på en reglerad marknad, får gälla högst sju år i följd.

Den som har varit revisor i bolaget under sju år enligt första stycket får inte delta i revisionen, om inte minst två år har förflutit sedan han eller hon lämnade revisionsuppdraget. Lag (2009:565).

Avgång och entledigande i förtid

22 § Ett uppdrag som revisor upphör i förtid, om

1. revisorn anmäler att uppdraget ska upphöra, eller
2. den som har utsett revisorn entledigar honom eller henne på saklig grund och anmäler att uppdraget ska upphöra.

Anmälan enligt första stycket ska göras hos styrelsen. Om en revisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, ska revisorn anmäla det också hos den som har utsett honom eller henne. Lag (2009:565).

23 § En revisor vars uppdrag upphör i förtid skall genast anmäla detta för registrering i aktiebolagsregistret. Han eller hon skall lämna en kopia av anmälan till bolagets styrelse.

Revisorn skall i anmälan lämna en redogörelse för vad han eller hon har funnit vid den granskning som han eller hon har utfört under den del av löpande räkenskapsår som uppdraget har omfattat. För anmälan gäller vad som föreskrivs i 33 § andra stycket, 34 och 35 §§ om revisionsberättelse.

23 a § Om en revisors uppdrag upphör i förtid, ska revisorn och den som har utsett revisorn underrätta Bolagsverket om skälet till detta. Lag (2009:565).

24 § Om en revisors uppdrag upphör i förtid eller om bestämmelserna i 10-17 §§ eller bestämmelser i bolagsordningen hindrar honom eller henne att vara revisor och det inte finns någon suppleant, skall styrelsen vidta åtgärder för att en ny revisor utses.

Länsstyrelseförordnande av revisor

25 § Efter anmälan ska länsstyrelsen utse en revisor när

1. auktoriserad revisor eller godkänd revisor inte är utsedd enligt 12, 13, 14 eller 15 §, trots att detta ska ske,
2. revisorn är obehörig enligt 10 eller 17 § och det inte finns någon behörig revisorssuppleant, eller
3. en bestämmelse i bolagsordningen om antalet revisorer eller om revisorns behörighet inte har följts.

En anmälan enligt första stycket får göras av var och en. Styrelsen är skyldig att göra anmälan, om det inte snarast möjligt utses en ny revisor genom den som enligt 8 § har rätt att utse revisor. Lag (2010:834).

26 § Om bolagsstämman, trots en begäran enligt 16 §, inte har utsett någon auktoriserad revisor eller någon godkänd revisor som har avlagt revisorsexamen och om någon aktieägare inom en månad från bolagsstämman begär det hos länsstyrelsen, skall länsstyrelsen förordna en sådan revisor.

27 § Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig innan den beslutar i ett ärende enligt 25 eller 26 §. Förordnandet skall avse tiden till dess en annan revisor har blivit utsedd på föreskrivet sätt.

Vid förordnande enligt 25 § första stycket 2 skall länsstyrelsen entlediga den obehörige revisorn.

Revisionsberättelsen

28 § Revisionsberättelsen skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före årsstämman. Revisorn skall på årsredovisningen göra en hänvisning till revisionsberättelsen.

29 § Revisionsberättelsens inledning skall innehålla uppgift om

1. bolagets firma och organisationsnummer,
2. vilken räkenskapsperiod som revisionsberättelsen avser, samt
3. vilket eller vilka normsystem för redovisning som bolaget har tillämpat.

Revisionsberättelsen skall vara undertecknad av revisorn och innehålla uppgift om vilken dag revisionen avslutades.

30 § I revisionsberättelsen skall det anges vilket eller vilka normsystem för revision som revisorn har tillämpat.

I förekommande fall skall det i revisionsberättelsen även anges

1. om revisorn i en fråga som behandlas i revisionsberättelsen har en mening som avviker från styrelsens eller annan revisors,
2. om revisionens inriktning eller omfattning är begränsad, eller
3. om revisorn anser sig sakna tillräckligt underlag för att göra något uttalande enligt 31–33 §§.

31 § Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning. I uttalandet ska det särskilt anges

1. om årsredovisningen ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning, och
2. om förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Om det i årsredovisningen inte har lämnats sådana upplysningar som ska lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning, ska revisorn ange detta och, om det är möjligt, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse.

Första och andra styckena gäller inte i fråga om revision av en sådan bolagsstyrningsrapport som avses i 6 kap. 6 § årsredovisningslagen (1995:1554). I den delen ska revisionsberättelsen i stället innehålla ett uttalande om huruvida en sådan rapport har upprättats eller inte. När det gäller sådana upplysningar i rapporten som avses i 6 kap. 6 § andra stycket 2–6 årsredovisningslagen ska berättelsen vidare innehålla ett uttalande om huruvida upplysningarna är förenliga med årsredovisningens övriga delar. Lag (2009:37).

32 § Revisionsberättelsen skall innehålla uttalanden om huruvida

1. bolagsstämman bör fastställa balansräkningen och resultaträkningen,

2. bolagsstämman bör besluta om dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt förslaget i förvaltningsberättelsen, och
3. styrelsen och den verkställande direktören i förekommande fall har upprättat en förteckning enligt 21 kap. 10 § över vissa lån och säkerheter.
Om revisorn anser att balansräkningen eller resultaträkningen inte bör fastställas, skall han eller hon anteckna det på årsredovisningen.

33 § Revisionsberättelsen skall innehålla ett uttalande om huruvida styrelseledamöterna och den verkställande direktören bör beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget.

Om revisorn vid sin granskning har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet, skall det anmärkas i berättelsen. Detsamma gäller om revisorn vid granskningen har funnit att en styrelseledamot eller den verkställande direktören på något annat sätt har handlat i strid med denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

34 § I revisionsberättelsen skall revisorn anmärka om han eller hon har funnit att bolaget inte har fullgjort sin skyldighet att

1. göra skatteavdrag enligt skattebetalningslagen (1997:483),
2. anmäla sig för registrering enligt 3 kap. 2 § skattebetalningslagen,
3. lämna skattedeclaration enligt 10 kap. 9, 9 a eller 10 § skattebetalningslagen, eller
4. i rätt tid betala skatter och avgifter som omfattas av 1 kap. 1 och 2 §§ skattebetalningslagen.

35 § Utöver vad som följer av 29-34 §§ får en revisor i revisionsberättelsen lämna sådana upplysningar som han eller hon anser att aktieägarna bör få kännedom om. Om årsredovisningen innehåller uppgifter som har betydelse för upplysningarna, skall revisorn hänvisa till uppgifterna.

36 § Om en tidigare revisor har gjort en anmälan enligt 23 §, ska en kopia av den fogas till revisionsberättelsen. Även kopior av de underrättelser som revisorn och den som har utsett revisorn har lämnat enligt 23 a § ska fogas till revisionsberättelsen. Lag (2009:565).

37 § Revisorn skall genast sända en kopia av revisionsberättelsen till Skatteverket, om revisionsberättelsen innehåller

1. anmärkningar enligt 33 § andra stycket, eller
2. uttalanden om att
  - årsredovisningen inte har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning,
  - sådana upplysningar som skall lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning inte har lämnats,
  - styrelseledamöterna eller den verkställande direktören inte bör beviljas ansvarsfrihet gentemot bolaget, eller
  - bolaget inte har fullgjort en skyldighet som avses i 34 § 1–3.

Koncernrevisionsberättelsen

38 § I fråga om koncernrevisionsberättelsen gäller 28 § första stycket om tidpunkten för lämnande av revisionsberättelsen samt 29 § första stycket 2 och andra stycket, 30 §, 31 § första och andra styckena, 32 § första stycket 1, 35 och 36 §§ om revisionsberättelsens innehåll.

Koncernrevisionsberättelsens inledning ska innehålla uppgift om moderbolagets firma och organisationsnummer samt om vilket eller vilka normsystem för koncernredovisning som moderbolaget har tillämpat.

På koncernredovisningen ska det göras en hänvisning till koncernrevisionsberättelsen. Om revisorn anser att koncernbalansräkningen eller koncernresultaträkningen inte bör fastställas, ska också detta antecknas på koncernredovisningen. Lag (2009:37).

Erinringar

39 § Om revisorn har framställt en erinran till styrelsen eller den verkställande direktören, skall den antecknas i ett protokoll eller i en annan handling. Handlingen skall lämnas till styrelsen och bolaget skall förvara den på ett betryggande sätt.

Styrelsen skall ta upp erinran till behandling vid ett sammanträde. Sammanträdet skall hållas inom fyra veckor från det att erinran har överlämnats. Om erinran framställs senast i samband med att revisionsberättelsen avlämnas till bolaget, skall ett sammanträde alltid hållas före den bolagsstämma där revisionsberättelsen läggs fram.

Revisorns närvaro vid bolagsstämman

40 § Revisorn har rätt att närvara vid bolagsstämman. Han eller hon är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Revisorns tystnadsplikt

41 § Revisorn får inte till en enskild aktieägare eller till någon utom stående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som revisorn får kännedom om när han eller hon fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Åtgärder vid misstanke om brott

42 § En revisor ska vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att en styrelseledamot eller den verkställande direktören inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt någon av följande bestämmelser:

1. 9 kap. 1, 3, 6 a och 9 §§, 10 kap. 1, 3, 4 och 5 §§ samt 11 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ brottsbalken, och 2. 2, 4, 5 och 10 §§ skattebrottslagen (1971:69).

En revisor ska även vidta de åtgärder som anges i 43 och 44 §§, om han eller hon finner att det kan misstänkas att någon inom ramen för bolagets verksamhet har gjort sig skyldig till brott enligt 17 kap. 7 § eller 20 kap. 2 § brottsbalken.

Om revisorn finner att en misstanke av det slag som avses i första eller andra stycket bör föranleda honom eller henne att lämna uppgifter enligt 3 kap. 1 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism, ska dock åtgärder enligt 43 och 44 §§ inte vidtas. Lag (2010:834).

43 § En revisor som finner att det föreligger sådan brottsmisstanke som avses i 42 § ska utan oskäligt dröjsmål underrätta styrelsen om sina iakttagelser.

Någon underrättelse behöver dock inte lämnas, om det kan antas att styrelsen inte skulle vidta några skadeförebyggande åtgärder med anledning av underrättelsen eller en underrättelse av annat skäl framstår som meningslös eller stridande mot syftet med underrättelseskyldigheten. Lag (2009:76).

44 § Senast fyra veckor efter det att styrelsen har underrättats enligt 43 § första stycket ska revisorn i en särskild handling till åklagare redogöra för misstanken samt ange de omständigheter som misstanken grundar sig på.

Första stycket gäller inte om

1. den ekonomiska skadan av det misstänkta brottet har ersatts och övriga menliga verkningar av gärningen har avhjälpats,

2. det misstänkta brottet redan har anmälts till polismyndighet eller åklagare, eller
3. det misstänkta brottet är obetydligt.

I de fall som avses i 43 § andra stycket ska revisorn, om anmälan om det misstänkta brottet inte redan har lämnats till polismyndighet eller åklagare, utan oskäligt dröjsmål lämna en sådan handling som anges i första stycket.

När den handling som anges i första stycket har lämnats, ska revisorn genast pröva om han eller hon ska avgå från sitt uppdrag. Lag (2010:834).

Revisorns upplysningsplikt gentemot bolagsstämman

45 § Revisorn är skyldig att lämna bolagsstämman de upplysningar som stämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

Revisorns upplysningsplikt gentemot medrevisor m.fl.

46 § Revisorn är skyldig att lämna en medrevisor, en ny revisor, en lekmannarevisor, en särskild granskare och, om bolaget är försatt i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Revisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Revisorn i ett aktiebolag som omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är även skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till de förtroendevalda revisorerna i kommunen, landstinget eller i sådana kommunalförbund som kommunen eller landstinget ingår i.

Revisorn i ett aktiebolag i vilket staten äger samtliga aktier är skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till Riksrevisionen. Lag (2009:511).

Registrering

47 § Bolaget skall för registrering i aktiebolagsregistret anmäla vem som har utsetts till revisor.

Anmälan skall innehålla uppgift om revisorns postadress. Om postadressen avviker från revisorns hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om revisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum. Är revisorn ett registrerat revisionsbolag, skall anmälan även innehålla uppgift om bolagets organisationsnummer och om vem som är huvudansvarig för revisionen.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

48 § Anmälan enligt 47 § skall göras första gången när bolaget enligt 2 kap. 22 § anmäls för registrering och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

10 kap. Allmän och särskild granskning

Allmän granskning

När en lekmannarevisor får utses

1 § Om inte annat föreskrivs i bolagsordningen, får det i ett aktiebolag utses en eller flera personer (lekmannarevisorer) att utföra sådan granskning som anges i 3 §.

Bestämmelserna i denna lag om revisorer är inte tillämpliga på lekmannarevisorer.

Suppleant för lekmannarevisor

2 § För en lekmannarevisor får utses en eller flera suppleanter. Bestämmelserna i denna lag om lekmannarevisor gäller i tillämpliga delar även suppleant.

Lekmannarevisorns uppgifter

3 § Lekmannarevisorn skall granska om bolagets verksamhet sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och om bolagets interna kontroll är tillräcklig. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god sed vid detta slag av granskning kräver.

4 § Lekmannarevisorn skall följa bolagsstämmans anvisningar, om de inte strider mot lag, bolagsordningen eller god sed.

5 § Lekmannarevisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en granskningsrapport till bolagsstämman. Bestämmelser om rapportens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till bolagets styrelse finns i 13 §.

6 § Lekmannarevisorn får inte underteckna en sådan revisionsberättelse som avses i 9 kap. 5 §.

Tillhandahållande av upplysningar m.m.

7 § Styrelsen och den verkställande direktören skall ge lekmannarevisorn tillfälle att genomföra granskningen i den omfattning lekmannarevisorn anser vara nödvändig. De skall lämna de upplysningar och den hjälp som lekmannarevisorn begär.

Samma skyldigheter har styrelsen, den verkställande direktören, revisorn och lekmannarevisorn i ett dotterbolag gentemot en lekmannarevisor i moderbolaget.

Hur en lekmannarevisor utses

8 § En lekmannarevisor väljs av bolagsstämman, om inte bolagsordningen innehåller bestämmelser om att lekmannarevisorn skall utses på något annat sätt.

Obehörighetsgrunder

9 § Den som är underårig eller i konkurs eller har fått näringsförbud eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken kan inte vara lekmannarevisor.

Jäv

10 § Den får inte vara lekmannarevisor som

1. äger aktie i bolaget eller annat bolag i samma koncern,
2. är ledamot av styrelsen eller verkställande direktör i bolaget eller dess dotterföretag eller biträder vid bolagets bokföring eller medelsförvaltning eller bolagets kontroll däröver,
3. är anställd hos eller på annat sätt har en underordnad eller beroende ställning till bolaget eller någon som avses i 2,
4. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid grundbokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll däröver,
5. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses i 2,

6. är besvägrad med en person som avses i 2 i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller
7. står i låneskuld till bolaget eller ett annat bolag i samma koncern eller har en förpliktelse som ett sådant bolag har ställt säkerhet för.

I fråga om aktiebolag som avses i 9 kap. 13 eller 14 § gäller, i stället för bestämmelsen i första stycket 4, att den inte får vara lekmannarevisor som är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder bolaget vid bokföringen eller medelsförvaltningen eller bolagets kontroll därefter.

Den som enligt första eller andra stycket inte är behörig att vara lekmannarevisor i ett moderbolag får inte heller vara lekmannarevisor i dess dotterbolag. Lag (2006:399).

11 § En lekmannarevisor får vid granskningen av bolaget inte anlita någon som enligt 10 § inte är behörig att vara lekmannarevisor. Om bolaget eller dess moderbolag har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen, får lekmannarevisorn dock vid granskningen anlita sådana anställda i den utsträckning det är förenligt med god sed.

Avgång

12 § Ett uppdrag som lekmannarevisor upphör, om lekmannarevisorn eller den som har utsett lekmannarevisorn anmäler att uppdraget skall upphöra. Anmälan skall göras hos styrelsen. Om en lekmannarevisor som inte är vald på bolagsstämma vill avgå, skall lekmannarevisorn anmäla det också hos den som har utsett honom eller henne.

Granskningsrapporten

13 § Granskningsrapporten skall lämnas till bolagets styrelse senast tre veckor före årsstämman.

I rapporten skall lekmannarevisorn uttala sig om sådana förhållanden som avses i 3 § och om sådana förhållanden som han eller hon har varit skyldig att granska enligt 4 §. Om lekmannarevisorn finner anledning till anmärkning mot någon styrelseledamot eller mot den verkställande direktören, skall han eller hon upplysa om detta i rapporten och lämna uppgift om anledningen till anmärkningen.

Lekmannarevisorn får i granskningsrapporten även lämna andra upplysningar som han eller hon anser att aktieägarna bör få kännedom om.

14 § Granskningsrapporten skall hållas tillgänglig för och sändas till aktieägarna på det sätt som anges i 7 kap. 25 § samt läggas fram på årsstämman.

Om bolagets verksamhet är reglerad i lag eller annan författning eller om staten som ägare eller genom tillskott av anslagsmedel eller genom avtal eller på något annat sätt har ett bestämmande inflytande över verksamheten, skall granskningsrapporten hållas tillgänglig hos bolaget för samtliga som vill ta del av den.

Lekmannarevisorns närvaro vid bolagsstämma

15 § Lekmannarevisorn har rätt att närvara vid bolagsstämma. Han eller hon är skyldig att närvara, om det med hänsyn till ärendena kan anses nödvändigt.

Lekmannarevisorns tystnadsplikt

16 § Lekmannarevisorn får inte till en enskild aktieägare eller till någon utomstående obehörigen lämna upplysningar om sådana bolagets angelägenheter som lekmannarevisorn får kännedom om när han eller hon fullgör sitt uppdrag, om det kan vara till skada för bolaget.

Lekmannarevisorns upplysningsplikt gentemot bolagsstämman

17 § Lekmannarevisorn är skyldig att lämna bolagsstämman de upplysningar som bolagsstämman begär, i den mån det inte skulle vara till väsentlig skada för bolaget.

Lekmannarevisorns upplysningsplikt gentemot revisor m.fl.

18 § Lekmannarevisorn är skyldig att lämna bolagets revisor, en annan lekmannarevisor, en särskild granskare och, om bolaget är försatt i konkurs, konkursförvaltaren de upplysningar som behövs om bolagets angelägenheter.

Lekmannarevisorn är dessutom skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till undersökningsledaren under förundersökning i brottmål.

Lekmannarevisorn i ett aktiebolag som omfattas av 2 kap. 3 § offentlighets- och sekreteslagen (2009:400) är även skyldig att på begäran lämna upplysningar om bolagets angelägenheter till de förtroendevalda revisorerna i kommunen, landstinget eller i sådana kommunalförbund som kommunen eller landstinget ingår i. Lag (2009:511).

Registrering

19 § Bolaget skall för registrering i aktiebolagsregistret anmäla vem som har utsetts till lekmannarevisor.

Anmälan skall innehålla uppgift om lekmannarevisorns postadress. Om postadressen avviker från lekmannarevisorns hemvist, skall även hemvistet anges. Anmälan skall vidare innehålla uppgift om lekmannarevisorns personnummer eller, om sådant saknas, födelsedatum.

Rätt att göra anmälan har även den som anmälan gäller.

20 § Anmälan enligt 19 § skall göras så snart lekmannarevisorn har utsetts och därefter genast efter det att någon ändring har inträffat i ett förhållande som har anmälts eller skall anmälas för registrering.

Särskild granskning

21 § En aktieägare kan väcka förslag om granskning genom en särskild granskare. En sådan granskning kan avse

1. bolagets förvaltning och räkenskaper under en viss förfluten tid, eller
2. vissa åtgärder eller förhållanden i bolaget.

22 § Ett förslag enligt 21 § skall framställas på ordinarie bolagsstämma eller på den bolagsstämma där ärendet enligt kallelsen till bolagsstämman skall behandlas. Om förslaget biträds av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget eller till minst en tredjedel av de aktier som är företrädde vid bolagsstämman, skall länsstyrelsen på begäran av en aktieägare utse en eller flera särskilda granskare. Länsstyrelsen skall ge bolagets styrelse tillfälle att yttra sig, innan särskild granskare utses.

Följande bestämmelser skall tillämpas på en särskild granskare:

7 § om tillhandahållande av upplysningar m.m.,

9 § om obehörighetsgrunder,

10 och 11 §§ om jäv,

15 § om närvaro vid bolagsstämma,

16 § om tystnadsplikt,

17 och 18 §§ om upplysningsplikt samt

9 kap. 19 § om revisionsbolag.

23 § Den särskilda granskaren skall avge ett yttrande över sin granskning. Yttrandet skall hållas tillgängligt för och sändas till aktieägarna på det sätt som anges i 7 kap. 25 § samt läggas fram på en bolagsstämma.

Samma rätt som en aktieägare har att ta del av yttrandet har den som inte längre är aktieägare men var upptagen i röstlängden för den bolagsstämma där frågan om utseende av särskild granskare behandlades.

25 kap. Likvidation och konkurs

Frivillig likvidation

Bolagsstämmans beslut om likvidation

1 § Bolagsstämman kan besluta att bolaget skall gå i likvidation.

Majoritetskrav

2 § Ett beslut av bolagsstämman om likvidation är giltigt, om det har biträtts av aktieägare med mer än hälften av de avgivna rösterna. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

Första stycket gäller inte, om annat föreskrivs i bolagsordningen. Även om det i bolagsordningen föreskrivs kvalificerad majoritet för beslut om likvidation, fattas dock ett sådant beslut med sådan majoritet som anges i första stycket, när det finns grund för tvångslikvidation enligt 11, 12 eller 17 §.

Förslag till beslut

3 § Om bolagsstämman skall pröva en fråga om likvidation, skall styrelsen eller, om förslaget väcks av någon annan, förslagsställaren upprätta ett förslag till beslut.

I förslaget till beslut skall följande uppgifter anges:

1. skälen för att bolaget skall gå i likvidation och vilka alternativ till likvidation som finns,
2. från vilken dag beslutet om likvidation föreslås gälla,
3. den beräknade tidpunkten för skifte,
4. skifteslikvidens beräknade storlek, samt
5. i förekommande fall, vem som föreslås till likvidator.

4 § Om frågan om likvidation inte skall behandlas på årsstämman, skall följande handlingar fogas till förslaget enligt 3 §:

1. en kopia av den årsredovisning som innehåller de senast fastställda balans- och resultaträkningarna, försedd med en anteckning om bolagsstämmans beslut om bolagets vinst eller förlust,
2. en kopia av revisionsberättelsen för det år årsredovisningen avser,
3. en redogörelse, undertecknad av styrelsen, för händelser av väsentlig betydelse för bolagets ställning som har inträffat efter det att årsredovisningen lämnades, samt
4. ett yttrande över den redogörelse som avses i 3, undertecknat av bolagets revisor.

Kallelsens innehåll

5 § Kallelsen till bolagsstämman skall ange det huvudsakliga innehållet i förslaget till beslut om likvidation.

Tillhandahållande av förslaget till beslut

6 § Styrelsen skall hålla förslaget till beslut om likvidation, i förekommande fall tillsammans med handlingar som avses i 4 §, tillgängligt för aktieägarna under minst två veckor närmast före den bolagsstämma där frågan om likvidation skall prövas. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin post-adress.

Handlingarna skall läggas fram på stämman.

I fråga om publika aktieföretag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, gäller 52 § i stället för denna paragraf. Lag (2010:1516).

Innehållet i bolagsstämmans beslut

7 § Bolagsstämmans beslut om likvidation skall innehålla de uppgifter som framgår av 3 § andra stycket 2 och, i förekommande fall, 5.

Registrering

8 § Bolagsstämman skall vidta åtgärder för att beslutet om likvidation genast anmäls för registrering i aktieföretagsregistret.

Tidpunkt då beslutet om likvidation börjar gälla

9 § Bolagsstämmans beslut om likvidation gäller omedelbart eller från och med den senare dag bolagsstämman bestämmer. Om inte bolagsordningen föreskriver en senare dag, får dagen inte sättas senare än det närmast följande räkenskapsårets första dag. När det finns grund för tvångslikvidation enligt 11, 12 eller 17 §, gäller beslutet alltid omedelbart.

Allmänt om tvångslikvidation

10 § I 11 § finns bestämmelser om att Bolagsverket i vissa fall skall besluta om likvidation. I 12, 17, 21, 50 och 51 §§ finns bestämmelser om att allmän domstol i vissa fall skall besluta om likvidation.

Bolagsverkets och domstolens beslut skall registreras i aktieföretagsregistret.

Tvångslikvidation på grund av Bolagsverkets beslut

11 § Bolagsverket skall besluta att bolaget skall gå i likvidation, om

1. bolaget inte på föreskrivet sätt har kommit in med anmälan till Bolagsverket om sådan behörig styrelse, verkställande direktör, särskild delgivningsmottagare eller revisor som skall finnas enligt denna lag,
2. bolaget inte till Bolagsverket har kommit in med årsredovisning och revisionsberättelse enligt 8 kap. 3 § första stycket årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i förekommande fall, koncernredovisning och koncernrevisionsberättelse enligt 8 kap. 16 § samma lag inom elva månader från räkenskapsårets utgång,
3. bolaget efter beslut om att aktiekapitalet skall vara bestämt i kronor i stället för i euro har ett registrerat aktiekapital eller minimikapital som inte står i överensstämmelse med 1 kap. 5 § eller, i fråga om publika aktieföretag, 14 § och bolaget inte inom sex månader från det att beslutet fick verkan har anmält nödvändiga beslut om ändring i bolagsordningen och om ökning av aktiekapitalet för registrering, eller
4. bolaget på grund av bestämmelserna i 19 kap. 6 eller 16 § är skyldigt att minska aktiekapitalet till ett belopp som understiger lägsta tillåtna aktiekapital enligt 1 kap. 5 § eller, ifråga om publika aktieföretag, 14 §.

Beslut om likvidation skall dock inte meddelas, om likvidationsgrunden har upphört under ärendets handläggning hos Bolagsverket och avgift som har påförts enligt 26 § har betalats.

En fråga om likvidation enligt första stycket prövas av Bolagsverket självmant eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören, en aktieägare, en borgenär eller, i sådana fall som avses i första stycket 1, någon annan vars rätt är beroende av att det finns någon som kan företräda bolaget.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

Tvångslikvidation på grund av bestämmelse i bolagsordningen

12 § Allmän domstol skall besluta att bolaget skall gå i likvidation, om bolaget enligt bolagsordningen är skyldigt att gå i likvidation.

En fråga om likvidation enligt första stycket tas upp av tingsrätten på anmälan av Bolagsverket eller på ansökan av styrelsen, en styrelseledamot, den verkställande direktören eller en aktieägare.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

Tvångslikvidation på grund av kapitalbrist, m.m.

Skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning

13 § Styrelsen skall genast upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning

1. när det finns skäl att anta att bolagets eget kapital, beräknat enligt 14 §, understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, eller
2. när det vid verkställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken har visat sig att bolaget saknar tillgångar till full betalning av utmättningsfordringen. Lag (2007:317).

Kontrollbalansräkningens innehåll

14 § En kontrollbalansräkning skall upprättas enligt tillämplig lag om årsredovisning. Vid beräkningen av det egna kapitalets storlek får följande justeringar göras.

1. Tillgångar får tas upp till ett högre värde och avsättningar och skulder tas upp till ett lägre värde än i den ordinarie redovisningen, om de värderingsprinciper som används vid upprättande av kontrollbalansräkningen är förenliga med god redovisningssed. Pensionsåtaganden som enligt 8 a § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. har redovisats under en delpost under rubriken Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser får dock inte tas upp till lägre belopp än vad som är tillåtet enligt 7 § samma lag.
2. Tillgångar får redovisas till nettoförsäljningsvärdet.
3. Skulder på grund av statligt stöd för vilket återbetalningsskyldigheten är beroende av bolagets ekonomiska ställning behöver inte redovisas, om stödet, i händelse av konkurs eller likvidation, skall betalas tillbaka först sedan övriga skulder har betalats.

Obeskattade reserver skall delas upp på eget kapital och uppskjuten skatteskuld.

Justeringar enligt första och andra styckena skall redovisas särskilt.

Kontrollbalansräkningen skall undertecknas av styrelsen.

Första kontrollstämman

15 § Om kontrollbalansräkningen utvisar att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, skall styrelsen snarast möjligt utfärda kallelse till en bolagsstämma som skall pröva om bolaget skall gå i likvidation (första kontrollstämman). I fråga om besluts-

underlag och kallelse skall bestämmelserna i 3-6 §§ tillämpas.

Kontrollbalansräkningen och ett yttrande av revisorn över denna skall läggas fram på stämman.

Andra kontrollstämman

16 § Om den kontrollbalansräkning som har lagts fram vid den första kontrollstämman inte utvisar att det egna kapitalet, beräknat enligt 14 §, vid tiden för stämman uppgick till minst det registrerade aktiekapitalet och stämman inte har beslutat att bolaget skall gå i likvidation, skall bolagsstämman inom åtta månader från den första kontrollstämman på nytt pröva frågan om bolaget skall gå i likvidation (andra kontrollstämman). I fråga om beslutsunderlag och kallelse skall bestämmelserna i 3-6 §§ tillämpas.

Styrelsen skall inför den andra kontrollstämman upprätta en ny kontrollbalansräkning enligt 14 § och låta bolagets revisor granska den. Den nya kontrollbalansräkningen och ett yttrande av bolagets revisor över denna skall läggas fram på stämman.

Beslut om tvångslikvidation

17 § Allmän domstol skall besluta att bolaget skall gå i likvidation, om

1. någon andra kontrollstämma inte hålls inom den tid som anges i 16 § första stycket, eller
2. den kontrollbalansräkning som har lagts fram vid den andra kontrollstämman inte har granskats av bolagets revisor eller inte utvisar att det egna kapitalet, beräknat enligt 14 §, vid tiden för stämman uppgick till minst det registrerade aktiekapitalet och stämman inte har beslutat att bolaget skall gå i likvidation.

I sådana fall som avses i första stycket skall styrelsen ansöka hos tingsrätten om beslut om likvidation. Ansökan skall göras inom två veckor från den andra kontrollstämman eller, om en sådan inte har hållits, från den tidpunkt då den senast skulle ha hållits. Frågan om likvidation kan även prövas på ansökan av en styrelseledamot, den verkställande direktören, en revisor i bolaget eller en aktieägare.

Beslut om likvidation skall inte meddelas, om det under ärendets handläggning vid tingsrätten visas att en kontrollbalansräkning som utvisar att bolagets eget kapital, beräknat enligt 14 §, uppgår till minst det registrerade aktiekapitalet har granskats av bolagets revisor och lagts fram på en bolagsstämma.

Beslutet om likvidation gäller omedelbart.

Personligt betalningsansvar för bolagets företrädare

18 § Om styrelsen har underlåtit att

1. i enlighet med 13 § upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning enligt 14 §,
2. i enlighet med 15 § sammankalla en första kontrollstämma, eller
3. i enlighet med 17 § ansöka hos tingsrätten om att bolaget skall gå i likvidation, svarar styrelsens ledamöter solidariskt för de förpliktelser som uppkommer för bolaget under den tid som underlåtenheten består.

Den som med vetskap om styrelsens underlåtenhet handlar på bolagets vägnar svarar solidariskt med styrelsens ledamöter för de förpliktelser som därigenom uppkommer för bolaget.

Ansvar enligt första och andra styckena gäller inte för den som visar att han eller hon inte har varit försumlig.

I sådana fall som avses i 13 § 1 gäller ansvaret enligt första stycket 1 endast om bolagets eget kapital, beräknat enligt 14 §, understeg hälften av bolagets registrerade aktiekapital vid den tidpunkt då styrelsens skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning uppkom. Ansvaret gäller inte

om bolagets eget kapital hade stigit över denna gräns efter den angivna tidpunkten men innan kontrollbalansräkningen senast skulle vara upprättad.

Personligt betalningsansvar för aktieägare

19 § En aktieägare som med vetskap om att bolaget är skyldigt att gå i likvidation enligt 17 § första stycket deltar i ett beslut att fortsätta bolagets verksamhet ansvarar solidariskt med dem som svarar enligt 18 § för de förpliktelser som uppkommer för bolaget efter den tidpunkt som anges i 17 § andra stycket.

Ansvarsperiodens slut

20 § Ansvaret enligt 18 och 19 §§ omfattar inte förpliktelser som uppkommer sedan

1. en ansökan enligt 17 § andra stycket har gjorts,
2. en kontrollbalansräkning som utvisar att bolagets eget kapital, beräknat enligt 14 §, uppgår till det registrerade aktiekapitalet har granskats av bolagets revisor och lagts fram på bolagsstämma, eller
3. bolagsstämman, Bolagsverket eller domstol har beslutat om likvidation.

Tvångslikvidation och inlösen på grund av majoritetsmissbruk

Likvidation

21 § Om en aktieägare genom att missbruka sitt inflytande i bolaget uppsåtligen har medverkat till en överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen, kan allmän domstol på talan av ägare till en tiondel av samtliga aktier besluta att bolaget skall gå i likvidation, om det finns särskilda skäl till det på grund av missbrukets långvarighet eller någon annan anledning.

Om en aktieägare, sedan en talan enligt första stycket har väckts, för sin del återkallar talan, kan övriga aktieägare som har väckt talan fullfölja denna.

Inlösen av aktier

22 § I det fall som avses i 21 § kan domstolen på yrkande av bolaget i stället för att besluta om likvidation ålägga bolaget att inom viss tid lösa in kärandens aktier. Om bolaget inte löser in aktierna inom den tid som domstolen har fastställt, skall domstolen på talan av den vars aktier skulle ha lösts in besluta att bolaget skall gå i likvidation.

När domstolen prövar bolagets yrkande skall den ta särskild hänsyn till de anställdas och borgenärernas intressen. Inlösen får inte ske om bolagets eget kapital, beräknat enligt 14 §, efter inlösen skulle understiga hälften av det registrerade aktiekapitalet.

Syssloman

23 § Om talan har väckts enligt 21 § och det finns en påtaglig risk att fortsatt missbruk väsentligt skadar kärandens rätt, får domstolen utse en eller flera sysslomän att i styrelsens och den verkställande direktörens ställe förvalta bolaget till dess att domstolens beslut i frågan om likvidation har vunnit laga kraft. Beslutet att utse en syssloman gäller omedelbart. Beslutet skall registreras i aktiebolagsregistret.

Ett beslut i en fråga om utseende av syssloman får överklagas särskilt. En domstol som skall pröva ett överklagande får besluta att det överklagade beslutet tills vidare inte skall gälla. Lag (2007:317).

Handläggningen av frågor om likvidation

Handläggning hos Bolagsverket

24 § I ett ärende enligt 11 § skall Bolagsverket förelägga bolaget samt aktieägare och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande eller efterfrågade handlingar till verket inom en viss tid. Föreläggandet ska delges bolaget, om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Bolagsverket ska kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden. Lag (2010:1977).

Handläggning hos allmän domstol

25 § I ett ärende enligt 12 eller 17 § ska domstolen förelägga bolaget samt aktieägare och borgenärer som vill yttra sig i ärendet att komma in med ett skriftligt yttrande till domstolen inom en viss tid. Föreläggandet ska delges bolaget, om det kan ske på annat sätt än enligt 38 och 47–51 §§ delgivningslagen (2010:1932). Domstolen ska kungöra föreläggandet i Post- och Inrikes Tidningar minst en månad före utgången av den utsatta tiden. Lag (2010:1977).

Avgift

26 § Om Bolagsverket självmant meddelar bolaget ett likvidationsföreläggande som grundar sig på 11 § första stycket 1, skall bolaget förpliktas att betala en särskild avgift för kostnaderna i likvidationsärendet.

Bolaget får förpliktas att betala en avgift enligt första stycket endast om Bolagsverket senast sex veckor innan föreläggandet meddelades har skickat en påminnelse till bolaget på dess senaste anmälda postadress om den brist som föreläggandet avser. Påminnelsen skall innehålla en upplysning om att bolaget kan bli skyldigt att betala en avgift om bristen inte avhjälpas.

Om det kommer fram i likvidationsärendet att det inte fanns grund för tvångslikvidation när föreläggandet meddelades, skall avgiftsbeslutet upphävas.

Regeringen får meddela föreskrifter om avgiftens storlek.

27 § Bolaget skall befrias från avgiften enligt 26 § om den underlåtenhet som har föranlett avgiften framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som bolaget inte har kunnat råda över. Bolaget skall också befrias från avgiften om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelserna om befrielse från avgift skall beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

Om en avgift inte har betalats efter betalningsuppsmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utskökningsbalken ske.

Beslut om att utse eller entlediga en likvidator

Beslut att utse en likvidator

28 § En domstol skall utse en eller flera likvidatorer när den beslutar om likvidation.

Bolagsverket skall utse en eller flera likvidatorer när

1. verket beslutar om likvidation,
2. verket har registrerat ett beslut om likvidation enligt 8 §, och
3. ett bolag i likvidation i annat fall saknar en till registret anmäld behörig likvidator.

Ett beslut att utse en likvidator skall registreras.

Den som utses till likvidator skall vara lämplig för uppdraget. Den som har ingått i bolagets ledning eller som genom aktieinnehav har utövat ett bestämmande inflytande över bolaget får utses till likvidator endast om det finns särskilda skäl.

Beslut att entlediga en likvidator

29 § Om en likvidator begär att få avgå och visar skäl till det, skall likvidatorn entledigas. En likvidator skall också entledigas om han eller hon inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget.

En likvidator entledigas av domstol eller, om likvidatorn har utsetts av Bolagsverket och själv begär att bli entledigad, av Bolagsverket.

En ansökan om att domstol skall besluta om entledigande kan göras av Bolagsverket, likvidatorn, en aktieägare eller någon annan vars rätt är beroende av likvidationen.

Den som entledigar en likvidator skall genast utse en ny. Detta gäller dock inte om det finns någon annan likvidator och det inte kan anses nödvändigt att utse en ny likvidator i den entledigades ställe.

Genomförandet av likvidationen

Likvidatorns ställning

30 § En likvidator träder i styrelsens och den verkställande direktörens ställe och har i uppdrag att genomföra likvidationen. Bestämmelserna om styrelse och styrelseledamöter i denna lag och tillämplig lag om årsredovisning gäller även i fråga om likvidatorn, om inte annat följer av detta kapitel.

Om bolagsstämman har beslutat att bolaget skall gå i likvidation, företräds bolaget av styrelsen och, i förekommande fall, den verkställande direktören till dess att en likvidator har utsetts.

Revision och annan granskning under likvidationen

31 § Uppdrag att vara revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare upphör inte genom att bolaget går i likvidation. Bestämmelserna i 9 och 10 kap. skall tillämpas under likvidationen.

Revisorn skall i revisionsberättelsen uttala sig om huruvida likvidationen fördröjs i onödan.

Bolagsstämmans ställning under likvidationen

32 § Bestämmelserna i denna lag om bolagsstämma gäller även under likvidationen, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel eller av ändamålet med likvidationen.

Redovisning för tiden innan likvidator utsågs

33 § När bolaget har gått i likvidation och en likvidator har utsetts, ska styrelsen och den verkställande direktören genast redovisa sin förvaltning av bolagets angelägenheter under den tid för vilken redovisningshandlingar inte förut har lagts fram på bolagsstämma. Redovisningen ska upprättas enligt tillämplig lag om årsredovisning och granskas av bolagets revisor enligt bestämmelserna om revision i 9 kap. denna lag. Redovisningen och revisionsberättelsen ska läggas fram på bolagsstämma så snart det kan ske. Bestämmelserna i 7 kap. 11 § 3 och 25 § om stämmans behandling av frågan om ansvarsfrihet och om tillhandahållande av handlingar inför stämman ska tillämpas.

Om den tid som redovisningen ska avse omfattar även föregående räkenskapsår, ska det upprättas en särskild redovisning för det året och, om bolaget är ett moderbolag som är skyldigt att upprätta koncernredovisning, en särskild koncernredovisning. Lag (2010:834).

Kallelse på okända borgenärer

34 § Likvidatorn skall snarast efter det att han eller hon har tillträtt ansöka om kallelse på bolagets okända borgenärer enligt lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.

Avvecklingen av rörelsen

35 § Så snart det kan ske skall likvidatorn genom försäljning på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt förvandla bolagets egendom till pengar, i den utsträckning det behövs för likvidationen, samt betala bolagets skulder. Bolagets rörelse får fortsättas, om det behövs för en ändamålsenlig avveckling eller för att de anställda skall få skälig tid att skaffa sig ny anställning.

Obestånd

36 § Om bolaget är på obestånd, skall likvidatorn ansöka om att bolaget försätts i konkurs.

Redovisning under likvidationen

37 § Likvidatorn skall för varje räkenskapsår upprätta en årsredovisning, som skall läggas fram på årsstämman. I fråga om stämman och redovisningen skall följande bestämmelser inte tillämpas: 7 kap. 11 § 2 denna lag, 2 kap. 1 § andra stycket, 5 kap. 18-25 §§, 6 kap. 2 och 5 §§ årsredovisningslagen (1995:1554), samt 5 kap. 2 § 3 och 6 kap. 3 § lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

I balansräkningen får det egna kapitalet tas upp i en post. Balansräkningen skall innehålla uppgift om aktiekapitalet, i förekommande fall fördelat på olika aktieslag.

En tillgång får inte tas upp till högre värde än den beräknas inbringa efter avdrag för försäljningskostnaderna. Om en tillgång kan beräknas inbringa ett väsentligt högre belopp än det värde som tas upp i balansräkningen, skall det beräknade beloppet anges särskilt vid tillgångsposten. Om en skuld eller likvidationskostnad kan beräknas kräva ett belopp som väsentligt avviker från vad som har redovisats som skuld, skall det beräknade beloppet anges vid skuldposten.

Bestämmelserna om koncernredovisning och om delårsrapport i tillämplig lag om årsredovisning skall inte tillämpas på bolag i likvidation.

Skifte

38 § När den anmälningstid som har satts ut i kallelsen på okända borgenärer har löpt ut och alla kända skulder har betalats, skall likvidatorn skifta bolagets återstående tillgångar. Om det råder tvist om en skuld eller om en skuld inte har förfallit till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall pengar sättas av till betalning av skulden och återstoden skiftas.

Talan mot skifte

39 § En aktieägare som är missnöjd med skiftet får väcka talan mot bolaget senast tre månader efter det att slutredovisning enligt 40 § lades fram på bolagsstämma.

Om skiftet ändras till följd av en talan enligt första stycket, skall den som har uppburit för mycket återbära överskjutande del. På värdet av den egendom som skall återbäras skall mottagaren betala ränta enligt 5 § räntelagen (1975:635) från det att egendomen lämnades ut till dess att ränta skall betalas enligt 6 § räntelagen till följd av 3 eller 4 § samma lag. Om det uppkommer brist vid återbäringen, är de personer som har medverkat till skiftet ansvariga för denna enligt bestämmelserna i 17 kap. 7 §.

Slutredovisning

40 § När uppdraget som likvidator har fullgjorts, skall likvidatorn så snart som möjligt lämna slutredovisning för förvaltningen genom en förvaltningsberättelse som avser likvidationen i dess helhet. Berättelsen skall även innehålla en redogörelse för skiftet. Tillsammans med berättelsen skall lämnas redovisningshandlingar för hela likvidationstiden.

Berättelsen och redovisningshandlingarna skall lämnas till bolagets revisor. Revisorn skall inom en månad därefter lämna en revisionsberättelse över slutredovisningen och förvaltningen under likvidationen.

När revisionsberättelsen har lämnats till likvidatorn, skall han eller hon genast kalla aktieägarna till en bolagsstämma för granskning av slutredovisningen. Förvaltningsberättelsen med bifogade redovisningshandlingar och revisionsberättelsen skall under minst två veckor före bolagsstämman hållas tillgängliga hos bolaget för aktieägarna. Kopior av handlingarna skall genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress. Handlingarna skall läggas fram på stämman.

Bolagsstämman skall fatta beslut angående ansvarsfrihet för likvidatorn. I fråga om beslutet gäller bestämmelserna i 7 kap. 14 § andra stycket. Lag (2007:317).

Bolagets upplösning

41 § När likvidatorn har lagt fram slutredovisningen, är bolaget upplöst. Likvidatorn skall genast anmäla detta för registrering i aktiebolagsregistret. Kopior av de handlingar som anges i 40 § tredje stycket skall bifogas anmälan.

Preskription av rätt till andel i tillgångarna

42 § En aktieägare som inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på bolagsstämma anmäler sig för att lyfta vad han eller hon har fått vid skiftet förlorar sin rätt till andel i de skiftade tillgångarna. Med tillämpning av 44 § skall kvarvarande tillgångar då skiftas mellan bolagets övriga aktieägare. Om tillgångarna är av obetydligt värde, kan allmän domstol på anmälan av likvidatorn besluta att tillgångarna skall tillfalla Allmänna arvsfonden.

Skadeståndstalan

43 § Trots bestämmelserna i 41 § kan ägare till en tiondel av samtliga aktier hos likvidatorn begära bolagsstämma för behandling av en fråga om talan om skadestånd till bolaget enligt 29 kap. 1–3 §§. I så fall skall bestämmelsen i 7 kap. 17 § andra stycket tillämpas.

Fortsatt likvidation

44 § Om en tillgång framkommer för bolaget efter dess upplösning enligt 41 § eller om talan väcks mot bolaget eller det av annat skäl uppkommer behov av en likvidationsåtgärd, skall likvidationen fortsätta.

Likvidatorn skall genast anmäla den fortsatta likvidationen för registrering i aktiebolagsregistret. Kallelse till den första bolagsstämman efter återupptagandet skall ske enligt bolagsordningen. Dessutom skall skriftlig kallelse sändas till varje aktieägare vars postadress är införd i aktieboken eller på annat sätt känd för bolaget.

Om den tillgång som avses i första stycket är av obetydligt värde, kan allmän domstol på anmälan av likvidatorn besluta att tillgången i stället skall tillfalla Allmänna arvsfonden.

Upphörande av likvidation

45 § Om bolaget har gått i likvidation på grund av bolagsstämmans beslut eller, i de fall som avses i 17 § och 51 § första stycket, på grund av domstols beslut, kan stämman sedan bolagets revisor har yttrat sig besluta att likvidationen skall upphöra och bolagets verksamhet återupptas. Ett sådant beslut får dock inte fattas, om

1. det finns grund för tvångslikvidation enligt 11 eller 12 §,
2. bolagets eget kapital, beräknat enligt 14 §, enligt revisorns yttrande inte uppgår till det registrerade aktiekapitalet, eller
3. utskiftning har ägt rum.

När bolagsstämman beslutar att likvidationen skall upphöra, skall den samtidigt välja styrelse.

Likvidatorn skall se till att beslutet om att likvidationen skall upphöra och valet av styrelse genast anmäls för registrering i aktiebolagsregistret. Beslutet får inte verkställas förrän det har registrerats.

46 § Om ett likvidationsbeslut som har gått i verkställighet har blivit upphävt genom en domstols dom eller beslut som har vunnit laga kraft, skall likvidatorn genast anmäla detta för registrering i aktiebolagsregistret samt, om det upphävda likvidationsbeslutet är sådant som avses i 11, 12, 17 eller 21 §, kalla till bolagsstämma för val av styrelse. Lag (2005:812).

47 § När en likvidation har upphört enligt 45 eller 46 §, skall 40 § tillämpas. Kopior av de handlingar som anges i 40 § tredje stycket skall ges in till Bolagsverket.

Konkurs

Registrering

48 § Beslut om konkurs och beslut om företagsrekonstruktion skall registreras i aktiebolagsregistret.

Företrädare för bolaget i dess egenskap av konkursgäldenär

49 § Under konkursen företräds bolaget som konkursgäldenär av den styrelse och verkställande direktör eller de likvidatorer som fanns vid konkursens början. Bestämmelserna i denna lag om rätt att avgå, om entledigande och om ny tillsättning gäller dock även under konkursen.

Bolagets upplösning efter konkurs

50 § Om bolaget är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott, är bolaget upplöst när konkursen avslutas. Finns det efter konkursens avslutande tillgångar som inte omfattas av konkursen eller väcks talan mot bolaget eller uppkommer det av annat skäl behov av en likvidationsåtgärd, skall allmän domstol på ansökan av den som berörs besluta om likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart. Kallelse till den första bolagsstämman efter beslutet skall ske enligt 44 § andra stycket.

Likvidation efter överskottskonkurs m.m.

51 § Om en konkurs avslutas med överskott eller läggs ned efter frivillig uppgörelse eller om egendomen i konkursboet återställs till bolaget till följd av att ackord har fastställts, skall allmän domstol i samband med att konkursen avslutas besluta att bolaget skall gå i likvidation. Ett sådant beslut gäller omedelbart.

Var bolaget i likvidation när det försattes i konkurs, skall likvidationen fortsätta enligt 44 §, om konkursen avslutas på det sätt som anges i första stycket.

Särskilda bestämmelser om tillhandahållande av förslag till beslut m.m. i vissa publika aktiebolag.

52 § I ett publikt aktiebolag, vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, ska styrelsen hålla förslaget enligt 3 §, i förekommande fall tillsammans med de handlingar som anges i 4 §, tillgängligt för aktieägarna under minst tre veckor närmast före den bolagsstämma där frågan om likvidation ska prövas. Kopior av handlingarna ska genast och utan kostnad för mottagaren sändas till de aktieägare som begär det och uppger sin postadress.

Handlingarna ska hållas tillgängliga på bolagets webbplats under minst tre veckor närmast före stämman och dagen för stämman. De ska vidare läggas fram på stämman. Lag (2010:1516).

29 kap. Skadestånd

Stiftares, styrelseledamots och verkställande direktörs skadeståndsansvar

1 § En stiftare, styrelseledamot eller verkställande direktör som när han eller hon fullgör sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet skadar bolaget skall ersätta skadan. Detsamma gäller när skadan tillfogas en aktieägare eller någon annan genom överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Om bolaget har upprättat ett prospekt, en erbjudandehandling som avses i 2 a kap. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument eller ett sådant dokument som avses i 2 b kap. 2 § samma lag, gäller vad som sägs i första stycket andra meningen även skada som tillfogas genom överträdelse av 2, 2 a eller 2 b kap. nämnda lag eller kommissionens förordning (EG) nr 809/2004 av den 29 april 2004 om genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/71/EG i fråga om informationen i prospekt, utformningen av dessa, införlivande genom hänvisning samt offentliggörande av prospekt och spridning av annonser. Lag (2006:457).

Revisors, lekmannarevisors och särskild granskares skadeståndsansvar

2 § En revisor, lekmannarevisor eller särskild granskare är ersättningsskyldig enligt de grunder som anges i 1 §. Han eller hon ska även ersätta skada som uppsåtligen eller av oaktsamhet vållas av hans eller hennes medhjälpare. I de fall som avses i 9 kap. 44 § och 46 § andra stycket samt 10 kap. 18 § andra stycket denna lag samt 3 kap. 1 § lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism svarar dock revisorn, lekmannarevisorn eller den särskilda granskaren endast för skada på grund av oriktiga uppgifter som han eller hon eller en medhjälpare har haft skäligen anledning att anta var oriktiga.

Om ett registrerat revisionsbolag är revisor eller särskild granskare, är det detta bolag och den som är huvudansvarig för revisionen eller granskningen som är ersättningsskyldiga. Lag (2010:834).

Aktieägares skadeståndsansvar

3 § En aktieägare skall ersätta skada som han eller hon uppsåtligen eller av grov oaktsamhet tillfogar bolaget, en aktieägare eller någon annan genom att medverka till överträdelse av denna lag, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

Aktieägares inlösenkyldighet vid missbruk

4 § Om det är motiverat med hänsyn till faran för fortsatt missbruk och förhållandena i övrigt, är en aktieägare som avses i 3 § också skyldig att lösa in skadelidande aktieägares aktier. Lösenbeloppet skall bestämmas till ett belopp som är skäligt med hänsyn till bolagets ställning och övriga omständigheter.

Jämknings av skadestånd

5 § Om någon är ersättningsskyldig enligt 1-3 §§, kan skadeståndet jämkas efter vad som är skäligt med hänsyn till handlingens art, skadans storlek och omständigheterna i övrigt.

Gemensamt skadeståndsansvar

6 § Om flera skall ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet i den mån inte skadeståndsskyldigheten har jämkats för någon av dem enligt 5 §. Vad någon av dem har betalat i skadestånd får återkrävas av de andra efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Talan om skadestånd till bolaget

7 § Talan om skadestånd till bolaget enligt 1–3 §§ får väckas, om majoriteten eller en minoritet bestående av ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget, vid bolagsstämma har biträtt ett förslag om att väcka en skadeståndstalan eller, när det gäller en styrelseledamot eller den verkställande direktören, har röstat mot ett förslag om ansvarsfrihet.

8 § En uppgörelse i fråga om skadeståndsskyldighet till bolaget enligt 1–3 §§ får träffas endast av bolagsstämman och endast under förutsättning att inte ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget röstar mot förslaget om uppgörelse.

Om en aktieägare för skadeståndstalan för bolagets räkning, får en uppgörelse inte träffas utan hans eller hennes samtycke.

9 § Ägare till minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget får i eget namn föra talan om skadestånd till bolaget enligt 1–3 §§. Om en aktieägare sedan talan har väckts avstår från talan, kan de övriga ändå fullfölja denna.

Den som har väckt talan svarar för rättegångskostnaderna men har rätt till ersättning av bolaget för kostnader som täcks av vad som har kommit bolaget till godo genom rättegången.

Tiden för att väcka talan

10 § Talan för bolagets räkning mot en styrelseledamot eller den verkställande direktören om skadestånd på grund av beslut eller åtgärd under ett räkenskapsår skall väckas senast ett år från det att årsredovisningen och revisionsberättelsen för räkenskapsåret lades fram på bolagsstämman.

11 § Har bolagsstämman beslutat att bevilja ansvarsfrihet eller att inte föra en skadeståndstalan utan att aktieägare till sådant antal som anges i 7 § har röstat emot det eller har tiden för att väcka talan gått ut enligt 10 §, får talan enligt 7 eller 9 § ändå väckas, om det i årsredovisningen eller i revisionsberättelsen eller på annat sätt inte har lämnats i väsentliga hänseenden riktiga och fullständiga uppgifter till bolagsstämman om det beslut eller den åtgärd som talan grundas på.

Att tiden för att väcka talan kan vara begränsad även i sådana fall som avses i första stycket framgår av 13 §.

12 § Trots bestämmelserna i 7–11 §§ får styrelsen föra en skadeståndstalan som grundas på brott.

13 § Talan för bolagets räkning enligt 1–3 §§ som inte grundas på brott får inte väckas mot

1. en stiftare sedan fem år har förflutit från bolagets bildande,
2. en styrelseledamot eller den verkställande direktören sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår då beslut eller åtgärder som talan grundas på fattades eller vidtogs,
3. en revisor sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som revisionsberättelsen avser,
4. en lekmannarevisor sedan fem år har förflutit från utgången av det räkenskapsår som granskningsrapporten avser,
5. en särskild granskare sedan fem år har förflutit från den dag när yttrandet över den särskilda granskningen lades fram på bolagsstämman,
6. en aktieägare sedan två år har förflutit från beslut eller åtgärder som talan grundas på.

Konkursbos rätt att föra talan

14 § Om bolaget har försatts i konkurs efter en ansökan som har gjorts innan den tid som anges i 13 § har gått ut, får konkursboet föra talan enligt 1-3 §§ trots att frihet från skadeståndsansvar har inträtt enligt 7, 8 eller 10 §. Efter utgången av den tid som anges i 13 § får en sådan talan dock inte väckas senare än sex månader från edgångssammanträde.

30 kap. Straff och vite

Straff

1 § Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som

1. uppsåtligen bryter mot 1 kap. 7 eller 8 §,
2. uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att enligt denna lag föra aktiebok eller hålla aktiebok tillgänglig,
3. uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 8 kap. 18 § andra meningen, 20 § första stycket eller 21 § andra stycket, eller
4. uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 21 kap. 1, 3, 5 eller 10 §.

En central värdepappersförvarares underlåtenhet att fullgöra de uppgifter som anges i 5 kap. 12 § andra stycket skall inte medföra ansvar enligt första stycket 2.

Till straff som anges i första stycket döms också den som uppsåtligen medverkar till ett beslut att utse en styrelseledamot, styrelsesuppleant, verkställande direktör eller vice verkställande direktör i strid med 8 kap. 12 eller 32 §, om åtgärden är ägnad att dölja vem eller vilka som utövar eller har utövat den faktiska ledningen av bolaget. Detsamma gäller den som uppsåtligen åtar sig ett sådant uppdrag i strid med 8 kap. 12 eller 32 §.

Trots vad som sägs i 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket 4 mot 21 kap. 1, 3 eller 5 § eller för brott enligt tredje stycket dömas ut, om den misstänkte har häktats eller fått del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

I de fall som avses i 9 kap. 41 § och 10 kap. 16 § skall det inte följa ansvar enligt 20 kap. 3 § brottsbalken. Lag (2007:317).

Vite

2 § Den som

1. lämnar osann uppgift i ett sådant intyg eller sådan annan handling enligt denna lag som upprättas i elektronisk form,
2. i ett ärende enligt denna lag oriktigt intygar att en elektronisk handling överensstämmer med originalet, eller
3. lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen i en försäkran som enligt förordning som ansluter till denna lag lämnas på heder och samvete och som upprättas i elektronisk form, döms, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, till böter eller fängelse i högst sex månader.

Det som sägs i första stycket gäller också den som begår en sådan gärning som avses i första stycket 3 av grov oaktsamhet.

Om brott som avses i första stycket är att anse som grovt, döms till fängelse i högst två år. Lag (2008:88).

3 § Bolagsverket kan vid vite förelägga den verkställande direktören eller en styrelseledamot att fullgöra skyldighet enligt denna lag eller annan författning att

1. hos verket göra en behörig anmälan för registrering i aktiebolagsregistret,
2. på bolagets brev, fakturor, orderblanketter och webbplatser lämna sådana uppgifter som anges i 28 kap. 5 §.

Föreläggande enligt första stycket 1 får inte meddelas, om underlåtenheten att göra anmälan medför att den fråga som bolagsstämman eller styrelsen har beslutat om faller eller att bolaget blir skyldigt att gå i likvidation.

Frågor om utdömande av vite prövas av Bolagsverket. Lag (2006:486).

Lag (1996:359) om europeiska företagsråd

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om inrättande av europeiska företagsråd bestående av arbetstagarrepresentanter eller införande av något annat förfarande för information till och samråd med arbetstagare i gemenskapsföretag och företagsgrupper som verkar i minst två EES-länder.

2 § Informations- och samrådsförfarandet kommer till stånd på följande sätt. Det bildas en förhandlingsdelegation för arbetstagarna som har till uppgift att tillsammans med gemenskapsföretaget, eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp, träffa ett avtal om europeiskt företagsråd eller något annat förfarande för information och samråd. I vissa fall skall ett europeiskt företagsråd inrättas enligt 23–35 §§.

Definitioner

3 § I denna lag avses med

- EES-länder: staterna i Europeiska unionen samt de övriga stater som omfattas av EES-avtalet,
- företag: en ekonomisk verksamhet i privat eller offentlig regi som bedrivs av en fysisk eller en juridisk person,
- gemenskapsföretag: ett företag som har verksamhet i minst två EES-länder,
- kontrollerande företag: ett företag som utövar ett bestämmande inflytande över ett annat företag, det kontrollerade företaget,
- företagsgrupp: en grupp av företag, som har företag i minst två EES-länder, där ett kontrollerande företag och minst ett kontrollerat företag ingår. Lag (1999:1422).

Lagens tillämpningsområde

4 § Denna lag gäller för

1. gemenskapsföretag som har
  - minst 1 000 arbetstagare i EES-länderna, och
  - minst 150 arbetstagare i vart och ett av minst två EES-länder, samt
2. företagsgrupper som har
  - minst 1 000 arbetstagare i EES-länderna,
  - minst två av sina företag i olika EES-länder, och
  - minst ett av sina företag med minst 150 arbetstagare i ett EES-land och minst ett annat av sina företag med minst 150 arbetstagare i ett annat EES-land.

Antalet arbetstagare i Sverige beräknas som ett medeltal av antalet arbetstagare under de två närmast föregående verksamhetsåren.

5 § När ett gemenskapsföretag eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp har säte i Sverige vilar förpliktelseerna enligt denna lag på det företaget. Bestämmelserna i 16 och 26 §§ om hur arbetstagarrepresentanter skall utses tillämpas även på filialer och kontrollerade företag i Sverige.

När gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp inte har säte i något EES-land, skall förpliktelseerna enligt denna lag vila på en filial eller ett kontrollerat företag i

Sverige, om gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget har utsett filialen eller företaget i Sverige att svara för förpliktelserna.

När gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp inte har säte i något EES-land och inte heller har utsett en filial eller ett företag i något EES-land, skall förpliktelserna enligt denna lag vila på en filial eller ett kontrollerat företag i Sverige, om det där finns fler arbetstagare än i någon annan verksamhet som gemenskapsföretaget bedriver i EES-länderna eller i något annat företag som företagsgruppen har i EES-länderna.

6 § I fråga om gemenskapsföretag eller företagsgrupper där det senast den 22 september 1996 fanns ett gällande avtal om gränsöverskridande information till och samråd med arbetstagare och som omfattade alla gemenskapsföretagets eller företagsgruppens arbetstagare i EES-länderna med undantag för Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland, gäller endast 39–41 §§. Lag (1999:1422).

6 a § I fråga om gemenskapsföretag eller företagsgrupper där det finns ett gällande avtal som avses i 6 §, vilket senast den 1 juli 2000 omfattar även gemenskapsföretagets eller företagsgruppens arbetstagare i Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland, gäller endast 39–41 §§. Lag (1999:1422).

6 b § I fråga om sådana gemenskapsföretag eller företagsgrupper som faller inom lagens tillämpningsområde enbart på den grund att lagen avser verksamhet i Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland och där det senast den 1 mars 2000 finns ett gällande avtal om gränsöverskridande information till och samråd med arbetstagare, vilket avtal omfattar alla gemenskapsföretagets eller företagsgruppens arbetstagare i EES-länderna, gäller endast 39–41 §§. Lag (1999:1422).

6 c § När ett sådant avtal som avses i 6 b § har löpt ut eller löper ut skall lagen tillämpas i sin helhet. Om avtalet har förnyats eller förnyas gäller dock fortfarande endast 39–41 §§. Lag (1999:1422).

7 § Genom ett kollektivavtal som har slutits eller godkänts av en central arbetstagarorganisation får det göras avvikelser från lagens bestämmelser, under förutsättning att avtalet inte innebär att mindre förmånliga regler skall tillämpas för arbetstagersidan än som följer av rådets direktiv 94/45/EG av den 22 september 1994 om inrättandet av ett europeiskt företagsråd eller ett förfarande i gemenskapsföretag och grupper av gemenskapsföretag för information till och samråd med arbetstagare samt direktiv 97/74/EG av den 15 december 1997 om att utvidga nyss nämnda direktiv till att avse Förenade kungariket Storbritannien och Nordirland. Lag (1999:1422).

8 § Gemenskapsföretags eller företagsgruppers verksamheter som är av religiös, vetenskaplig, konstnärlig eller annan ideell natur eller som har kooperativt, fackligt, politiskt eller annat opinionsbildande ändamål undantas från lagens tillämpningsområde såvitt avser verksamhetens mål och inriktning.

8 a § Om ett gemenskapsföretag eller ett kontrollerande företag i en företagsgrupp är ett europabolag enligt rådets förordning (EG) nr 2157/2001 av den 8 oktober 2001 om stadga för europabolag, skall denna lag inte tillämpas på europabolaget eller dess dotterbolag. Lagen skall dock tillämpas på europabolag och dess dotterbolag om förhandlingsdelegationen enligt 21 § lagen (2004:559) om arbetstagarinflytande i europabolag beslutat att avstå från att inleda förhandlingar om ett avtal om arbetstagarinflytande i europabolaget eller att avbryta pågående sådana förhandlingar.

Om ett gemenskapsföretag eller ett kontrollerande företag i en företagsgrupp blir dotterbolag till ett europabolag efter dess bildande, skall denna lag tillämpas på dotterbolaget om det inte omfattas av inflytande enligt lagen om arbetstagarinflytande i europabolag. Lag (2004:561).

8 b § Om ett gemenskapsföretag eller ett kontrollerande företag i en företagsgrupp är ett europakooperativ enligt rådets förordning (EG) nr 1435/2003 av den 22 juli 2003 om stadga för europeiska kooperativa föreningar (SCE-föreningar), skall denna lag inte tillämpas på europakooperativet eller dess dotterföretag. Lagen skall dock tillämpas på europakooperativ och dess dotterföretag om förhandlingsdelegationen enligt 24 § lagen (2006:477) om arbetstagarinflytande i europakooperativ beslutat att avstå från att inleda förhandlingar om ett avtal om arbetstagarinflytande i europakooperativet eller beslutat att avbryta pågående sådana förhandlingar.

Om ett gemenskapsföretag eller ett kontrollerande företag i en företagsgrupp blir dotterföretag till ett europakooperativ efter dess bildande, skall denna lag tillämpas på dotterföretaget om det inte omfattas av inflytande enligt lagen om arbetstagarinflytande i europakooperativ. Lag (2006:478).

Kontrollerande företag

9 § Om inte annat visas, skall ett företag anses utöva ett bestämmande inflytande över ett annat företag, om det i eget eller någon annans namn

1. har rätt att utse fler än hälften av medlemmarna i det andra företags styrelse eller motsvarande ledningsorgan,
2. kontrollerar mer än hälften av rösterna för aktierna eller andelarna i företaget, eller
3. äger mer än hälften av aktierna eller andelarna i företaget.

10 § Om flera företag inom en företagsgrupp anses kunna utöva ett bestämmande inflytande över ett annat företag, skall i första hand det företag som avses i 9 § 1 och i andra hand det företag som avses i 9 § 2 anses som kontrollerande företag. Detta gäller om det inte visas att ett annat företag utövar ett bestämmande inflytande.

11 § Sådana investmentbolag som avses i artikel 3.5 a eller 3.5 c i rådets förordning (EEG) nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer³ skall inte anses vara kontrollerande företag i förhållande till andra företag på grund av aktie- eller andelsinnehav, även om kraven i 9 § är uppfyllda.

12 § En konkursförvaltare, rekonstruktör eller likvidator som vidtar åtgärder enligt bestämmelserna i konkurslagen (1987:672), lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, aktiebolagslagen (2005:551) eller motsvarande lagstiftning skall vid tillämpningen av denna lag inte anses utöva ett bestämmande inflytande över ett företag. Lag (2005:921).

Företagets ansvar

13 § Gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp skall aktivt verka för inrättandet av ett europeiskt företagsråd eller införandet av något annat förfarande för information och samråd.

Gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget skall tillhandahålla uppgifter om antalet arbetstagare i verksamheter som gemenskapsföretaget eller företagsgruppen bedriver i olika EES-länder.

Förhandlingsdelegation för arbetstagarna

När en förhandlingsdelegation skall bildas

14 § En förhandlingsdelegation för arbetstagarna skall bildas

1. när gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp tar initiativ till förhandlingar om inrättande av ett europeiskt företagsråd eller införande av något annat förfarande för information och samråd, eller
2. när minst 100 arbetstagare eller behöriga representanter för dem vid minst två verksamheter eller företag i minst två EES-länder skriftligen begär att sådana förhandlingar skall inledas.

Sammansättning

15 § I arbetstagarnas förhandlingsdelegation skall arbetstagarna företrädas av en ledamot från vart och ett av de EES-länder där gemenskapsföretaget har verksamhet eller där det kontrollerande företaget eller något kontrollerat företag i en företagsgrupp finns. Därutöver skall

1. ytterligare en ledamot utses för varje EES-land där minst 25 procent men mindre än 50 procent av gemenskapsföretagets eller företagsgruppens arbetstagare finns,
2. ytterligare två ledamöter utses för varje EES-land där minst 50 procent men mindre än 75 procent av gemenskapsföretagets eller företagsgruppens arbetstagare finns, eller
3. ytterligare tre ledamöter utses för det EES-land där minst 75 procent av gemenskapsföretagets eller företagsgruppens arbetstagare finns.

Arbetstagarnas förhandlingsdelegation skall underrätta gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp om sin sammansättning.

Hur de svenska ledamöterna utses

16 § De svenska ledamöterna i arbetstagarnas förhandlingsdelegation utses av den eller de lokala arbetstagarorganisationer i Sverige som är bundna av kollektivavtal i förhållande till gemenskapsföretaget eller ett eller flera företag i en företagsgrupp. Om det finns flera kollektivavtalsbundna lokala arbetstagarorganisationer och dessa inte kommer överens om annat gäller följande ordning för att utse ledamöterna.

Om det är fråga om att utse en ledamot skall denna utses av den lokala arbetstagarorganisation som företräder det största antalet av de kollektivavtalsbundna arbetstagarna i Sverige vid gemenskapsföretaget eller företagsgruppen. Om det är fråga om att utse flera ledamöter skall den ordning gälla för hur arbetstagarrepresentanter utses som finns angiven i 8 § andra och tredje styckena lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Om arbetsgivaren inte är bunden av kollektivavtal i förhållande till någon arbetstagarorganisation, skall de svenska ledamöterna utses av den lokala arbetstagarorganisation i Sverige som företräder flest arbetstagare vid gemenskapsföretaget eller företagsgruppen. Detta gäller om de lokala arbetstagarorganisationerna inte kommer överens om annat.

Lokala arbetstagarorganisationer som tillhör samma huvudorganisation skall anses som en organisation.

Kostnader

17 § Kostnaderna för att en förhandlingsdelegation för arbetstagarna skall kunna bildas och utföra sina uppgifter skall bäras av gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp, i den utsträckning kostnaderna är skäliga.

Förhandlingar

18 § Gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp skall begära förhandlingar med arbetstagarnas förhandlingsdelegation i syfte att nå ett avtal om europeiskt företagsråd eller de närmare riktlinjerna för något annat förfarande för information och samråd. Vid förhandlingarna får arbetstagarnas förhandlingsdelegation biträdas av experter som delegationen utser.

19 § Arbetstagarnas förhandlingsdelegation får, med minst två tredjedelar av rösterna, besluta att inte inleda sådana förhandlingar som avses i 18 § eller att avbryta pågående förhandlingar med syfte att inte ingå något avtal. En begäran om att sammankalla en förhandlingsdelegation för att inleda eller återuppta förhandlingar får göras tidigast två år efter ett sådant beslut, om inte parterna kommer överens om något annat.

20 § För att arbetstagarnas förhandlingsdelegation skall kunna ingå ett avtal om europeiskt företagsråd eller något annat förfarande för information och samråd, måste mer än hälften av ledamöterna i delegationen enas om det.

Avtal

21 § I ett avtal om europeiskt företagsråd skall fastställas

1. de företag eller verksamheter som skall omfattas av avtalet,
2. företagsrådets sammansättning och mandatperiod,
3. företagsrådets uppgifter och förfarande för information och samråd,
4. platsen för företagsrådets möten samt mötesfrekvensen och mötenas längd,
5. de ekonomiska och materiella resurser som skall ställas till företagsrådets förfogande, och
6. avtalets löptid och omförhandlingsförfarande, särskilt med beaktande av förändringar i gemenskapsföretagets eller företagsgruppens verksamhet.

22 § I stället för ett avtal om europeiskt företagsråd kan parterna avtala om något annat förfarande för information till och samråd med arbetstagarna. Ett sådant avtal skall innehålla riktlinjer för informations- och samrådsförfarandet och behandla

- arbetstagarrepresentanternas rätt till information, särskilt om gränsöverskridande frågor som har en betydande inverkan på arbetstagarnas intressen, och
- arbetstagarrepresentanternas rätt att sammanträda för att diskutera den information de har fått.

Vad som gäller om avtal inte träffas

När reglerna skall tillämpas

23 § Ett europeiskt företagsråd skall inrättas enligt 24–35 §§ om

1. gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp och arbetstagarnas förhandlingsdelegation kommer överens om det,
2. gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp vägrar att inleda förhandlingar med arbetstagarnas förhandlingsdelegation inom sex månader från det att förhandlingar har begärts enligt 14 §,

3. gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp och arbetstagar-
nas förhandlingsdelegation inte har nått en överenskommelse om ett avtal om europeiskt fö-
retagsråd eller något annat förfarande för information och samråd inom tre år antingen från
tidpunkten då gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget tog initiativ till förhand-
lingar enligt 14 § eller från tidpunkten för begäran om förhandlingar enligt 14 §, eller
4. ett avtal som avses i 6–6 c §§ eller som har träffats enligt bestämmelserna i denna lag upphör
att gälla och ett nytt avtal inte har träffats inom sex månader från upphörandet. Lag (1999:1422).

Det europeiska företagsrådets sammansättning

24 § Det europeiska företagsrådet skall bestå av högst 30 ledamöter.

I företagsrådet skall arbetstagarerna företrädas av minst en ledamot från vart och ett av de EES-
länder där gemenskapsföretaget har verksamhet eller där det kontrollerande företaget eller något
kontrollerat företag i en företagsgrupp finns. Därutöver skall

1. ytterligare två ledamöter utses för varje EES-land där minst 25 procent men mindre än 50
procent av gemenskapsföretagets eller företagsgruppens arbetstagare finns,
2. ytterligare fyra ledamöter utses för varje EES-land där minst 50 procent men mindre än 75
procent av gemenskapsföretagets eller företagsgruppens arbetstagare finns, eller
3. ytterligare sex ledamöter utses för det EES-land där minst 75 procent av gemenskapsföreta-
gets eller företagsgruppens arbetstagare finns.

Om inte annat avtalas skall företagsrådet vartannat år pröva, om förändringar i gemenskapsföre-
tagets eller företagsgruppens verksamhet leder till att företagsrådet skall ges en ny sammansätt-
ning. Vid denna prövning skall första och andra styckena tillämpas.

25 § Det europeiska företagsrådet skall underrätta gemenskapsföretaget eller det kontrolle-
rande företaget i en företagsgrupp om sin sammansättning.

Hur de svenska ledamöterna utses

26 § De svenska ledamöterna i det europeiska företagsrådet utses bland de anställda i
Sverige vid gemenskapsföretaget eller företagsgruppen.

Ledamöterna i företagsrådet utses av den eller de lokala arbetstagarorganisationer i Sverige
som är bundna av kollektivavtal i förhållande till gemenskapsföretaget eller ett eller flera företag i
en företagsgrupp. Om det finns flera kollektivavtalsbundna lokala arbetstagarorganisationer och
dessa inte kommer överens om annat gäller följande ordning för att utse ledamöterna.

Om det är fråga om att utse en ledamot skall denna utses av den lokala arbetstagarorganisa-
tion som företräder det största antalet av de kollektivavtalsbundna arbetstagarerna i Sverige vid
gemenskapsföretaget eller företagsgruppen. Om det är fråga om att utse flera ledamöter skall
den ordning gälla för hur arbetstagarrepresentanter utses som finns angiven i 8 § andra
och tredje styckena lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

Om arbetsgivaren inte är bunden av kollektivavtal i förhållande till någon arbetstagarorgani-
sation, skall de svenska ledamöterna utses av den lokala arbetstagarorganisation i Sverige som
företräder flest arbetstagare vid gemenskapsföretaget eller företagsgruppen. Detta gäller om de
lokala arbetstagarorganisationerna inte kommer överens om annat.

Lokala arbetstagarorganisationer som tillhör samma huvudorganisation skall anses som en
organisation.

Arbetsordning och arbetsutskott

27 § Företagsrådet fastställer sin egen arbetsordning.

Företagsrådet skall, när dess storlek föranleder det, inom sig utse ett arbetsutskott som består av högst tre ledamöter.

Rätt till information och samråd

28 § Det europeiska företagsrådet skall ha rätt till information och samråd i frågor som rör

- hela gemenskapsföretaget,
- hela företagsgruppen, eller
- minst två av gemenskapsföretagets eller företagsgruppens verksamheter eller företag som är belägna i olika EES-länder.

När det gäller sådana gemenskapsföretag eller företagsgrupper som avses i 5 § andra och tredje styckena, skall företagsrådets befogenheter avse frågor som rör

- samtliga verksamheter eller företag som är belägna i EES-länderna, eller
- minst två av verksamheterna eller företagen som är belägna i olika EES-länder.

29 § Gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp skall minst en gång om året sammanträffa med det europeiska företagsrådet och därvid ge information och samråda om utvecklingen i gemenskapsföretagets eller företagsgruppens affärsverksamhet och om dess framtidsutsikter.

Inför mötet skall gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget ge företagsrådet en skriftlig rapport om de förhållanden som mötet skall handla om.

Mötet skall särskilt handla om följande förhållanden, nämligen

1. gemenskapsföretagets eller företagsgruppens struktur,
2. gemenskapsföretagets eller företagsgruppens ekonomiska och finansiella situation,
3. den förväntade utvecklingen i gemenskapsföretagets eller företagsgruppens verksamhet, produktion och försäljning,
4. sysselsättningsläget och dess förmodade utveckling,
5. investeringar,
6. betydande organisationsförändringar,
7. införandet av nya arbetsmetoder eller produktionsprocesser,
8. produktionsöverföringar,
9. fusioner,
10. nedskärningar eller nedläggning av företag, verksamheter eller betydande delar av dessa, och
11. kollektiva uppsägningar.

30 § Gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp skall, så snart det kan ske, underrätta arbetsutskottet om särskilda omständigheter som i avsevärd utsträckning påverkar arbetstagarnas intressen, särskilt vid omlokalisering, nedläggning av verksamheter eller företag eller kollektiva uppsägningar.

Om arbetsutskottet så begär skall gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget sammanträffa med arbetsutskottet för att informera och samråda med detta om sådana särskilda

omständigheter som avses i första stycket. Vid sådana möten har dessutom de ledamöter i det europeiska företagsrådet rätt att delta som företrädere arbetstagarerna vid de verksamheter eller företag som är direkt berörda av omständigheterna.

Inför mötet skall gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget ge arbetsutskottet en skriftlig rapport om de förhållanden som mötet skall handla om. Arbetsutskottet har rätt att yttra sig över rapporten. Om det inte finns något arbetsutskott, skall vad som sägs om arbetsutskottet avse företagsrådet.

Regler för det europeiska företagsrådet eller arbetsutskottet

31 § Det europeiska företagsrådet eller arbetsutskottet får biträdas av experter som företagsrådet eller utskottet utser.

32 § Det europeiska företagsrådet eller arbetsutskottet har rätt att på gemenskapsföretagets eller det kontrollerande företagets bekostnad sammanträda enskilt inför sammanträffanden med gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp. Därutöver har företagsrådet rätt att på gemenskapsföretagets eller det kontrollerande företagets bekostnad sammanträda enskilt ytterligare en gång per år.

33 § Det europeiska företagsrådet eller arbetsutskottet skall informera representanter för arbetstagarerna vid gemenskapsföretaget eller företagsgruppen om innehållet i och utgången av informations- och samrådsförbandet. Om det inte finns några arbetstagarrepresentanter, skall samtliga arbetstagare informeras.

34 § Fyra år efter det att det europeiska företagsrådet har inrättats skall företagsrådet pröva om förhandlingar skall inledas för att sluta ett avtal som avses i 21 eller 22 § eller om 24–35 §§ skall tillämpas även i fortsättningen.

Avtal enligt 21 eller 22 § ingås av företagsrådet. För att avtal skall kunna ingås krävs att mer än hälften av ledamöterna i rådet enas om det.

Kostnader

35 § Det europeiska företagsrådets och arbetsutskottets kostnader skall bäras av gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp, i den utsträckning kostnaderna är skäligen.

Övriga bestämmelser

36 § Arbetstagarernas förhandlingsdelegation och ett europeiskt företagsråd kan förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter samt föra talan inför domstolar och andra myndigheter.

När ett företagsråd börjar verka övertar det alla rättigheter och skyldigheter från förhandlingsdelegationen och inträder som part i avtalet om europeiskt företagsråd.

Skydd för arbetstagarrepresentanter

37 § Bestämmelserna i 3 § första stycket, 4 § och 6-8 §§ lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen skall gälla på motsvarande sätt för arbetstagarrepresentanter som vanligtvis utför sitt arbete i Sverige och utför uppgifter enligt denna lag. Lag (2004:561).

Tystnadsplikt

38 § Gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp får föreskriva tystnadsplikt för arbetstagarrepresentanter och experter som utför uppgifter enligt denna lag, om det är nödvändigt med hänsyn till företagets bästa.

Den som under tystnadsplikt har fått information för ett europeiskt företagsråds räkning, får trots tystnadsplikten föra informationen vidare till de andra ledamöterna av företagsrådet och till företagsrådets experter. Rätten att föra informationen vidare gäller endast om uppgiftslämnaren underrättar mottagaren om tystnadsplikten. I sådant fall gäller tystnadsplikten även för mottagaren.

Andra stycket gäller även för ledamöter av arbetstagarernas förhandlingsdelegation och andra organ för samråd och information enligt denna lag.

Skadestånd

39 § Den som bryter mot denna lag eller mot ett avtal om europeiskt företagsråd eller något annat förfarande för information och samråd skall ersätta uppkommen skada i enlighet med bestämmelserna i 55 och 56 §§, 57 § andra stycket, 60 § första stycket samt 61 och 62 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet.

Vid tillämpningen av dessa bestämmelser skall vad som där sägs om arbetsgivare gälla även för gemenskapsföretag eller kontrollerande företag i en företagsgrupp och vad som sägs om arbetstagarorganisation gälla även för europeiskt företagsråd, arbetstagarernas förhandlingsdelegation eller andra organ för information till och samråd med arbetstagare.

Om det inte finns något europeiskt företagsråd eller någon arbetstagarernas förhandlingsdelegation som kan föra talan enligt denna lag, är gemenskapsföretaget eller det kontrollerande företaget i en företagsgrupp skadeståndsskyldigt gentemot berörda arbetstagarorganisationer.

Rättegång

40 § Mål om tillämpningen av denna lag skall handläggas enligt lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.

Vid tillämpningen av den lagen skall vad som där sägs om arbetsgivare gälla även för gemenskapsföretag eller kontrollerande företag i en företagsgrupp och vad som sägs om arbetstagarorganisation gälla även för europeiskt företagsråd, arbetstagarernas förhandlingsdelegation eller andra organ för information till och samråd med arbetstagare. Vad som där sägs om kollektivavtal skall gälla även för sådana avtal som avses i denna lag.

Mål om tillämpningen av denna lag skall handläggas av Arbetsdomstolen som första domstol.

Mål om tillämpningen av 38 § skall handläggas skyndsamt.

41 § När någon vill yrka skadestånd enligt denna lag, gäller i tillämpliga delar vad som sägs i 64, 65 och 68 §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Vid tillämpningen av 64 § skall gemenskapsföretag, kontrollerande företag i en företagsgrupp, europeiskt företagsråd, arbetstagarernas förhandlingsdelegation och andra organ för information till och samråd med arbetstagare anses ha förhandlingsrätt enligt 10 § lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Den tid enligt 65 § inom vilken talan senast skall väckas, skall vara åtta månader.

Brottsbalken

36 kap. Om förverkande av egendom, företagsbot och annan särskild rättsverkan av brott

Om företagsbot

7 § För brott som har begåtts i utövningen av näringsverksamhet skall, på yrkande av allmän åklagare, näringsidkaren åläggas företagsbot, om det för brottet är föreskrivet strängare straff än penningböter och

1. näringsidkaren inte har gjort vad som skäligen kunnat krävas för att förebygga brottsligheten, eller
2. brottet har begåtts av
  - a) en person i ledande ställning grundad på befogenhet att företräda näringsidkaren eller att fatta beslut på näringsidkarens vägnar, eller
  - b) en person som annars haft ett särskilt ansvar för tillsyn eller kontroll i verksamheten.Första stycket gäller inte, om brottsligheten varit riktad mot näringsidkaren. Lag (2006:283).

8 § Företagsbot skall fastställas till lägst fem tusen kronor och högst tio miljoner kronor. Lag (2006:283).

9 § När storleken av företagsbot bestäms, skall, med beaktande av straffskalan för brottet, särskild hänsyn tas till den skada eller fara som brottsligheten inneburit samt till brottslighetens omfattning och förhållande till näringsverksamheten.

Skälig hänsyn skall också tas till om näringsidkaren tidigare ålagts att betala företagsbot. Lag (2006:283).

10 § Företagsbot får sättas lägre än vad som borde ha skett med tillämpning av 9 §,

1. om brottet medför annan betalningsskyldighet eller särskild rättsverkan för näringsidkaren och den samlade reaktionen på brottsligheten skulle bli oproportionerligt sträng,
2. om näringsidkaren efter förmåga försökt förebygga, avhjälpa eller begränsa de skadliga verkningarna av brottet,
3. om näringsidkaren frivilligt angett brottet, eller
4. om det annars finns särskilda skäl för jämkning.

Om det är särskilt påkallat med hänsyn till något förhållande som avses i första stycket får företagsbot efterges. Lag (2006:283).

10 a § Om ett brott som kan föranleda talan om företagsbot

1. har begåtts av oaktsamhet, och
2. inte kan antas föranleda annan påföljd än böter får brottet åtalas av åklagare endast om åtal är påkallat från allmän synpunkt. Lag (2006:283).

Skattebetalningslag (1997:483)

12 kap. Ansvar för skatt

Ansvar för företrädare för juridisk person

6 § Om någon i egenskap av företrädare för en juridisk person uppsåtligen eller av grov oaktsamhet inte har gjort föreskrivet skatteavdrag, är företrädaren tillsammans med den juridiska personen skyldig att betala belopp som har bestämts enligt 11 kap. 19 § jämte ränta. Om en företrädare för en juridisk person i övrigt uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har underlåtit att betala skatt enligt denna lag, är företrädaren tillsammans med den juridiska personen skyldig att betala skatten och räntan på den.

Betalningsskyldighet är, om inte annat följer av tredje stycket, knuten till den tidpunkt vid vilken skatten ursprungligen skulle ha betalats enligt vad som anges i 10 och 16 kap.

Vid ändring av ett beskattningsbeslut som avser mer än en redovisningsperiod avses med förfallodag enligt andra stycket den förfallodag som beslutats med tillämpning av 11 kap. 2 § andra stycket. Beträffande slutlig skatt tillämpas den förfallodag som gäller för det grundläggande beslutet om slutlig skatt enligt 16 kap. 6 § första stycket. Lag (2004:1345).

6 a § Om en företrädare för en juridisk person uppsåtligen eller av grov oaktsamhet har lämnat oriktiga uppgifter som har lett till att den juridiska personen tillgodoräknats överskjutande ingående mervärdesskatt med ett för stort belopp, är företrädaren tillsammans med den juridiska personen skyldig att betala beloppet och räntan på detta. Lag (2003:747).

6 b § Om det finns särskilda skäl, får företrädaren helt eller delvis befrias från betalningsskyldighet enligt 6 eller 6 a §. Lag (2003:747).

7 § En ansökan om betalningsskyldighet enligt 6 eller 6 a § skall göras hos den förvaltningsrätt där den juridiska personen kan föra talan om den grundläggande skattefordran.

Talan om betalningsskyldighet enligt första stycket får inte väckas om statens fordran mot den juridiska personen har preskriberats eller om en överenskommelse om betalningsskyldighet enligt 7 c § har träffats. En överenskommelse som har upphört att gälla enligt 7 e § andra stycket utgör dock inte hinder för ansökan om betalningsskyldighet enligt 6 eller 6 a §. Lag (2009:826).

7 a § Vid handläggningen i förvaltningsrätt och kammarrätt skall muntlig förhandling hållas om företrädaren begär det. Muntlig förhandling behövs dock inte, om det inte finns anledning att anta att betalningsskyldighet kommer att fastställas.

Företrädaren skall upplysas om sin rätt att begära muntlig förhandling. Lag (2009:825).

7 b § Mål om betalningsskyldighet enligt 6 eller 6 a § skall handläggas skyndsamt. Lag (2003:747).

7 c § Överenskommelse får träffas om betalningsskyldigheten, om inte detta med hänsyn till företrädarens personliga förhållanden eller av annan anledning framstår som olämpligt från allmän synpunkt. Överenskommelsen träffas av den eller de myndigheter som regeringen bestämmer. Om talan om betalningsskyldighet enligt 6 eller 6 a § har väckts vid domstol när överenskommelsen träffas, får överenskommelsen verkan först sedan talan i målet återkallats och målet avskrivits. Lag (2003:747).

7 d § En överenskommelse enligt 7 c § skall innehålla uppgift om

1. parternas namn eller firma samt person-, organisations- eller annat identifikationsnummer,
2. datum för överenskommelsen,
3. den skatteskuld som överenskommelsen avser,
4. det belopp som företrädaren skall betala, och
5. den tidpunkt eller de tidpunkter när betalning senast skall ske. Lag (2003:747).

7 e § Om en överenskommelse om betalningsskyldighet enligt 7 c § fullföljs på överenskommet sätt inom rätt tid, avstår staten från ytterligare anspråk mot företrädaren avseende den juridiska personens skulder som omfattas av överenskommelsen.

Om en företrädare inte har fullföljt en överenskommelse på överenskommet sätt inom rätt tid, upphör den att gälla. Lag (2003:747).

Övergångsbestämmelser 1997:483

9. Bestämmelserna om betalningsskyldighet för företrädare för juridisk person och delägare i handelsbolag i 12 kap. tillämpas från ikraftträdandet även i fråga om innehållen skatt, arbetsgivaravgifter och mervärdesskatt som tas ut enligt uppbördslagen, lagen om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare, lagen (1968:430) om mervärdesskatt eller mervärdesskattelagen. Detsamma gäller i fråga om avgiftstillägg, skattetillägg, ränta och dröjsmålsavgift enligt nämnda lagar.

Äldre bestämmelser om betalningsskyldighet för företrädare för juridisk person och delägare i handelsbolag gäller fortfarande i fråga om mål om sådan betalningsskyldighet som anhängiggjorts före utgången av år 1997. Lag (1997:1032).

10. Bestämmelserna i 14 kap. 3-7 §§ gäller från ikraftträdandet i tillämpliga delar även i fråga om skatt eller avgift som tas ut enligt
  - a) uppbördslagen,
  - b) lagen om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare,
  - c) lagen (1968:430) om mervärdesskatt, eller
  - d) mervärdesskattelagen (1994:200).
11. Bestämmelserna i 15 kap. 1 § fjärde stycket gäller även i fråga om skattetillägg som tas ut enligt mervärdesskattelagen och som avser skatt för redovisningsperiod som har gått till ända den 31 januari 1997 eller senare. Nämnda bestämmelse gäller även i tillämpliga delar i fråga om avgiftstillägg som tas ut enligt lagen om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare och som avser arbetsgivaravgifter som belöper på tid efter den 1 januari 1997. Lag (1997:1029).

Svensk kod för bolagsstyrning

Förord

Denna reviderade Svensk kod för bolagsstyrning träder i kraft den 1 februari 2010 men med övergångsregler som innebär att vissa av de ändringar som gjorts inte behöver tillämpas förrän vid en senare tidpunkt.

Kollegiet har funnit det nödvändigt att göra en omfattande översyn av koden, trots att den version av koden som infördes den 1 juli 2008 inte varit i kraft i mer än ett drygt år. Detta orsakas av väsentliga förändringar i lagstiftning och annan reglering inom bolagsstyrningsområdet som tillkommit under 2009, främst:

- EU-kommissionens rekommendation om ersättningar till ledande befattningshavare i börsnoterade bolag (2009/3177/EG),
- ny lagstiftning för genomförande av ändringar av fjärde och sjunde bolagsdirektiven (6 kap. 6-9 §§ årsredovisningslagen (1995:1554) och 9 kap. 31 § tredje stycket aktiebolagslagen (2005:551)),
- ny lagstiftning för genomförande av det nya åttonde bolagsdirektivet (8 kap. 49 a och b §§ aktiebolagslagen (2005:551)),
- NASDAQ OMX Stockholms avskaffande av bestämmelser om styrelseledamöters oberoende m.m. i sina Regler för emittenter.

Ett förslag till reviderad kod publicerades den 27 oktober 2009 för öppen remiss fram till den 20 november. Ett drygt femtontal remissvar inkom. Kollegiet har därefter sammanställt och analyserat inkomna svar och på grundval därav fastställt koden, vilken publicerades på Kollegiets webbplats den 22 december 2009. De synpunkter och förslag som inkommit har varit till stor hjälp i detta arbete.

Jag vill för Kollegiets räkning tacka alla som bidragit till den reviderade kodens utformning.

Stockholm i januari 2010

Hans Dalborg
Ordförande, Kollegiet för svensk bolagsstyrning

I. Den svenska koden för bolagsstyrning

1 Syfte

God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att bolag sköts på ett för aktieägarna så effektivt sätt som möjligt. Förtroendet hos befintliga och potentiella investerare för att så sker är avgörande för deras intresse av att investera i bolagen. Därigenom tryggas näringslivets riskkapitalförsörjning.

Syftet med Svensk kod för bolagsstyrning ("Koden") är att stärka förtroendet för de svenska börsbolagen genom att främja en positiv utveckling av bolagsstyrningen i dessa bolag. Koden kompletterar lagstiftning och andra regler genom att ange en norm för god bolagsstyrning på en högre ambitionsnivå. Denna norm är emellertid inte tvingande utan kan frångås på enskilda punkter förutsatt att bolaget för varje avvikelse redovisar hur man gjort i stället och motiverar varför. Därigenom ges marknads aktörer möjlighet att själva ta ställning till hur de ser på den lösning bolaget valt.

Ett ytterligare syfte är att Koden ska kunna utgöra alternativ till lagstiftning. Kollegiet för svensk bolagsstyrning ("Kollegiet") anser att självreglering ofta är att föredra framför lag och ser som sin uppgift att hävda självregleringens plats inom sitt ansvarsområde. Koden utgör det främsta instrumentet i detta hänseende.

2 Målgrupp

Målgruppen för Koden är svenska aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad i Sverige. För närvarande finns två reglerade marknader i Sverige, NASDAQ OMX Stockholm och NGM Equity.

De bolag som är noterade på dessa marknader är av mycket olika storlek och komplexitet, från stora, globalt verksamma bolag till små, entreprenörsledda företag. Koden ska kunna tillämpas av hela detta spektrum av bolag med vitt skilda förutsättningar. Det ställer stora krav på Koden när det gäller att lämna utrymme för olika sätt att praktiskt tillämpa enskilda regler, men också på bolagen att, när de finner det motiverat, inte tveka att välja en annan lösning än den Koden anvisar och förklara avvikelserna.

3 Principiella utgångspunkter

Kollegiets mål är en kod som uppfyller de syften som anges i föregående avsnitt. I mer konkreta termer innebär detta att Koden bland annat ska

- ange en tydlig och principbaserad norm för god bolagsstyrning i svenska börsbolag,
- ha en tillräckligt hög ambitionsnivå för att kunna utgöra alternativ till lagstiftning i frågor där självreglering är att föredra, samt
- kunna tillämpas av alla börsbolag utan onödig byråkrati eller omotiverat höga kostnader.

Det är också en uttalad målsättning att Koden inte ska försämra förutsättningarna för en ökad harmonisering av bolagsstyrningen mellan de nordiska länderna.

När Koden ursprungligen utarbetades angav Kodgruppen, som utarbetade Koden, vissa vägledande principer. Kollegiet delar de värderingar som dessa principer ger uttryck för. De innebär att Koden ska

- skapa goda förutsättningar för utövandet av en aktiv och ansvarstagande ägarroll,
- skapa en tydlig och väl avvägd roll- och ansvarsfördelning mellan ägare, styrelse och ledning,
- värna om att aktiebolagslagens likabehandlingsprincip tillämpas i praktisk handling, och
- skapa största möjliga öppenhet gentemot ägare, kapitalmarknad och samhället i övrigt.

4 Kollegiets roll i svensk självreglering

Kollegiets uppgift är att främja god bolagsstyrning i svenska börsnoterade bolag, främst genom att förvalta Koden. Det innebär att Kollegiet följer och analyserar den praktiska tillämpningen av

Koden och gör de förändringar av Koden som detta ger anledning till. Kollegiet ingår som ett av fyra sakorgan i Föreningen för god sed på värdepappersmarknaden, bildad av ett antal organisationer inom näringslivet med uppgift att skapa en samlad struktur för självregleringen inom detta område.

Kollegiets roll i självregleringen är således att vara normgivande för god bolagsstyrning i börsnoterade bolag. Däremot har Kollegiet inte någon övervakande eller dömande roll när det gäller hur enskilda bolag tillämpar Koden. Aktiemarknadsnämnden, vars uppgift är att verka för god sed på den svenska aktiemarknaden, kan på begäran uttala sig om hur Koden ska tolkas. Övervakning av att bolagen tillämpar Koden på ett tillfredsställande sätt är en uppgift för de marknadsplatser på vilka bolagens aktier är upptagna till handel, medan avgörandet av i vilken grad ett enskilt bolags sätt att följa eller avvika från Kodens regler inger förtroende från ett investerarperspektiv ligger hos kapitalmarknadens aktörer.

5 Kodens innehåll och form

Koden behandlar det beslutssystem genom vilket ägarna direkt eller indirekt styr bolaget. Tyngdpunkten ligger på styrelsen i dess egenskap av central aktör i bolagsstyrningen.

Gentemot aktieägarna dras gränsen vid bolagsstämman. Frågor om samspelet mellan ägare eller aktiemarknadens spelregler och funktionssätt behandlas inte. Inte heller behandlas frågor om bolagets förhållande till övriga intressenter. Detta har ansetts ligga utanför ramen för ett strikt ägarorienterat synsätt på bolagsstyrning.

Koden är en del av näringslivets självreglering. Ytterligare regler på bolagsstyrningsområdet för börsnoterade bolag finns i aktiebolagslagen, årsredovisningslagen, börsernas regelverk samt i uttalanden av Aktiemarknadsnämnden.

Koden anger en norm för god bolagsstyrning på en högre ambitionsnivå än aktiebolagslagens och andra reglers minimikrav. Nyckeln till detta är mekanismen följ eller förklara. Den innebär att bolagen inte vid varje tillfälle måste följa varje regel i Koden utan kan välja andra lösningar som bedöms bättre svara mot omständigheterna i det enskilda fallet, förutsatt att bolaget öppet redovisar varje sådan avvikelse, beskriver den lösning man valt i stället samt anger skälen för detta. Därigenom kan Koden ange vad som ofta – men inte nödvändigtvis alltid – kan anses utgöra god sed för bolagsstyrning i olika frågor. För det enskilda bolaget kan andra lösningar än de Koden anger mycket väl innebära bättre bolagsstyrning.

De flesta regler i Koden har en utformning som gör det möjligt att objektivt fastställa avvikelser och förklara dessa. I pedagogiskt syfte innehåller emellertid Koden även vissa regler vilkas efterlevnad inte objektivt kan verifieras och från vilka avvikelser således knappast blir aktuella att rapportera. Av samma skäl innehåller Koden också några regler vilkas innebörd i större eller mindre utsträckning kan anses följa av lag eller annan tvingande reglering. Självfallet innebär det senare inte att bestämmelser i lag eller börsrättsligt bindande regler kan frångås med hänvisning till Kodens mekanism följ eller förklara.

Den egentliga Koden består av ett antal numrerade regler. Det är till dessa regler som bolag som tillämpar Koden har att förhålla sig med avseende på följ eller förklara. För att undvika graderingar och oklarhet om kraven på efterlevnad har genomgående "ska" eller "får" respektive "ska inte" eller "får inte" använts. Vidare finns kortare textavsnitt i kursiverad stil som ingress till vissa kodavsnitt. Syftet med dessa är att ge uttryck för det principiella synsätt eller de lagbestämmelser som ligger till grund för de efterföljande reglerna men utgör inte i sig regler som ska följas eller förklaras. Slutligen kommenteras några regler i fotnoter. Inte heller dessa utgör regeltext som behöver följas eller förklaras.

6 Vilka bolag ska tillämpa Koden?

Det utgör god sed på aktiemarknaden för svenska bolag vars aktier är upptagna till handel på en reglerad marknad att tillämpa Koden.

Bolag, vars aktier upptas till handel på reglerad marknad, ska tillämpa Koden så snart som möjligt och senast i samband med den första årsstämma som hålls efter börsnoteringen. I den

första bolagsstyrningsrapporten behöver bolaget inte redovisa och förklara avvikelser som beror på att regeln i fråga ännu inte aktualiserats. Koderna ska således tillämpas fullt ut i samband med den första årsstämma som hålls året efter börsnoteringen.

Denna reviderade Kod träder i kraft den 1 februari 2010 och ska, med nedan angivna undantag, tillämpas från och med denna tidpunkt.

- De kodregler som ändrats eller upphävts med anledning av implementeringen av EG:s fjärde och sjunde redovisningsdirektiv, dvs. regler om
  - upprättande av internkontrollrapport i 7.4 andra stycket (tidigare 10.5),
  - motivering av frånvaro av internrevision (upphävd, tidigare 10.6),
  - upprättande av bolagsstyrningsrapport i 10.1 (tidigare 11.1),
  - bolagsstyrningsrapportens innehåll i 10.2 (tidigare 11.2), och
  - bolagsstyrningsinformation på bolagets webbplats i 10.3 första stycket (tidigare 11.3 första stycket),

ska tillämpas i sin äldre lydelse för räkenskapsår som inletts före den 1 mars 2009. De nya kodreglerna ska tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 28 februari 2009. Detta innebär, för bolag med kalenderår som räkenskapsår, att eventuella avvikelser från de nya kodreglerna behöver redovisas först i bolagsstyrningsrapporten för räkenskapsåret 2010.

- Om bolaget under 2009 avvikit från de kodregler som ändrats eller upphävts med anledning av implementeringen av EG:s åttonde bolagsdirektiv, dvs. regler om inrättande och sammansättning av revisionsutskott i 7.3 (tidigare 10.1) och regler om revisionsutskottets uppgifter (upphävd, tidigare 10.2), behöver bolaget inte redovisa sådan avvikelse i sin bolagsstyrningsrapport.

- De kodregler som ändrats med anledning av att NASDAQ OMX Stockholms krav beträffande styrelseledamöters oberoende upphävts, dvs. regler om
  - motivering av oberoende i 2.6 tredje stycket fjärde punkten,
  - ledningspersoner i styrelsen i fotnot till 4.3,
  - oberoende från bolaget och bolagsledningen i 4.4, och
  - oberoende från större ägare i nya 4.5,

ska tillämpas i sin nya lydelse beträffande person som genom nyval eller omval utses till styrelseledamot i ett svenskt aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på NASDAQ OMX Stockholm efter den 1 juli 2010. För styrelseledamot som utsetts i sådant bolag före denna tidpunkt gäller kodens äldre lydelse samt Kollegiets anvisning 1-2009. Svenska aktiebolag vars aktier är upptagna till handel på NGM Equity ska tillämpa kodens regler i dessa avseenden i dess äldre lydelse.

- De kodregler som ändrats med anledning av EU:s ersättningsrekommendation, dvs. regler om
  - ersättningsutskottets uppgifter och sammansättning i 9.1 och 9.2 (tidigare 9.1),
  - anlitan av ersättningskonsulter i nya 9.3,
  - utformningen av rörliga ersättningar i nya 9.4-6,
  - aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram i 9.7 och 9.8 (tidigare 9.7),
  - utformning av avgångsvederlag i nya 9.9, och
  - information på bolagets webbplats i 10.3 andra och tredje stycket (tidigare 11.3 andra och tredje stycket),

ska tillämpas i sin nya lydelse senast från och med den 1 juli 2010.

Ändringen av kodreglerna i kapitel 9 innebär inte att bolagen behöver omförhandla avtal ingångna före den 1 juli 2010. Detsamma gäller program för rörliga ersättningar, inklusive incitamentsprogram, som bolaget beslutat om före denna tidpunkt. Bolagen behöver därmed inte heller redovisa avvikelser från dessa regler som beror på avtal eller program ingångna eller beslutade före den 1 juli 2010 eller den tidigare tidpunkt från vilken bolaget beslutat att tillämpa de nya reglerna.

II. Den svenska modellen för bolagsstyrning

Bolagsstyrningen i svenska börsbolag regleras av en kombination av skrivna regler och praxis. Till regelverket hör i första hand aktiebolagslagen och årsredovisningslagen men också bl.a. Kodex och de regler som gäller på den reglerade marknaden på vilken bolagets aktier är upptagna till handel. I sammanhanget bör också nämnas Aktiemarknadsnämndens uttalanden om vad som är god sed på den svenska aktiemarknaden.

Aktiebolagslagen innehåller grundläggande regler om bolagets organisation. I lagen anges vilka organ som ska finnas i bolaget, vilka uppgifter respektive organ har och vilket ansvar de personer har som ingår i bolagsorganen. Kodex kompletterar lagen genom att på några områden ställa högre krav men möjliggör samtidigt för bolagen att avvika från dessa om detta i det enskilda fallet skulle anses leda till bättre bolagsstyrning ("följ eller förklara").

Av aktiebolagslagen följer att det i bolaget ska finnas tre beslutsorgan, bolagsstämma, styrelse och verkställande direktör, vilka står i ett hierarkiskt förhållande till varandra. Det ska också finnas ett kontrollorgan, revisor, som utses av bolagsstämman.

1 Ägarrollen

I förarbetena till den svenska aktiebolagslagen betonas vikten av en aktiv ägarfunktion i bolagen. Aktieägarna svarar för näringslivets försörjning av riskkapital men bidrar också till effektivitet och förnyelseförmåga i enskilda företag och näringslivet i stort genom att köpa och sälja aktier men också genom att delta i och utöva inflytande på bolagsstämman. Genom aktieägarnas aktiva stämmodelltagande främjas en väl avvägd maktbalans mellan ägare, styrelse och bolagsledning.

Ägarstrukturen på den svenska aktiemarknaden skiljer sig i betydande grad från förhållandena i bl.a. Storbritannien och Förenta staterna. Medan flertalet börsnoterade bolag i dessa länder uppvisar en starkt splittrad ägarbild, domineras ägandet i svenska (liksom i flertalet övriga kontinentaleuropeiska länders) börsbolag vanligen av en eller ett fåtal större ägare. Dessa ägare utövar ofta sin ägarroll aktivt och tar ett särskilt ansvar för bolaget, bl.a. genom att engagera sig i styrelsen.

Det finns i det svenska samhället en positiv syn på att större aktieägare tar ett särskilt ansvar för bolagen genom att från styrelsepositioner aktivt delta i förvaltningen av bolagen. Samtidigt får en stark ägarmakt inte missbrukas till skada för bolaget eller övriga aktieägare. Aktiebolagslagen innehåller därför flera regler till skydd för minoritetsaktieägare med bland annat krav på kvalificerad majoritet för en rad bolagsstämmobeslut.

2 Bolagsstämma

Det forum där aktieägarnas inflytande utövas är bolagsstämman, som är aktiebolagets högsta beslutande organ. Stämman kan avgöra varje fråga i bolaget, som inte uttryckligen faller under ett annat bolagsorgans exklusiva kompetens. Annorlunda uttryckt har bolagsstämman en uttalat överordnad ställning i förhållande till bolagets styrelse och verkställande direktör.

Varje aktieägare har rätt att delta i och utöva rösträtt för sina aktier vid bolagsstämman. En aktieägare som inte personligen kan närvara vid bolagsstämman får utöva sin rätt genom ett ombud. Varje aktieägare har också, oberoende av aktieinnehavets storlek, rätt att få ett ärende behandlat på bolagsstämma om en begäran om detta ges in till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas upp i kallelsen till bolagsstämman.

Årsstämma¹ ska hållas inom sex månader från räkenskapsårets utgång för att besluta om fastställelse av resultaträkningen och balansräkningen samt om vinst- eller förlustdispositioner. Stämman ska också besluta i fråga om ansvarsfrihet för styrelsens ledamöter och den verkställande direktören. Beslut ska även fattas i övriga ärenden som enligt lag eller bolagsordningen ankommer på stämman, t.ex. val av styrelseledamöter och revisor. Även styrelsearvoden och revisionsarvoden ska fastställas av stämman.

Styrelsen ska kalla till extra bolagsstämma om en aktieägarminoritet med sammanlagt minst en tiondel av samtliga aktier i bolaget begär det. Detsamma gäller om bolagets revisor begär att extra stämma ska hållas. Styrelsen kan också på eget initiativ kalla till extra bolagsstämma.

Bolagsstämman beslutar genom omröstning vid vilken varje aktie har en röst, om inte annat framgår av bolagsordningen. I bolagsordningen kan föreskrivas att det i bolaget ska finnas aktier med olika röstvärde, men ingen aktie får ha ett röstvärde som är större än tio gånger röstvärdet för en annan aktie.

Stämman beslutar med enkel majoritet av de avgivna rösterna. Vissa beslut, t.ex. ändring av bolagsordningen, kräver emellertid kvalificerad majoritet. Bolagsstämman får inte fatta beslut som är ägnat att ge en otillbörlig fördel åt en aktieägare eller någon annan, till nackdel för bolaget eller någon annan aktieägare.

3 Styrelse

Styrelsen ska svara för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Den mycket vida beslutskompetens som lagen tillerkänner styrelsen begränsas i förhållande till stämman i första hand av de bestämmelser i lagen som ger stämman exklusiv beslutanderätt i vissa frågor, exempelvis i fråga om ändring av bolagsordningen, val av styrelse och revisorer samt fastställelse av balans- och resultaträkning.

Styrelsen är i sin förvaltning emellertid skyldig att rätta sig efter särskilda föreskrifter som kan ha meddelats av bolagsstämman, förutsatt att föreskriften i fråga inte strider mot aktiebolagslagen eller bolagsordningen.

Styrelsen kan delegera uppgifter till personer inom eller utom styrelsen men inte avbördas sig det yttersta ansvaret för bolagets organisation och förvaltning eller skyldigheten att sörja för en betryggande kontroll av bolagets ekonomiska förhållanden. Styrelsen är vid en sådan delegation skyldig att handla med omsorg och fortlöpande kontrollera om delegationen kan upprätthållas.

Styrelsen ska fastställa en skriftlig arbetsordning för sitt eget arbete. Finns det i styrelsen en arbetsfördelning mellan ledamöterna, ska också den framgå av arbetsordningen, något som aktualiseras exempelvis om det i styrelsen finns utskott med uppgift att bereda frågor inom ett visst område, t.ex. ett revisionsutskott. Styrelsen kan även delegera beslutanderätt till ett sådant utskott, men styrelsen kan inte avbördas sig ansvaret för de beslut som fattas på grundval därav.

Styrelsen ska bestå av minst tre ledamöter, och en av dessa ska utses till ordförande. Ordföranden har ett särskilt ansvar för att leda styrelsens arbete och se till att styrelsen fullgör sina lagstadgade uppgifter.

Enligt Koden får högst en av styrelsens bolagsstämmovalda ledamöter arbeta i bolagets ledning eller i ledningen av dess dotterbolag. Oftast upptas denna plats av verkställande direktören. Det är emellertid också vanligt att ingen från bolagsledningen ingår i styrelsen.

Styrelser i svenska börsnoterade bolag består således till helt övervägande del av externa ledamöter, med engelskt språkbruk s.k. non-executive directors. Vidare ska enligt Koden en majoritet av styrelsens ledamöter vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen. Minst två av dessa ska även vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare.² Det senare innebär att det är möjligt för större ägare i svenska börsbolag att tillsätta en majoritet av styrelsen med personer nära knutna till dessa ägare. Detta ligger i linje med den positiva syn på en aktiv och ansvarstagande ägarroll som kommer till uttryck i aktiebolagslagens förarbeten.

¹ Årsstämma är benämningen på den årliga ordinarie bolagsstämma där årsredovisningen ska framläggas.

² Med större aktieägare avses ägare som kontrollerar tio procent eller mer av aktierna eller rösterna i bolaget.

4 Verkställande direktör

Bolagets verkställande direktör ska sköta den löpande förvaltningen. Åtgärder som med hänsyn till omfattningen och arten av bolagets verksamhet är av osedvanligt slag eller stor betydelse faller inte under den löpande förvaltningen.

Verkställande direktören är skyldig att bereda och inför styrelsen föredra frågor som ligger utanför den löpande förvaltningen. Styrelsen ska meddela skriftliga instruktioner för när och hur sådana uppgifter som behövs för denna bedömning ska samlas in och rapporteras till styrelsen.

Verkställande direktören är ett i förhållande till styrelsen underordnat bolagsorgan. Styrelsen kan ge verkställande direktören anvisningar om hur löpande förvaltningsåtgärder ska handläggas eller beslutas. Verkställande direktören är skyldig att följa sådana anvisningar inom den ram som följer av aktiebolagslagen och bolagsordningen. Styrelsen kan också själv avgöra ärenden som ingår i den löpande förvaltningen.

Verkställande direktören kan ingå i styrelsen men får inte vara dess ordförande. Oavsett om verkställande direktören är styrelseledamot eller inte har han eller hon rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens sammanträden såvida inte styrelsen i ett särskilt fall bestämmer något annat.

5 Revisor

Bolagets revisor utses av bolagsstämman för att granska dels bolagets årsredovisning och bokföring, dels styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. Om bolaget är moderbolag, ska revisorn även granska koncernredovisningen. En revisor i ett svenskt bolag har således sitt uppdrag från och rapporterar till bolagsstämman och får inte låta sig styras i sitt arbete av styrelsen eller bolagsledningen.

Revisorernas rapportering till ägarna sker på årsstämman genom revisionsberättelsen. Revisionsberättelsen ska innehålla ett uttalande om huruvida årsredovisningen har upprättats i överensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisning. I uttalandet ska särskilt anges om årsredovisningen ger en rättvisande bild av bolagets resultat och ställning, och om förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar. Om det i årsredovisningen inte har lämnats sådana upplysningar som ska lämnas enligt tillämplig lag om årsredovisning, ska revisorn ange detta och, om det är möjligt, lämna behövliga upplysningar i sin berättelse. Bland revisorns uppgifter ingår att uttala huruvida årsstämman bör fastställa balansräkningen och resultaträkningen och huruvida dispositionen av bolagets vinst eller förlust bör göras enligt förslaget i förvaltningsberättelsen.

Revisorn ska också rapportera om styrelseledamot eller den verkställande direktören har företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet. Detsamma gäller om revisorn vid granskningen har funnit att styrelseledamot eller den verkställande direktören på annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, tillämplig lag om årsredovisning eller bolagsordningen.

III. Regler för bolagsstyrning

1 *Bolagsstämma*

Aktieägarnas inflytande i bolaget utövas vid bolagsstämman, som är bolagets högsta beslutande organ. Bolagsstämma ska förberedas och genomföras på ett sådant sätt att förutsättningar skapas för aktieägarna att utöva sina rättigheter på ett aktivt och välinformerat sätt.

- 1.1 När tid och ort för bolagsstämma har fastställts ska uppgift om detta utan dröjsmål, inför årsstämma senast i samband med tredje kvartalsrapporten, lämnas på bolagets webbplats. Där ska även framgå vid vilken tidpunkt en begäran från aktieägare att få ett ärende behandlat på stämman ska ha inkommit för att kunna tas in i kallelsen.
- 1.2 Kallelse och övrigt underlag till bolagsstämma ska ha sådan utformning och utfärdas respektive tillhandahållas i sådan tid att bolagets aktieägare kan bilda sig en välgrundad uppfattning om de ärenden som ska behandlas.
- 1.3 Vid bolagsstämma ska styrelsens ordförande och så många av de övriga styrelseledamöterna närvara att styrelsen är beslutför. Verkställande direktören ska närvara. Vid årsstämma ska minst en ledamot av bolagets valberedning, minst en av bolagets revisorer samt såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter närvara.
- 1.4 Bolagets valberedning ska lämna förslag till ordförande vid årsstämma. Förslaget ska presenteras i kallelsen till stämman.
- 1.5 Bolagsstämma ska hållas på svenska och det material som presenteras ska finnas tillgängligt på svenska. Om ägarkretsens sammansättning så motiverar, och det är försvarbart med hänsyn till bolagets ekonomiska förutsättningar, ska simultantolkning till annat språk erbjudas och hela eller delar av stämmomaterialet översättas.
- 1.6 Till justerare av protokoll från bolagsstämma ska utses aktieägare eller ombud för aktieägare som inte är styrelseledamot eller anställd i bolaget.
- 1.7 Protokoll från senaste årsstämma och därefter hållna bolagsstämmor ska göras tillgängliga på bolagets webbplats, varvid röstlängden från stämman eller bilagor innehållande motsvarande information inte behöver redovisas. Om ägarkretsens sammansättning så motiverar, och det är försvarbart med hänsyn till bolagets ekonomiska förutsättningar, ska protokollet även finnas på annat språk än svenska.

2 *Val och arvodering av styrelse och revisor*

Val och arvodering av styrelse och revisor ska beredas genom en av ägarna styrd, strukturerad och bekantgjord process, som skapar förutsättningar för väl underbyggda beslut.

Valberedningen är bolagsstämmans organ med enda uppgift att bereda stämmans beslut i val- och arvodesfrågor samt, i förekommande fall, procedurfrågor för nästkommande valberedning. Valberedningens ledamöter ska, oavsett hur de utsetts, tillvarata samtliga aktieägares intresse och inte obehörigen röja vad som förekommit i valberedningsarbetet.

2.1 Bolaget ska ha en valberedning.

Valberedningen ska lämna förslag till ordförande och övriga ledamöter i styrelsen samt arvode och annan ersättning för styrelseuppdrag till var och en av styrelseledamöterna. Valberedningen ska också lämna förslag till val och arvodering av revisor.

- 2.2 Bolagsstämman ska utse valberedningens ledamöter eller ange hur ledamöterna ska utses. Beslutet ska innefatta förfarande för att vid behov ersätta ledamot som lämnar valberedningen innan dess arbete är slutfört.
- 2.3 Valberedningen ska ha minst tre ledamöter, varav en ska utses till ordförande. Majoriteten av valberedningens ledamöter ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.¹ Verkställande direktören eller annan person från bolagsledningen ska inte vara ledamot av valberedningen. Minst en av valberedningens ledamöter ska vara oberoende i förhållande till den i bolaget röstmässigt största aktieägaren eller grupp av aktieägare som samverkar om bolagets förvaltning.
- 2.4 Styrelseledamöter kan ingå i valberedningen, men ska inte utgöra en majoritet av valberedningens ledamöter. Styrelsens ordförande eller annan styrelseledamot ska inte vara valberedningens ordförande. Om mer än en styrelseledamot ingår i valberedningen får högst en av dem vara beroende i förhållande till bolagets större aktieägare.²
- 2.5 Bolaget ska i god tid, dock senast sex månader före årsstämman, på bolagets webbplats lämna uppgift om namnen på ledamöterna i valberedningen. Om ledamot utsetts av viss ägare ska ägarens namn anges. Om ledamot lämnar valberedningen ska uppgift om detta lämnas. Utses ny ledamot ska motsvarande information om den nya ledamoten lämnas. På webbplatsen ska även uppgift lämnas om hur aktieägare kan lämna förslag till valberedningen.
- 2.6 Valberedningens förslag ska presenteras i kallelse till bolagsstämma där styrelse- eller revisorsval ska äga rum samt på bolagets webbplats. I anslutning till att kallelse utfärdas ska valberedningen på bolagets webbplats lämna ett motiverat yttrande beträffande sitt förslag till styrelse med beaktande av vad som sägs om styrelsens sammansättning i 4.1. Om avgående verkställande direktör föreslås som styrelsens ordförande i nära anslutning till sin avgång från uppdraget som verkställande direktör ska även detta motiveras. På webbplatsen ska samtidigt för styrelseledamot som föreslås för nyval eller omval uppgift lämnas om:
- ålder samt huvudsaklig utbildning och arbetslivserfarenhet,
  - uppdrag i bolaget och andra väsentliga uppdrag,
  - eget eller närstående fysisk eller juridisk persons innehav av aktier och andra finansiella instrument i bolaget,
  - om ledamoten enligt valberedningen är att anse som oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen respektive större aktieägare i bolaget enligt 4.4 och 4.5, varvid valberedningen ska motivera sitt ställningstagande om ledamot betecknas som oberoende när omständigheter föreligger som anges i 4.4 andra stycket första till och med sjunde punkterna respektive i 4.5 andra stycket första meningen, samt
  - vid omval, vilket år ledamoten invaldes i styrelsen.
- 2.7 Valberedningen ska på bolagsstämma där styrelse- eller revisorsval ska äga rum lämna en redogörelse för hur dess arbete har bedrivits samt presentera och motivera sina förslag.

1 För kriterier för bedömning av oberoende, se 4.4.

2 För kriterier för bedömning av oberoende, se 4.5.

3 Styrelsens uppgifter

Styrelsen ska förvalta bolagets angelägenheter i bolagets och samtliga aktieägares intresse.

3.1 I styrelsens uppgifter ingår bland annat att:

- fastställa verksamhetsmål och strategi,
- tillsätta, utvärdera och vid behov entlediga verkställande direktör,
- se till att det finns effektiva system för uppföljning och kontroll av bolagets verksamhet,
- se till att det finns en tillfredsställande kontroll av bolagets efterlevnad av lagar och andra regler som gäller för bolagets verksamhet,
- se till att erforderliga etiska riktlinjer fastställs för bolagets uppträdande, samt
- säkerställa att bolagets informationsgivning präglas av öppenhet samt är korrekt, relevant och tillförlitlig.

3.2 Styrelsen ska godkänna väsentliga uppdrag som verkställande direktören har utanför bolaget.

4 Styrelsens storlek och sammansättning

Styrelsen ska ha en storlek och sammansättning som säkerställer dess förmåga att förvalta bolagets angelägenheter med integritet och effektivitet.

- 4.1 Styrelsen ska ha en med hänsyn till bolagets verksamhet, utvecklingskede och förhållanden i övrigt ändamålsenlig sammansättning, präglad av mångsidighet och bredd avseende de bolagsstämmovalda ledamöternas kompetens, erfarenhet och bakgrund. En jämn könsfördelning ska eftersträvas.
- 4.2 Suppleanter till bolagsstämmovalda styrelseledamöter ska inte utses.
- 4.3 Högst en bolagsstämmovald styrelseledamot får arbeta i bolagets ledning eller i ledningen av bolagets dotterbolag.³
- 4.4 Majoriteten av de bolagsstämmovalda styrelseledamöterna ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.

För att avgöra en ledamots oberoende ska en samlad bedömning göras av samtliga omständigheter som kan ge anledning att ifrågasätta ledamotens oberoende i förhållande till bolaget eller bolagsledningen, varvid bland annat följande omständigheter ska vägas in i bedömningen⁴:

- om ledamoten är verkställande direktör eller under de fem senaste åren har varit verkställande direktör i bolaget eller ett närstående företag,
- om ledamoten är anställd eller under de tre senaste åren har varit anställd i bolaget eller ett närstående företag,
- om ledamoten erhåller icke obetydlig ersättning för råd eller tjänster utöver styrelseuppdraget från bolaget eller ett närstående företag eller från någon person i bolagsledningen,
- om ledamoten har eller under det senaste året har haft omfattande affärsförbindelser eller andra omfattande ekonomiska mellanhavanden med bolaget eller ett närstående företag i egenskap av kund, leverantör eller samarbetspartner, antingen själv eller genom att tillhöra

3 Både verkställande direktören och en s.k. arbetande styrelseordförande kan således inte ingå i styrelsen om den senare även ingår i bolagets ledning. En styrelseledamot kan dock vara anställd och få lön från bolaget utan att anses ingå i bolagets ledning. Exempel på en sådan styrelseledamot kan vara en hedersordförande eller en styrelseledamot som fungerar som "ambassadör" för bolaget eller har annat liknande uppdrag.

4 Resultatet av valberedningens överväganden ska redovisas i enlighet med 2.6 tredje stycket fjärde punkten.

företagsledningen eller styrelsen eller genom att vara större delägare i annat företag som har en sådan affärsrelation med bolaget,⁵

- om ledamoten är eller under de tre senaste åren har varit delägare i, eller som anställd deltagit i revisionen av bolaget hos, bolagets eller ett närstående företags nuvarande eller dåvarande revisor,
- om ledamoten tillhör företagsledningen i annat företag om en styrelseledamot i detta företag tillhör bolagsledningen i bolaget, eller
- om ledamoten står i ett nära släkt- eller familjeförhållande till person i bolagsledningen eller någon annan person som nämns i ovanstående punkter, om denna persons direkta eller indirekta mellanhavanden med bolaget har sådan omfattning och betydelse att de motiverar att styrelseledamoten inte ska anses oberoende.

Med närstående företag avses företag där bolaget direkt eller indirekt innehar minst tio procent av aktierna eller andelarna eller rösterna eller en ekonomisk andel som ger rätt till minst tio procent av avkastningen. Om bolaget äger mer än 50 procent av aktierna eller andelarna eller rösterna i ett annat företag anses bolaget indirekt inneha det senare företagets ägande i andra företag.

- 4.5 Minst två av de styrelseledamöter som är oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen ska även vara oberoende i förhållande till bolagets större aktieägare. För att avgöra en ledamots oberoende ska omfattningen av styrelseledamotens direkta och indirekta relationer med den större ägaren vägas in i bedömningen.⁶ En styrelseledamot som är anställd eller styrelseledamot i ett företag som är en större ägare ska inte anses vara oberoende.

Med större aktieägare avses ägare som direkt eller indirekt kontrollerar tio procent eller mer av aktierna eller rösterna i bolaget. Om ett företag äger mer än 50 procent av aktierna eller andelarna eller rösterna i ett annat företag anses det förstnämnda företaget indirekt kontrollera det senare företagets ägande i andra företag.

- 4.6 Den som nomineras till styrelseledamot ska förse valberedningen med erforderligt underlag för bedömning av eventuell beroendeställning enligt 4.4 och 4.5.
- 4.7 Styrelseledamot ska inte utses för längre tid än till slutet av nästa årsstämma.

5 Styrelseledamots uppdrag

Styrelseledamot ska ägna uppdraget den tid och omsorg och tillägna sig den kunskap som erfordras för att tillvarata bolagets och dess ägares intresse. För att styrelsen ska kunna fatta väl underbyggda beslut ska verkställande direktören förse styrelsen med erforderligt underlag för dess arbete både inför och mellan styrelsens sammanträden.

- 5.1 Styrelseledamot ska självständigt bedöma de ärenden styrelsen har att behandla och begära den information som ledamoten anser nödvändig för att styrelsen ska kunna fatta väl underbyggda beslut.
- 5.2 Styrelseledamot ska tillägna sig den kunskap om bolagets verksamhet, organisation, marknader m.m. som erfordras för uppdraget.

5 Denna punkt ska inte anses tillämplig på gängse affärsförbindelse som bankkund.

6 Resultatet av valberedningens överväganden ska redovisas i enlighet med 2.6 tredje stycket fjärde punkten.

6 Styrelseordförande

Styrelsens ordförande har ett särskilt ansvar för att styrelsens arbete är väl organiserat och bedrivs effektivt.

- 6.1 Styrelsens ordförande ska väljas av bolagsstämman. Om ordföranden lämnar sitt uppdrag under mandatiden ska styrelsen inom sig välja ordförande för tiden intill slutet av nästa årsstämma.
- 6.2 Om styrelsens ordförande är anställd i eller har stadigvarande uppdrag för bolaget utöver ordförandeuppdraget ska arbetsfördelningen mellan ordföranden och verkställande direktören klargöras i styrelsens arbetsordning och instruktion för verkställande direktören.
- 6.3 Styrelsens ordförande ska se till att styrelsens arbete bedrivs effektivt och att styrelsen fullgör sina åligganden. Ordföranden ska särskilt
  - organisera och leda styrelsens arbete för att skapa bästa möjliga förutsättningar för styrelsens arbete,
  - se till att ny styrelseledamot genomgår erforderlig introduktionsutbildning samt den utbildning i övrigt som styrelseordföranden och ledamoten gemensamt finner lämplig,
  - se till att styrelsen fortlöpande uppdaterar och fördjupar sina kunskaper om bolaget,
  - ansvara för kontakter med ägarna i ägarfrågor och förmedla synpunkter från ägarna till styrelsen,
  - se till att styrelsen erhåller tillfredsställande information och beslutsunderlag för sitt arbete,
  - efter samråd med verkställande direktören fastställa förslag till dagordning för styrelsens sammanträden,
  - kontrollera att styrelsens beslut verkställs, samt
  - se till att styrelsens arbete årligen utvärderas.

7 Styrelsens arbetsformer

Formerna för styrelsens arbete ska fastställas av styrelsen och vara tydliga och väl dokumenterade.

- 7.1 Styrelsen ska minst en gång per år pröva styrelsens arbetsordning, instruktion för verkställande direktören och rapporteringsinstruktion med avseende på aktualitet och relevans.
- 7.2 Om styrelsen inom sig inrättar utskott, ska det av styrelsens arbetsordning framgå vilka arbetsuppgifter och vilken beslutanderätt styrelsen har delegerat till utskott samt hur utskotten ska rapportera till styrelsen. Utskott ska protokollföra sina sammanträden och protokollen ska tillhandahållas styrelsen.
- 7.3 Revisionsutskott⁷ ska bestå av minst tre styrelseledamöter. Majoriteten av utskottets ledamöter ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen. Minst en av de ledamöter som är oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen ska även vara oberoende i förhållande till bolagets större ägare.⁸

7 Bestämmelser om inrättande av revisionsutskott samt utskottets uppgifter finns i 8 kap. 49 a-b §§ aktiebolagslagen (2005:551). Hela styrelsen kan i enlighet med vad som anges i 8 kap. 49 a § andra stycket samma lag fullgöra utskottets uppgifter.

8 Enligt 8 kap. 49 a § första stycket aktiebolagslagen (2005:551) får utskottets ledamöter inte vara anställda av bolaget, och minst en ledamot ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen samt bolagets större aktieägare och ha redovisnings- eller revisionskompetens. För kriterier för bedömning av oberoende, se 4.4 och 4.5.

- 7.4 Styrelsen ska se till att bolaget har god intern kontroll och formaliserade rutiner som säkerställer att fastlagda principer för finansiell rapportering och intern kontroll efterlevs samt att bolagets finansiella rapportering är upprättad i överensstämmelse med lag, tillämpliga redovisningsstandarder och övriga krav på noterade bolag.
I bolag som inte har en särskild granskningsfunktion (internrevision) ska styrelsen årligen utvärdera behovet av en sådan funktion och i beskrivningen av den interna kontrollen i bolagsstyrningsrapporten⁹ motivera sitt ställningstagande.
- 7.5 Styrelsen ska minst en gång per år, utan närvaro av verkställande direktören eller annan person från bolagsledningen, träffa bolagets revisor.
- 7.6 Styrelsen ska se till att bolagets halvårs- eller niomånadersrapport översiktligt granskas av bolagets revisor.
- 7.7 Styrelsens protokoll ska tydligt återge vilka ärenden som behandlats, vilket underlag som funnits för respektive ärende samt innebörden av de beslut som fattats. Protokollet ska sändas till styrelsens ledamöter så snart som möjligt efter styrelsesammanträdet.

8 Utvärdering av styrelse och verkställande direktör

Regelbunden och systematisk utvärdering utgör grunden för bedömning av styrelsens och verkställande direktörens prestationer och för en fortlöpande utveckling av deras arbete.

- 8.1 Styrelsen ska årligen genom en systematisk och strukturerad process utvärdera styrelsearbetet med syfte att utveckla styrelsens arbetsformer och effektivitet. Resultatet av utvärderingen ska i relevanta delar redovisas för valberedningen.
- 8.2 Styrelsen ska fortlöpande utvärdera verkställande direktörens arbete. Minst en gång per år ska styrelsen särskilt behandla denna fråga, varvid ingen från bolagsledningen ska närvara.

9 Ersättningar¹⁰ till ledande befattningshavare¹¹

Bolaget ska ha formaliserade och bekantgjorda processer för beslut om ersättningar till ledande befattningshavare.

Ersättningar och andra anställningsvillkor för ledande befattningshavare ska utformas med syfte att säkerställa bolagets tillgång till befattningshavare med den kompetens bolaget behöver till för bolaget anpassade kostnader och så att de får för verksamheten avsedda effekter.

- 9.1 Styrelsen ska inrätta ett ersättningsutskott med huvudsakliga uppgifter att:
- bereda styrelsens beslut i frågor om ersättningsprinciper, ersättningar och andra anställningsvillkor för bolagsledningen,
  - följa och utvärdera pågående och under året avslutade program för rörliga ersättningar för bolagsledningen, samt
- 9 Krav på att bolagsstyrningsrapporten ska innehålla en beskrivning av bolagets system för intern kontroll och riskhantering i samband med den finansiella rapporteringen finns i 6 kap. 6 § andra stycket andra punkten årsredovisningslagen (1995:1554).
- 10 Med ersättningar avses här (i) fast lön och arvode, (ii) rörliga ersättningar, vilket inkluderar aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram, (iii) pensionsavsättningar, och (iv) andra ekonomiska förmåner.
- 11 Med ledande befattningshavare avses den personkrets för vilka bolaget ska särredovisa löner och andra ersättningar enligt 5 kap. 20 § första stycket och tredje stycket årsredovisningslagen (1995:554), dvs. styrelseledamöter, verkställande direktör och samtliga personer i bolagets ledning. Med bolagsledningen avses samma personkrets exklusive styrelseledamöter.

- följa och utvärdera tillämpningen av de riktlinjer för ersättningar till ledande befattningshavare som årsstämman enligt lag ska fatta beslut om¹² samt gällande ersättningsstrukturer och ersättningsnivåer i bolaget.
- 9.2 Styrelsens ordförande kan vara ordförande i utskottet. Övriga bolagsstämموالدا leda-möter ska vara oberoende i förhållande till bolaget och bolagsledningen.¹³ Bland utskottets ledamöter ska erforderlig kunskap och erfarenhet i frågor om ersättningar till ledande befattningshavare finnas.
- Om styrelsen finner det mer ändamålsenligt kan hela styrelsen fullgöra ersättningsutskottets uppgifter, förutsatt att styrelseledamot som ingår i bolagsledningen inte deltar i arbetet.
- 9.3 Ersättningsutskott eller styrelse som anlitar extern uppdragstagare för sitt arbete ska försäkra sig om att ingen intressekonflikt föreligger i förhållande till andra uppdrag som denne kan ha för bolaget eller bolagsledningen.
- 9.4 Rörliga ersättningar ska vara kopplade till förutbestämda och mätbara kriterier,¹⁴ utformade med syfte att främja bolagets långsiktiga värdeskapande.
- 9.5 För rörliga ersättningar som utgår kontant ska gränser för det maximala utfallet fastställas.¹⁵
- 9.6 Vid utformningen av rörliga ersättningar till bolagsledningen som utgår kontant ska styrelsen överväga att införa förbehåll som
- villkorar utbetalning av viss del av sådan ersättning av att de prestationer på vilka intjänandet grundats visar sig vara hållbara över tid, och
  - ger bolaget möjlighet att återkräva sådana ersättningar som utbetalats på grundval av uppgifter som senare visat sig vara uppenbart felaktiga.
- 9.7 Bolagsstämman ska besluta om samtliga aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram till bolagsledningen. Bolagsstämmans beslut ska omfatta de väsentliga villkoren i programmet.
- Beslutsunderlaget ska möjliggöra för aktieägarna att i god tid före bolagsstämman på ett enkelt sätt bilda sig en uppfattning om motiven för programmet, de väsentliga villkoren i programmet samt eventuell utspädning och vad programmet sammanlagt kan beräknas kosta bolaget vid olika tänkbara utfall.
- 9.8 Aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram ska utformas med syfte att uppnå ökad intressegemenskap mellan den deltagande befattningshavaren och bolagets aktieägare. Program som innebär förvärv av aktier ska utformas så att ett eget aktieinnehav i bolaget främjas. Intjänandeperioden alternativt tiden från avtalets ingående till dess att en aktie får förvärvas ska inte understiga tre år.
- Styrelseledamöter, som inte samtidigt är anställda i bolaget, ska inte delta i program riktade till bolagsledningen eller andra anställda. Aktieoptioner ska inte ingå i program riktade till styrelsen.

12 Bestämmelser om att årsstämman ska fatta beslut om riktlinjer för ersättning till ledande befattningshavare finns i 7 kap. 61 § aktiebolagslagen (2005:551). Riktlinjerna ska ha det innehåll som anges i 8 kap. 51 § första stycket och 52 § första stycket samma lag, där det särskilt anges att riktlinjerna inte ska omfatta arvode och annan ersättning för styrelsearbete.

13 För kriterier för bedömning av oberoende, se 4.4.

14 Kriterierna kan vara av olika slag, inklusive en egen ekonomisk insats, exempelvis i samband med deltagande i ett aktiesparprogram. Med mätbara avses att det ska vara möjligt att i efterhand utvärdera i vilken grad kriterierna har uppfyllts.

15 Sådana gränser behöver inte vara satta till ett kontant belopp utan kan även definieras på annat sätt.

- 9.9 Fast lön under uppsägningstid och avgångsvederlag ska sammantaget inte överstiga ett belopp motsvarande den fasta lönen för två år.

10 Information om bolagsstyrning

Styrelsen ska årligen i en bolagsstyrningsrapport¹⁶ och på sin webbplats informera aktieägare och kapitalmarknad om hur bolagsstyrningen i bolaget fungerar och hur bolaget tillämpar Svensk kod för bolagsstyrning.

- 10.1 Bolaget ska i bolagsstyrningsrapporten, för varje regel i Koden som det har avvikit från, redovisa denna avvikelse, ange skälen för detta samt beskriva den lösning som valts i stället.

10.2 Utöver vad som stadgas i lag,¹⁷ ska följande uppgifter lämnas i bolagsstyrningsrapport

- för var och en av styrelsens ledamöter de uppgifter som anges i 2.6 tredje stycket,
- arbetsfördelningen i styrelsen, hur styrelsearbetet bedrivits under det senaste räkenskapsåret, inkluderande antal styrelsesammanträden och respektive ledamots närvaro vid styrelsesammanträden,
- sammansättning, arbetsuppgifter och beslutanderätt för eventuella styrelseutskott och respektive ledamots närvaro vid utskottens sammanträden,
- för verkställande direktören,
- ålder samt huvudsaklig utbildning och arbetslivserfarenhet,
- väsentliga uppdrag utanför bolaget, och
- eget eller närstående fysisk eller juridisk persons innehav av aktier och andra finansiella instrument i bolaget samt väsentliga aktieinnehav och delägarskap i företag som bolaget har betydande affärsförbindelser med, samt
- eventuella överträdelser under det senaste räkenskapsåret av regelverket vid den börs bolagets aktier är upptagna till handel vid eller av god sed på aktiemarknaden enligt beslut av respektive börs disciplinnämnd eller uttalande av Aktiemarknadsnämnden.

10.3 Bolaget ska på sin webbplats ha en särskild avdelning för bolagsstyrningsfrågor där de senaste tre årens bolagsstyrningsrapporter, tillsammans med den del av revisionsberättelsen som behandlar bolagsstyrningsrapporten alternativt revisorns skriftliga yttrande över bolagsstyrningsrapporten¹⁸ ska finnas tillgängliga.

På avdelningen för bolagsstyrningsfrågor ska gällande bolagsordning finnas tillgänglig tillsammans med den information som enligt Koden ska lämnas eller finnas tillgänglig på webbplatsen.¹⁹ Vidare ska aktuell²⁰ information i följande avseenden lämnas:

- uppgift om styrelseledamöter, verkställande direktör och revisor, samt
- en redogörelse för bolagets system för rörliga ersättningar till ledande befattningshavare samt för vart och ett av samtliga utestående aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram.

16 Krav på att upprätta en bolagsstyrningsrapport finns i 6 kap. 6-9 §§ årsredovisningslagen (1995:1554).

17 Krav på bolagsstyrningsrapportens innehåll finns i 6 kap. 6 § årsredovisningslagen (1995:1554).

18 Krav på revisorsgranskning av bolagsstyrningsrapporten om den ingår i förvaltningsberättelsen eller av de uppgifter som annars lämnas i bolagets eller koncernens förvaltningsberättelse finns i 9 kap. 31 § aktiebolagslagen (2005:551). Krav på revisorsgranskning om bolagsstyrningsrapporten upprättas som en från årsredovisningen skild handling finns i 6 kap. 9 § årsredovisningslagen (1995:1554).

19 Se 1.1, 1.7, 2.5 och 2.6.

20 Med aktuell avses att informationen ska uppdateras inom sju dagar efter att den förändrats eller förändringen blivit känd för bolaget.

Utvecklingsavtal SAF-LO/PTK

Inledning

Utvecklingsavtalet har funnits i 25 år som ett komplement till Medbestämmandelagen och ska ses som en påbyggnad och utveckling av lagen. Avtalet och med stöd därav träffade lokala överenskommelser inskränker inte i rättigheter eller skyldigheter i gällande lag och avtal.

Bifogade utvecklingsavtal är det ursprungliga ramavtalet som sedan har antagits på svenskt Näringslivs avtalsområden. I samband med de olika antagandena har vissa anpassningar gjorts. Särskilt bör uppmärksammas § 16 Förhandlingsordning där tidsfrister för lokal och central förhandling varierar mellan de olika avtalsområdena. Det är mycket korta tidsfrister det är därför viktigt att ha just det avtal som gäller för det avtalsområde företaget tillämpar.

Det i avtalets § 18 nämnda förslagsavtalet är på vissa avtalsområden uppsagda.

Gemensamma värderingar

Utveckling och effektivisering av företagen är jämte tryggad sysselsättning frågor av gemensamt intresse för företag och anställda. SAF, LO och PTK vill med detta ramavtal ge uttryck för den viljeinriktning som parterna är ense om när det gäller att utveckla företagens effektivitet, lönsamhet och konkurrenskraft och skapa förutsättningar för sysselsättning, trygghet och utveckling i arbetet.

Parterna vill vidare ge uttryck för att en utveckling av medbestämmandet i företaget medför att de anställdas kunskaper och yrkeserfarenheter bättre tillvaratas. Genom detta ramavtal skapas förutsättningar för medbestämmande både i frågor som rör företagets utveckling i stort och i de dagliga och näraliggande frågorna i företagen.

Effektivitet, lönsamhet och konkurrenskraft

SAF, LO och PTK är ense om att effektivitet, lönsamhet och konkurrenskraft förutsätter en ständig utveckling inom alla funktioner och på alla nivåer i företaget (produktion, administration, inköp, försäljning, marknadsföring osv). Effektiviseringsprocessen kräver en aktiv medverkan från alla som arbetar i företagen, dvs ledning, anställda och deras fackliga företrädare. Detta är av stor betydelse för sysselsättnings- och anställningstrygghet.

Den tekniska utvecklingen och förändringsarbetet kan medföra att arbetsorganisation och arbetsuppgifter på en arbetsplats förändras, att vissa arbetsuppgifter försvinner och nya tillkommer. Det är angeläget att arbetsgivaren medverkar till att de anställda utbildas för de nya arbetsuppgifter som aktualiseras av förändringar på arbetsplatsen.

Utveckling av medbestämmande i företagen i praktiska och smidiga former

Ett förtroendefullt samarbete mellan de anställdas fackliga företrädare och arbetsgivarens representanter är avgörande för utveckling av arbete och medbestämmande.

SAF, LO och PTK är ense om att decentralisering och delegering av ansvar och beslutsfattande skapar förutsättningar för att beslut kan fattas så långt ned i organisationen som möjligt. Parterna är vidare överens om att detta ökar möjligheterna att uppnå målen enligt detta avtal.

Med medbestämmandelagen, andra lagar, detta ramavtal och andra avtal som grund eftersträvas ett praktiskt och smidigt samarbete och korta kontaktvägar. Detta är en nödvändig förutsättning för ett naturligt och förtroendefullt samarbete.

Utformningen av de lokala avtal som följer av detta ramavtal är beroende av företagets storlek, bransch och organisation.

Allmänna bestämmelser

1 § Medbestämmandelagen och praktiska erfarenheter Medbestämmandelagen (MBL) gäller som grund för detta avtal. Avtalet är att se som en påbyggnad och vidareutveckling av lagen för att främja utveckling och samverkan i företaget. Avtalet och med stöd därav träffade lokala överenskommelser inskränker således inte rättigheter och skyldigheter enligt gällande lag och avtal.

Medbestämmandet utövas av de lokala fackliga organisationerna genom förhandlingar och/eller lokala medbestämmandeformer enligt detta avtal. I medbestämmandefrågor, som ej uttryckligen regleras i detta ramavtal, genom branschanpassning på förbunds nivå eller i lokala överenskommelse gäller medbestämmandelagen.

Kommentar:

En viktig grund för avtalet är de praktiska erfarenheter som vunnits i företagen vid tillämpningen av MBL. System för samverkan kring företagets utveckling och former för medbestämmande som redan finns och som enligt de lokala parterna fungerar väl bör behållas och om erforderligt anpassas och utvecklas.

Anmärkning:

Parterna understryker att samverkan mellan LO och PTK såväl lokalt som centralt utgör en viktig grund för detta avtal. SAF noterar att LO och PTK för sin inbördes samverkan slutit överenskommelse om "Facklig samordning av medbestämmandefrågor".

Företagets utveckling

§ 2 Mål och inriktning för utvecklingsarbetet

Mom 1.

Utveckling och effektivisering av företagen är jämte tryggad sysselsättning frågor av gemensamt intresse för företag och anställda. Utvecklingsverksamheten i ett företag har flera mål. Hög effektivitet inom alla arbetsenheter och på alla nivåer i företagen är avgörande för konkurrensarbetet och arbetsmiljön utformas med utgångspunkt från de krav som lag och avtal ställer på en god arbetsmiljö. Arbetsorganisationen och den enskildes arbete utformas så att de anställda ges en så engagerande och stimulerande arbetssituation som möjligt. Jämställdhet mellan män och kvinnor är också ett viktigt mål.

Mom 2.

För att ett företag skall bli framgångsrikt, krävs utvecklingsinsatser av många olika slag på alla nivåer och inom alla funktioner i företaget. I detta avtal behandlas tre utvecklingsområden, nämligen:

- Utvecklingen av arbetsorganisationen (§ 3)
- Teknisk utveckling (§ 4)
- Företagets ekonomi och resursfrågor (§ 5)

Om arbetsgivaren eller de fackliga organisationerna i företaget så begär förhandlar de lokala parterna i former som framgår av § 8 om riktlinjer för utvecklingsarbetet. Parterna skall söka komma fram till en samstämmig uppfattning om hur utvecklingsarbetet fortlöpande skall bedrivas.

§ 3 Utveckling av arbetsorganisationen

Mom 1.

Arbetsorganisationerna måste fortlöpande utvecklas på alla nivåer för att öka företagets styrka och kompetens och därigenom bidra till trygghet och sysselsättning. Utveckling av arbetsorganisationen skapar också möjligheter att bättre tillvarata de anställdas erfarenheter och kunskaper.

Arbeten, ledningsformer och styrsystem som är stimulerande och engagerande för de anställda skall därvid eftersträvas.

Kommentar:

Om de lokala fackliga organisationerna så begär redovisas och diskuteras den befintliga arbetsorganisationens uppbyggnad i företagen.

Mom 2.

Omväxlande och utvecklande arbetsformer eftersträvas så att den enskilde kan öka sina kunskaper och erfarenheter i arbetet och därigenom kunna få mera krävande och ansvarsfulla arbetsuppgifter. Det är väsentligt att arbetet och arbetsorganisationen utformas med utgångspunkt från de anställdas behov och av god arbetsmiljö.

Mom 3.

Arbetsgivaren och de fackliga organisationerna samverkar kring utveckling av arbetsorganisationen enligt § 2 mom 2. Därvid skall eftersträvas att medbestämmandet utformas så att det innebär ökat inflytande och ansvar för de anställda i arbetet. Detta kommer i de flesta fall att kräva förändring och utveckling av arbetsorganisationen och arbetsformer. Decentralisering och delegering är därvid av avgörande betydelse.

De anställda bör ges möjligheter att medverka i planering av det egna arbetet. Diskussioner och överväganden med chef och arbetskamrater kring det gemensamma arbete samt kring möjligheter till delegering inom klart avgränsade områden är ett viktigt inslag i detta sammanhang. Delegering av ansvar och beslutsfattande kan inom en organisatorisk enhet och inom väl preciserade avsnitt ske till en grupp av anställda, som själv lägger upp det gemensamma arbetet.

Mom 4.

En utveckling av arbetsorganisationen kan t ex omfatta produktivetsfrämjande åtgärder, införande av lagarbete, grupporganisation, arbetsväxling eller arbetsutvidgning.

Mom 5.

De anställda skall – främst från närmaste överordnad – enskilt eller i grupp få god kännedom om förhållanden på arbetsplatsen som påverkar det egna arbetet samt översiktlig information om företaget. De anställda skall ges möjlighet att medverka i utformningen av den egna arbets-situationen samt förändrings- och utvecklingsarbete som rör det egna arbetet.

De anställdas idéer är ett viktigt inslag i utvecklingsarbetet. De anställda bör – enskilt och i grupp – stimuleras att aktivt delta i problemlösningar. Till områden av betydelse i detta sammanhang hör effektivitet, rationalisering, planering, arbetsorganisation, teknisk utveckling och energihushållning.

Kommentar:

Den enskilde har alltid rätt att föra frågan vidare i linjen och/eller till den fackliga organisationen. Det har visat sig att, där förhållandena så medger, arbetsplatsträffar kan vara en lämplig form för idéutbyte och information enligt detta moment.

§ 4 Teknisk utveckling

Mom 1.

Parterna är överens om att såväl fortlöpande som mer omfattande teknisk förnyelse erbjuder många möjligheter som måste tillvaratas för att företagen skall överleva, vinna framgång och därmed också trygga arbete och anställning. Investeringar möjliggör produktivetsutveckling och skapar också möjligheter att introducera nya produktionssystem, utnyttja modern teknik, utveckla de anställdas kunskaper och därmed att öka företagets konkurrenskraft.

Mom 2.

Vid teknisk förändring skall ett gott arbetsinnehåll eftersträvas liksom de anställdas möjligheter till ökad kompetens och till att ta ansvar i arbetet. De anställdas kunskaper bör tas tillvara och deras möjligheter till samarbete och kontakt med arbetskamrater främjas.

Mom 3.

När teknisk utveckling som innebär viktigare förändring för de anställda planeras medverkar de fackliga organisationerna. Sådan medverkan sker enligt vad som anges i §§ 7 eller 8. Arbetsgivaren redovisar de bedömningar som aktualiserar den nya tekniken, de tekniska, ekonomiska, arbetsmiljö- och sysselsättningsmässiga konsekvenserna som kan överblickas samt eventuellt förslag att tillsätta projektgrupper.

Mom 4.

Det är viktigt att de anställda ges möjligheter till vidareutveckling av sina yrkeskunskaper. Företaget tillhandahåller i så god tid som möjligt utbildning för de nya arbetsuppgifter som tekniken medför. Sådan utbildning sker på företagets bekostnad och med oförändrade anställnings- och löneförmåner.

Kommentar:

Om information se § 3 mom 5.

§ 5 Företagets ekonomi och resursfrågor

Mom 1.

Information och insyn i företagets ekonomiska situation är en betydelsefull utgångspunkt för samverkan, inflytande och utvecklingsinsatser. De anställdas erfarenheter och kunskaper exempelvis rörande produktionsutrustning, kvalitet, arbetsmetoder och inköpsfrågor kan därigenom nyttiggöras. Detta bidrar till stärkt konkurrenskraft för företaget.

För att företaget skall kunna utvecklas krävs investeringar. Omfattningen och inriktningen av företagets investeringar beror bl a storlek och bransch. De kan t ex omfatta produktionsutrustning, produktutveckling, marknadsföring och forskning.

Mom 2.

De fackliga organisationerna i företaget ges på sådant sätt som anges i §§ 2, 7 och 8 insyn i och inflytande över företagets ekonomiska situation, planerings-, budget- och uppföljningsarbete. Därigenom ges de fackliga företrädarna på ett tidigt stadium möjlighet att medverka med idéer och förslag och därigenom påverka företagets framtid.

Företagsledningens framtidsbedömning skall redovisas så att de fackliga organisationerna i företaget får möjligheter att gemensamt med företagsledningen behandla och bedöma företags marknadsutsikter, inköpsverksamheten, konkurrensläge, produktutveckling och produktionsutrustning samt de anställdas trygghet och utveckling i arbetet.

Mom 3.

Varje anställd har en unik kunskap om den egna arbetsplatsen och därmed mycket stora möjligheter att föreslå förbättringar till gagn för det samlade resultatet. Det är angeläget att alla känner ansvar för ett effektivt utnyttjande av utrustning och material. En förutsättning för de anställdas medverkan är information om planerade insatser och resultatuppföljning.

Mom 4.

De anställda ges översiktlig information om företagets ekonomiska utveckling i konkret och lätt-tillgänglig form. Utbildning om företagets och arbetsplatsens ekonomi och aktuella problem kan bidra till företagets utveckling. Sådan utbildning bör aktivt främjas.

Kommentar:

Det förutsätts att Rådet för utvecklingsfrågor kommer att utarbeta underlag för utbildningen. I anslutning härtill överlägger parterna, centralt eller förbundsvis, om vilken omfattning den utbildning bör ha som skall ske på betald arbetstid.

Mom 5.

En fråga av särskild vikt i många företag är energiförbrukningen. Arbetsgivaren och de fackliga organisationerna kan samverka med syfte att uppnå en god energihushållning.

Medbestämmandets former

§ 6 Anpassning till lokala förhållanden

Mom 1.

Formerna för samverkan och medbestämmande anpassas till de lokala förhållandena på arbetsplatsen. De lokala parterna har ett gemensamt ansvar för att få till stånd ändamålsenliga samverkans- och medbestämmandeformer.

Mom 2.

Organisations- och arbetsformer som innebär att beslut kan delegeras till de direkt berörda är av stor betydelse. En utveckling i denna riktning ställer krav både på företagets organisation och organisationen av det fackliga arbetet.

§ 7 Förhandling mellan parterna

Medbestämmandefrågorna behandlas genom förhandlingar mellan parterna och/eller enligt reglerna i detta avtal.

§ 8 Medbestämmandeformer efter lokal överenskommelse

Mom 1.

Efter framställan från lokal part bör arbetsgivaren och den lokala arbetstagarorganisationen träffa överenskommelse om hur medbestämmande skall utövas. Därvid kan följande former komma i fråga:

Förhandlingar mellan företaget och facklig organisation enligt MBL.

En annan form för medbestämmande är att fackliga företrädare på olika nivåer medverkar i företagets ordinarie linjeorganisation (linjeförhandling och linjeinformation). Medbestämmande kan också utövas i partssammansatta samarbets- och informationsorgan.

Den lokala överenskommelsen skall vara så utformad att det klart framgår vilka medbestämmandefrågor och utvecklingsområden enligt § 2 mom 2. som omfattas av linjeförhandlingar och partsammansatta organ. När medbestämmandet utövas i enlighet med de lokalt överenskomna formerna är kravet om primär förhandlings- och informationskyldighet enligt MBL uppfyllt.

Mom 2.

Lokalt kan överenskommas att till tiden begränsade frågor (exempelvis investering i byggnader och maskiner, omstrukturering, organisationsförändring) behandlas och genomföres i projekt med medverkan av de lokala arbetstagarorganisationerna.

Den lokala överenskommelsen om projektarbetet skall vara så utformad att det klart framgår vilka frågor som skall behandlas i projektet och vilka fackliga befogenheter som utövas inom projektet. Överenskommelsen kan ges den innebörden att primär förhandlings- och informationskyldighet enligt MBL sker inom projektet.

Kommentar till mom 1 och 2:

Avsikten är att den information som lokal facklig part erhåller enligt denna paragraf minst skall motsvara information enligt 19 § MBL.

Mom 3.

Facklig representant skall vid medverkan i linjeförhandling, partssammansatt organ och projektarbete ges skäligen råd för att bedöma uppkomna frågor.

Mom 4.

Facklig representant har vid medverkan i linjeförhandling, partssammansatt organ och projektarbete, rätt att hänskjuta viss medbestämmandefråga till förhandling enligt MBL.

Uppkommer fråga om nödvändigheten och omfattningen av personalinskränkningar skall frågan handläggas enligt MBLs regler om annat ej innefattas i den lokala överenskommelsen.

Kommentar:

Vad som framkommit vid utövande av medbestämmande enligt denna paragraf är ej gällande för lokal facklig organisation som ej deltagit i arbetet.

§ 9 Mindre företag

Arbetsstagarorganisation kan utse kontaktombud/arbetsplatsombud eller motsvarande på arbetsplats där lokal facklig organisation saknas. Arbetsstagarorganisationen informerar arbetsgivaren om kontaktombudets uppgifter och befogenheter.

Kommentar:

Parterna är överens om att det är betydelsefullt att det är de anställda och deras fackliga representanter i företaget som i första hand utövar medbestämmandet. LO och PTK samt deras förbund åtar sig att aktivt verka för att ombud utses i företag utan lokal arbetsstagarorganisation och att kontaktombudet ges uppgifter och befogenheter att hantera frågor enligt detta avtal på det sätt lokal arbetsstagarorganisation informerar arbetsgivaren om. SAF åtar sig att aktivt verka för att arbetsgivaren tillser att tid avsätts för ombudets utbildning och för fullgörande av det fackliga uppdraget.

Kommentarer till §§ 6–9:

Formerna för samverkan och medbestämmande måste anpassas till de lokala förhållandena. Parterna vill emellertid i anslutning här till ange några möjliga utgångspunkter för den lokala anpassningsprocessen.

- Det är viktigt att de anställda i företaget inom ramen för arbetet (yrkesrollen) ges utrymme för inflytande, delaktighet och ansvar. Den enskildes möjlighet till medbestämmande bör särskilt uppmärksammas och främjas.
- En viktig förutsättning för ett utvecklat medbestämmande är att den enskilde garanteras möjlighet att i varje läge föra fråga vidare i linjen och/eller till den fackliga organisationen.
- Det är angeläget att medbestämmande kan utövas i enkla smidiga former och därigenom skapa förutsättningar för aktivt beslutsfattande i företaget.

§ 10 Facklig information på betald tid

Facklig medlem har rätt att på betald tid högst fem timmar per år delta i av lokal arbetsstagarorganisation ordnade fackliga möten på arbetsplatsen i frågor som rör förhållandet till arbetsgivaren eller som i övrigt har samband med den fackliga verksamheten vid företaget.

Med beaktande av den förbundsanpassning som kan ha gjorts skall den närmare tillämpningen av denna bestämmelse överenskommas mellan arbetsgivaren och den lokala arbetsstagarorganisationen. Härvid skall beaktas att möte förläggs så att det medför minsta möjliga störningar för produktionen eller arbetets behöriga gång. I normalfallet förläggs mötet utanför ordinarie arbetstid, varvid övertidsersättning utges. Efter lokal överenskommelse kan mötet förläggas på ordinarie arbetstid. Då skall i den betalda tiden inräknas tid som åtgår för förflyttningen till och från mötet.

§ 11 Koncerner och företag med flera driftsenheter

Mom 1.

I koncerner tillämpas detta avtal för varje företag för sig. I första hand behandlas härvid frågor som rör det egna företaget. I informationshänseende gäller dock att övergripande information om koncernen – inklusive verksamhet utom landet – lämnas i de i koncernen ingående företagen.

Mom 2.

Frågor enligt 11 § MBL som har betydelse för flera enheter i en koncern kan behandlas i särskild ordning. Koncernledningen och de berörda lokala arbetstagarorganisationerna bör träffa överenskommelse om hur medbestämmandet skall utövas i sådana fall. De lokala arbetstagarorganisationerna bör utse en grupp företrädare med befogenhet att överlägga och förhandla med koncernledningen.

I de fall övergripande beslut medför viktigare förändringar lokalt skall, om ej annat följer av överenskommelse, förhandlingar rörande genomförandet av besluten ske enligt 11 § MBL. I överenskommelsen kan intas bestämmelse om att även förhandlingar enligt 12 § MBL kan behandlas enligt detta moment.

Mom 3.

Fackliga representanter anställda inom koncerner har rätt till betald ledighet i skälig omfattning för fackligt kontaktarbete.

På begäran av lokala fackliga organisationer som ingår i koncernen skall förhandlingar äga rum om former och kostnader för kontaktarbete. Kostnaderna avser ersättning för förlorad arbetsförtjänst samt resor och traktamenten. Sådan facklig verksamhet bör budgeteras för nästkommande verksamhetsår.

Möjligheter till samordning mellan kontaktarbete och andra överläggningar, exempelvis mellan de lokala fackliga organisationerna och koncernledningen skall tillvaratas. Det förutsätts att lokal överenskommelse om fackligt kontaktarbete träffas mellan koncernledningen och företrädare för lokala arbetstagarorganisationer.

Kommentar till mom 3:

Till grund för bedömningen av fackligt kontaktarbete ligger såväl behovet av en ändamålsenlig facklig verksamhet som arbetsgivarens resurser och förhållanden i övrigt. Därvid skall beaktas koncernens eller företagets storlek, organisation, struktur och beslutsordning samt den fackliga strukturen.

Kommentar till § 11:

Reglerna i § 11 avser verksamhet inom landet.

Reglerna ovan gäller i tillämpliga delar även för företag med flera självständiga driftsenheter.

§ 12 Arbetstagarkonsult

Mom 1.

Enligt detta avtal ges de anställdas fackliga företrädare i företaget möjlighet att medverka i bedömningar av företagets ekonomiska situation och framtid. Sådan medverkan förutsätter en utveckling av kompetens inom dessa områden och ansvar att göra egna bedömningar. Företaget medverkar till utbildning. I sådana situationer som nedan anges kan dock särskilda insatser behövas för att underlätta för de lokala fackliga organisationerna att behandla föreliggande problem.

Mom 2.

De lokala arbetstagarorganisationerna har rätt att anlita arbetstagarkonsult för särskilt uppdrag inför förestående förändringar som har väsentlig betydelse för företagets ekonomi och för de anställdas sysselsättning. Syftet med detta är att ge de fackliga organisationerna möjligheter att

analysera föreliggande faktaunderlag och att ta ställning till de frågor som förändringen aktualiserar. Konsulter kan ej i denna egenskap ges förhandlingsuppdrag.

Arbetstagarkonsult kan vara utomstående expert (extern konsult) eller anställd i företaget (intern konsult).

I andra fall än här avses kan arbetstagarkonsult utses om de lokala parterna är därom ense. Uppnås ej överenskommelse kan part hänskjuta frågan till Rådet för utvecklingsfrågor för utlåtande.

Kommentar:

I de fall de fackliga organisationerna medverkar i projektarbete eller på annat sätt som anges i § 8 förutsätts de av företaget anlita experterna ge underlag för en allsidig belysning av frågorna i anslutning till vad som framförts från alla dem som är engagerade i projektarbetet.

Mom 3.

Företaget svarar för skäliga kostnader för konsult. Beslut att utse konsult skall föregås av förhandlingar med arbetsgivaren. Uppdragets omfattning, innehåll och kostnad skall preciseras och förslag till personal framläggas. Överenskommelse skall eftersträvas.

Mom 4.

Extern konsult skall vara auktoriserad eller godkänd revisor eller enligt arbetstagarorganisationerna på annat sätt ha erforderlig teoretisk och praktisk kompetens.

Mom 5.

Person som har intressen som strider mot företagets affärsmässiga intressen får ej vara arbetstagarkonsult. Person som är arbetstagarkonsult i annat företag får ej utses utan godkännande av respektive arbetsgivar- och arbetstagarförbund. När förbunden bedömer frågan om jäv får onödiga hinder ej uppställas.

Mom 6.

Arbetstagarkonsult skall genom företagsledningen erhålla biträde och information enligt medbestämmandelagen och detta avtal i den omfattning som erfordras för uppdraget.

Mom 7.

De lokala arbetstagarorganisationerna utser förtroendevalda bland de anställda till vilka konsulten skall lämna biträde och information.

Ovannämnda förtroendevalda kan med företagsledningen aktualisera information från konsulten till andra företrädare för de lokala arbetstagarorganisationerna.

De lokala arbetstagarorganisationerna skall på begäran informera företagsledningen om konsultens arbete.

Mom 8.

Företaget eller enskild person kan skadas om arbetstagarkonsult för vidare vad han fått kännedom om men hade bort hålla hemligt.

De lokala arbetstagarorganisationerna och arbetsgivaren skall tillsammans sluta avtal med extern arbetstagarkonsult, i vilket skall intas bestämmelser om sekretess och om påföljder för brott mot sekretessen.

Kommentar:

Denna paragraf avser företag med minst 50 anställda. Om de lokala parterna är ense föreligger dock inte hinder för att arbetstagarkonsult utses i företag med mellan 25 och 50 anställda. I sådant fall gäller reglerna i övrigt i denna paragraf.

De centrala parterna skall utforma riktlinjer för sekretessregler avseende arbetstagarkonsulter.

Främjande av utvecklingsarbetet

§ 13 Arbetslivsforskning

Med arbetslivsforskning avses forskning som är inriktad på arbetslivet och dess effekter på människan och arbetet.

Parterna är eniga om att arbetsplatserna i största möjliga utsträckning bör stå öppna för sådan forskning.

Om arbetsgivaren eller den lokala arbetstagarorganisationen önskar att utomstående forskare skall beredas tillträde till arbetsplatsen för arbetslivsforskning skall förhandlingar upptas mellan arbetsgivaren och berörda lokala arbetstagarorganisationer. Därvid skall parterna söka nå enighet om förutsättningarna för forskares tillträde och om villkoren för arbetstagare som engageras i forskningen.

Kan de lokala parterna inte enas kan part hänskjuta frågan till centrala förhandlingar. Under lokal eller central förhandling kan endera parten hänskjuta frågan till Rådet för utvecklingsfrågor som äger avge rekommendation till lösning av frågan.

Uppnås vid central förhandling ej enighet kan frågan föras vidare till utvecklingsavtalets skiljenämnd för avgörande.

Protokollsanteckning:

I forskningsprojekt inriktade på att studera förändringar och förändringars effekter i företagen är det nödvändigt att skilja forskarens roll från i företagen verksamma befattningshavares roller. Forskarens roll blir att följa, beskriva, analysera och dra slutsatser av den i forskningsprojektet studerade förändringen.

SAF, LO och PTK vill genom en öppen och positiv attityd främja en allsidig, seriös och objektivt bedriven arbetslivsforskning.

Denna paragraf skall äga motsvarande tillämpning då fråga uppkommer om tillträde för utomstående i sådant utvecklingsarbete som är jämförbart med arbetslivsforskning.

§ 14 Rådet för utvecklingsfrågor

SAF, LO och PTK inrättar Rådet för utvecklingsfrågor. Rådets uppgifter är:

- att följa och främja tillämpningen och den fortsatta utvecklingen av avtalet
- att överlägga om frågor som har anknytning till detta avtal
- att ge rekommendationer till parterna i frågor som hänskjuts till rådet
- att vara forum för information om betydelsen av systematiskt utvecklingsarbete i företagen
- att följa svensk och internationell utveckling på området
- att stimulera vetenskaplig forskning inom området bl a allsidig arbetslivsforskning.

Rådet består av 12 ledamöter varav 6 från arbetsgiversidan och 6 från arbetstagersidan jämte lika antal suppleanter.

Rådet utser inom sig ordförande och en eller flera vice ordförande.

Rådets ledamöter utses för en tid av tre år.

SAF, LO och PTK skall förse rådet med nödvändiga resurser och utse en mindre grupp för beredning av ärenden och för handläggning av brådskande uppgifter.

§ 15 Skiljenämnden för utvecklingsavtalet

Skiljenämnden har till uppgift att tjänstgöra som skiljenämnd enligt vad som anges i utvecklingsavtalet.

Nämnden består av två ledamöter från SAF, en från vardera LO och PTK och lika antal suppleanter. Vid förfall för ledamot eller suppleant kan SAF, LO och PTK utse ytterligare personer.

SAF, LO och PTK utser för en tid av tre år en opartisk ordförande för nämnden och vid behov en ersättare för denne.

Förhandlingsordning m m

§ 16 Förhandlingsordning

Mom 1.

Förhandlingar i företaget som part påkallar enligt 11 eller 12 §§ MBL eller enligt § 8 mom 4 i detta avtal skall upptas utan onödigt dröjsmål och i övrigt med den särskilda skyndsamhet som omständigheterna kräver. Detta gäller även sådan lokal förhandling som påkallas efter det att en förhandlingsfråga enligt § 9 i detta avtal handlagts av kontaktombud utan att frågan därvid lösts.

Önskar arbetstagarparten enligt 14 § MBL påkalla central förhandling och att arbetsgivaren skall avvakta med beslut eller åtgärd till dess sådan förhandling genomförts skall meddelande därom lämnas arbetsgivaren så snart som möjligt och senast sju dagar efter det den lokala förhandlingen avslutats. Om annat ej överenskommes gäller att den centrala förhandlingen skall ske under medverkan av förbunden å ömse sidor samt att förhandlingen upptages skyndsamt.

I fråga om sättet att förhandla gäller föreskrifterna i 15 § samt 16 § första och tredje styckena i MBL.

Mom 2.

Twist om tolkning eller tillämpning av detta avtal skall snarast hänskjutas till förhandling mellan de lokala parterna.

Uppnår de lokala parterna ej enighet skall tvisten på begäran av endera parten hänskjutas till central förhandling. Sådant hänskjutande skall ske skyndsamt efter de lokala förhandlingarnas avslutande.

Framställan om lokal eller central förhandling skall dock senast göras inom de tidsfrister som anges i 64 § MBL.

Mom 3.

Under lokal eller central förhandling kan endera parten föra viss fråga till Rådet för utvecklingsfrågor som äger avge rekommendation till lösning av frågan. Rådet äger i anslutning till behandling av visst ärende tillkalla sakkunnig eller på annat sätt inhämta upplysningar av betydelse för rådets bedömning.

Mom 4.

Twist rörande § 11 mom 3, § 12 och 13 kan av part för slutligt avgörande hänskjutas till Skiljenämnden för utvecklingsavtalet. Annan twist om tolkning eller tillämpning av detta avtal kan av part hänskjutas till Arbetsdomstolen. Om berörda parter är därom ense kan dock sådan twist i stället slutligt avgöras av skiljenämnden.

Mom 5.

Arbetstagarparter bör i lokala eller centrala förhandlingar uppträda gemensamt om arbetsgivaren så begär. Oavsett sådan begäran har arbetstagarparterna rätt att förhandla gemensamt när de så finner lämpligt.

§ 17 Giltighetstid

Såväl mellan SAF och LO/PTK som mellan förbund, vilka antagit avtalet, gäller det tills vidare med en uppsägningstid av tre månader.

§ 18 Förslagsverksamhet

Parterna har enats om att förslagsverksamheten skall handläggas i enligt med överenskommelsen i bilaga 1.

Valprocedurer

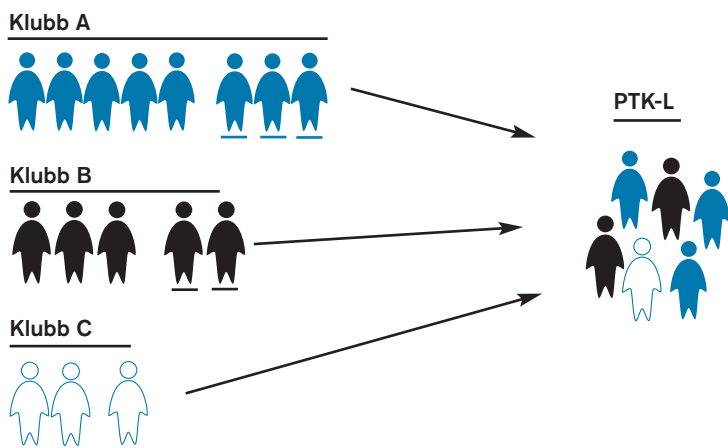
Inledning

Initiativ till inrättande av styrelserepresentation kan tas av en lokal facklig organisation som har kollektivavtal med arbetsgivaren. Tas initiativet till inrättande av styrelserepresentation på tjänstemannasidan bör överläggningar omgående upptas med LO-förbunds lokala fackliga organisation på arbetsplatsen. Vid såväl inrättande som förändringar i representationen bör en diskussion föras i lokala medbestämmanderådet (MBR-L).

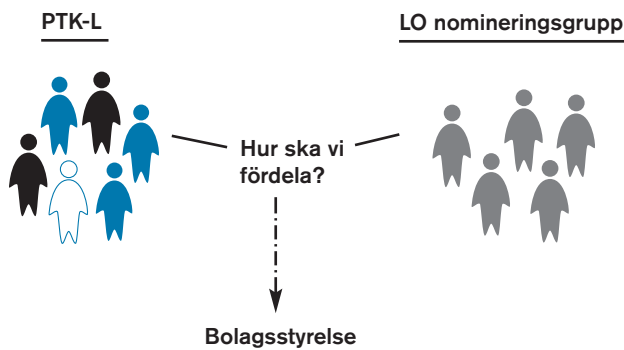
Det kan vara lämpligt att välja mandattid för uppdraget som styrelseledamot respektive suppleant så att perioden sammanfaller med de övriga styrelseledamöternas, som enligt aktiebolagslagen maximalt får omfatta fyra år. Med hänvisning till uppdragets karaktär och svårighetsgrad kan denna mandattid vara lämplig.

Lagen förutsätter att tvist mellan lokala instanser som tillhör samma förbund eller samma huvudorganisation biläggs genom sammanjämkning på det centrala planet.

På sidorna 121–125 följer den valordning, som bör tillämpas för tjänstemännens representanter i företagets styrelse.

Bilden visar sammansättningen för PTK-L. Den största tjänstemannaorganisationen på företaget utser 3 ledamöter, den näst största 2 och den tredje största 1 ledamot. I de fall PTK-L inte redan finns på företaget används samma princip "3 + 2 + 1" för den grupp som skall arbeta med nomineringen av tjänstemännens representanter i bolagsstyrelsen.

VALPROCEDUR A

PTK-L eller en arbetsgrupp med samma sammansättning som för PTK-L arbetar med nomineringen av tjänstemännens representanter i bolagsstyrelsen.

Innan själva valproceduren påbörjas kontaktar arbetsgruppen LOs nomineringsgrupp för att komma överens om hur styrelseplatserna (ordinarie + suppleanter) skall fördelas mellan LO och PTK.

Valproceduren för företag med geografiskt koncentrerad verksamhet (A)

A/Steget 1

a) Företag med tjänstemannaklubbar

I det företag, där PTK-L inrättats, eller planeras inrättas, skall PTK-L utgöra nomineringsorgan.

Om PTK-L ej finns, bildas i stället en kontaktgrupp med motsvarande sammansättning. (I den följande texten används genomgående beteckningen "arbetsgrupp" för dessa båda organ.)

Inom industrins område ingår i normalfallet 3 ledamöter för den största tjänstemannaorganisationen, 2 för den näst största och 1 ledamot för den tredje största organisationen.

Vid företag, där någon organisation ej har klubb, ingår respektive organisations fackliga företrädare i arbetsgruppen. Saknas facklig företrädare bör arbetsgruppen till sig adjungera företrädare för respektive organisation.

Inom andra branschområden än industrins kan i vissa fall krävas särskild information från respektive förbund i nomineringsfrågorna.

b) Företag i vilka tjänstemannaklubbar saknas

I företag där tjänstemannaklubbar ej bildats tar respektive organisations fackliga företrädare/kontaktmän efter diskussion med de medlemmar man företräder åberopande reglerna i LSA 12 § och i förekommande fall LSA 5 § kontakt med LO-klubbens styrelse eller LO-medlemmarnas fackliga företrädare för diskussion om fördelningen av ledamots- och suppleantplatserna enligt bestämmelserna i 12 §.

Tjänstemännens fackliga företrädare kallar därefter medlemmarna till nomineringssammanträde. Efter enighet i nomineringen av tjänstemännens representant rapporterar de fackliga företrädarna till respektive lokala organisation – distriktsstyrelse eller avdelningsstyrelse – medlemmarnas förslag, vilket fastställs av respektive styrelse som skriftligen meddelar företaget beslutet.

Uppnås ej enighet i nomineringsfrågan skall frågan handläggas enligt steg 4–6.

A/Steg 2

Arbetsgruppen diskuterar kandidater för ordinarie respektive suppleantplats i bolagsstyrelsen enligt reglerna i 8 § och efter ovan utvecklade riktlinjer om mest lämpade kandidat, varvid bör beaktas att suppleantplats så långt möjligt bör tilldelas organisation som icke blir representerad genom ordinarie plats.

I företag, där andra stycket i 4 § är tillämpligt bör nominering föregås av kontakter med Loklubb alternativt LO-medlemmarnas fackliga företrädare under åberopande av första stycket i 8 §.

A/Steg 3

Om arbetsgruppen enas om en kandidat nomineras denna och nomineringen konfirmeras av respektive klubbstyrelse eller, där klubbstyrelse så beslutar, vid allmänt klubbmöte.

A/Steg 4

Om arbetsgruppen ej kan enas remitteras frågan till organisationernas centrala instans, PTKs projektgrupp för beredning av styrelserepresentationsfrågor. Detta sker även i de fall arbetsgruppens nominering ej konfirmeras av samtliga tjänstemannaklubbar.

A/Steg 5

PTKs projektgrupp rådgör med arbetsgruppen för att enighet skall nås i nomineringsfrågan. Om tvisten inte kan lösas genom projektgruppens medverkan skall tvisten underställas PTKs styrelse. Därefter återremitteras ärendet till lokal handläggning.

A/Steg 6

Om det visar sig omöjligt att, trots central medverkan, bryta dödläget i arbetsgruppen avgörs valet genom beslut med enkel majoritet i PTK-L.

Valprocedure för företag med geografiskt spridd verksamhet (B)

B/Steg 1

En kontaktgrupp inrättas vid den centrala företagsenheten. Initiativ till detta kan tas av PTK-L eller vilken som helst av de befintliga tjänstemannaklubbarna inom företaget. Kontaktgruppen skall bestå av representanter för de berörda tjänstemannaorganisationerna enligt följande:

I det företag, där PTK-L inrättats, eller planeras inrättas, skall PTK-L utgöra kontaktgrupp.

Om PTK-L ej finns, bildas i stället en kontaktgrupp med motsvarande sammansättning.

Inom industrins område ingår i normalfallet 3 ledamöter för den största tjänstemannaorganisationen, 2 för den näst största och 1 ledamot för den tredje största organisationen.

Vid företag, där någon organisation ej har klubb, ingår respektive organisations fackliga företrädare i kontaktgruppen. Saknas facklig företrädare bör kontaktgruppen till sig adjungera företrädare för respektive organisation.

Inom andra branschområden än industrins kan i vissa fall krävas särskild information från respektive förbund i nomineringsfrågorna.

B/Steg 2

Kontaktgruppen tillskriver övriga klubbar inom företaget så att klubbarna vid varje företagsenhet inrättar nomineringsgrupper med samma sammansättning som för PTK-L.

B/Steg 3

Kontaktgruppen inom den centrala företagsenheten medverkar till att en central arbetsgrupp bildas, efter samma sammansättningsprinciper som för PTK-L, men med företrädare utsedda lokalt eller regionalt så att så många företagsenheter som möjligt blir representerade i den centrala arbetsgruppen.

B/Steg 4

Den centrala arbetsgruppen diskuterar kandidater för ordinarie respektive suppleantplats i bodelsstyrelsen enligt reglerna i 8 § och efter ovan utvecklade riktlinjer om mest lämpade kandidat, varvid bör beaktas att suppleantplats så långt möjligt bör tilldelas organisation som icke blir representerad genom ordinarie plats.

I företag, där andra stycket i 4 § är tillämpligt bör nominering föregås av kontakter med LO-klubb alternativt LO-medlemmarnas fackliga företrädare under åberopande av första stycket i 8 §.

B/Steg 5

Om den centrala arbetsgruppen enas om en kandidat nomineras denna och nomineringen konfirmeras av respektive klubbstyrelse eller, där klubbstyrelse så beslutar, vid allmänt klubbmöte.

B/Steg 6

Om den centrala arbetsgruppen ej kan enas eller majoritet ej uppnås bland klubbarna remitteras frågan till organisationernas centrala instans, PTKs projektgrupp för beredning av styrelserepresentationsfrågor.

B/Steg 7

PTKs projektgrupp rådgör med den centrala arbetsgruppen för att enighet skall nås i nomineringsfrågan. Om tvisten inte kan lösas genom projektgruppens medverkan skall tvisten underställas PTKs styrelse. Därefter återremitteras ärendet till lokal handläggning.

B/Steg 8

Om det visar sig omöjligt att, trots central medverkan, bryta dödläget avgörs valet genom beslut med enkel majoritet i PTK-L.

VALPROCEDUR B

1. På den centrala företagsenheten (moderbolaget) bildas en kontaktgrupp med samma sammansättning som för PTK-L (om PTK-L ej redan finns).
2. Kontaktgruppen uppmanar klubbarna vid dotterbolagen att bilda nomineringsgrupper med samma sammansättning som för PTK-L.
3. Tillsammans nominerar de ledamöter till en central arbetsgrupp (även den centrala arbetsgruppen skall ha samma sammansättning som för PTK-L). Tanken är att så många företagsenheter som möjligt skall vara representerade i den centrala arbetsgruppen.
4. Innan själva valproceduren påbörjas kontaktar den centrala arbetsgruppen LOs nomineringsgrupp för att komma överens om hur styrelseplatserna (ordinarie + suppleanter) skall fördelas mellan LO och PTK.
5. Den centrala arbetsgruppen arbetar med nomineringen av tjänstemännens representanter i koncernstyrelsen.

